ALMAN LİSELİLER KÜLTÜR VE EĞİTİM VAKFI ÖZEL OKULLARI YAYINIDIR

ALKEV'İZ

EKİM 2025
SAYI 3

EDİTÖRDEN

Değerli Okurlar,

ALKEV'İZ dergimizin ilk sayısında, hep birlikte başladığımız yolculuğun coşkusunu paylaşmıştık. Bu süreç bize, dergimizin yalnızca bir yayın değil; aynı zamanda ortak belleğimizin önemli bir parçası olabileceğini gösterdi. İşte bu inançla, ikinci sayımızda yeni bir merak ve keşif alanına doğru rotamızı çiziyoruz.

Elinizde tuttuğunuz bu özel sayıda, bir yandan geçmişe ayna tutarken diğer yandan geleceğin kapılarını aralıyoruz. Dosya konumuz "Kuşakların Dijital Dünyası", yalnızca teknolojik değişimi değil; öğrenme, iletişim ve deneyimleme biçimlerimizin dönüşümünü de gözler önüne seriyor. Defterlerin, ansiklopedilerin, dergilerin, mektupların ve kütüphanelerin egemenliğinden; akıllı cihazların, sosyal medyanın ve yapay zekânın başrolde olduğu bir çağa uzanan bu öykü, hepimizin ortak hafızasında yer ediniyor.

Bugün okul sıralarımızda oturan öğrencilerimiz, bilgiye parmaklarının ucuyla ulaşırken bizler de onların merakını, eleştirel düşünme becerilerini ve yaratıcılıklarını desteklemenin yollarını arıyoruz. Teknolojinin artık yalnızca bir araç olmadığını doğru kullanıldığında öğrenmenin ufkunu genişlettiğini biliyoruz ancak bu imkândan yararlanırken geçmişten gelen değerleri ve yüz yüze iletişimin sıcaklığını da yitirmemek gerekiyor. Bu özel sayıda yer alan yazılar, kuşakların dijital dünyadaki yolculuğunu anlamak, tartışmak ve birlikte yorumlamak için bir davet niteliğinde.

Teknolojiyi nasıl kullanacağımız, hangi değerleri taşımasına izin vereceğimiz ve nasıl paylaşacağımız; gelecek kuşakların dünyasını şekillendirecek. Bu sayıda birlikte düşünecek ve belki de kendi dijital yolculuğumuzu yeniden yazacağız. Dergimizin bu sayısında emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunar, keyifli okumalar dileriz.

Sevgi ve saygılarımızla,

Didem Tunca
Editör

Yayın Yönetmeni: Yeliz YALIN
Kreatif Yönetmen ve Grafik Tasarım: Fatma ÇOLAK
Editör: Didem TUNCA
Baskı-Cilt: YEK Matbaacılık

Bu yayın, ALKEV Özel Okulları yöneticileri ve öğretmenleri tarafından hazırlanmıştır.

HAKKIMIZDA

ALKEV Özel Okulları

Aldıkları eğitim öğretimin önemini ve değerini kavramış Alman Liseliler, 1996 yılında kurdukları ALKEV (Alman Liseliler Kültür ve Eğitim Vakfı) ile ALKEV Özel Okullarını kurdular. Her yıl gelişerek büyüyen ALKEV Özel Okulları, bünyesinde anaokulu, ilkokul, ortaokul ve Anadolu lisesi ile Türkiye'nin ilk ve tek Almanca hazırlık sınıfı bulunan fen lisesini barındırmaktadır.

ALKEV Özel Okulları; uluslararası deneyimlerden yararlanarak, bütünleştirici, zengin bir müfredatla bir üst eğitim kurumuna hazırlarken evrensel hoşgörüye sahip barış içinde huzurlu bir dünya oluşturulmasına katkı sağlayan bireyler yetiştirmeyi amaçlar.

Anaokulunda öğrencilerimiz, 3 yaşından itibaren Türkçe eğitimin yanında ana dili Almanca olan öğretmenler eşliğinde Almancayı günlük yaşantılarının bir parçası olarak edinmeye başlarlar.

DSD Okulu statüsüne sahip ALKEV Özel Anadolu ve Fen Lisesinden mezun olan öğrencilerimiz, Alman Dil Diploması DSD-I ve DSD-II sayesinde Almanya ve Almanca konuşulan ülkelerde yükseköğrenim görme olanağına sahip olmaktadır.

2018 yılı itibarıyla ALKEV Özel Anadolu Lisesi bünyesinde, uluslararası geçerliliği olan iki yıllık geniş kapsamlı ve oldukça yoğun bir program olan IB Diploma Programı başlamıştır. IB Diploma Programı, Almanya'nın KMK kuruluşu tarafından da akredite edilmiş bir program olduğundan bu programı başarıyla tamamlayan ve IB diplomasına sahip olan öğrenciler, üniversite sınavına girmeden doğrudan yurt dışında yükseköğrenime devam etme ve yurt içindeki bazı üniversitelerde burs alma imkânına sahip olmaktadır.

ALKEV Özel Okulları öğrencilerini; duyarlı, eleştirel ve dönüşümlü düşünen, yaşam boyu öğrenmeyi hedefleyen, saygılı, disiplini içselleştirmiş, akademik ve sosyal becerilerini geliştirmeyi önemseyen, ana dilini ve hedef dilleri olan Almanca ve İngilizceyi "Avrupa Dil Standartları"na göre kullanabilen ve kendi geleceğini hazırlayan, yetkin bireyler olarak hayata hazırlar.

İÇİNDEKİLER

KUŞAKLARIN DİJİTAL DÜNYASI

04 DİJİTAL DÜNYANIN EKOLOJİK FATURASI

06 BRAIN ROT IST OFFIZIELL: DAS OXFORD-WORT DES JAHRES 2024

10 TOPRAĞIN HAFIZASINDAN BULUTUN SONSUZLUĞUNA YOLCULUK: KÖY ENSTİTÜLERİ

12 FOMO: GÖZÜN HEP BAŞKALARININ HAYATINDA MI?

14 FELSEFENİN DİJİTAL ÇAĞA UYARLANMASI: SOKRATES TİKTOK'TA, PLATON VR MAĞARASINDA

16 AYNA AYNA SÖYLE BANA...

21 MANUEL OYUNCAKLAR DİJİTALLERE KARŞI !

22 DİJİTALLEŞME VE SANAT ÜRETİMİ

24 DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİNDE ÇOCUK VE EĞİTİM

26 ÇOCUK VE DOĞA

28 POST-TRUTH AGE: TRUTH UNDER SIEGE

30 YARATICILIĞIN ÇOCUK HÂLİ

32 YAPAY ZEKÂ EĞİTİMDE YÜKSELİRKEN: UMUT, ABARTI VE BELİRSİZLİĞİN DANSI

34 RÜZGÂRI DİZGİNLEYEN ÇOCUK

36 YAPAY ZEKÂ VE ETİK DİLEMMALAR: BİR ÖĞRETMENİN GÖZÜNDEN EĞİTİMİN GELECEĞİ

38 DİJİTAL TEKNOLOJİLER VE ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL SAĞLIĞI

40 BİZ BOŞ ADAMLAR DEĞİLİZ

42 YABANCI DİL EDİNİMİNDE DİJİTALLEŞME VE GELENEKSELLİK ARASINDAKİ DENGE

44 YAPAY ZEKÂYLA BİLİMSEL ARAŞTIRMALARIN DÖNÜŞÜMÜ

46 SOSYAL MEDYA, BEDEN ALGISI VE GERÇEKLİK ARAYIŞI: DİJİTAL VATANDAŞLIĞIN YENİ BOYUTLARI

48 DİJİTAL OYUNLARIN AŞIRI KULLANIMININ ÖZ BAKIM BECERİLERİNE ETKİSİ

50 TEKNOLOJİ ÇAĞINDA OYUN: ERKEN ÇOCUKLUKTA OYUN YOLUYLA GELİŞİM VE BAĞ KURMA

52 YENİ NESLİN DUYGUSAL ANATOMİSİ: DİJİTAL DÜNYADA İNSAN OLMAK

54 YAŞAMDAKİ BAMBU KAMIŞI

56 DİJİTAL ÇAĞDA ÇOCUKLUK VE EBEVEYNLİK: NESİLLER ARASI FARKLAR

61 ÖĞRETMENİN ROLÜ NASIL DEĞİŞİYOR? GELENEKTEN DİJİTALE: ÖĞRETMENLİKTE DÖNÜŞÜM YOLCULUĞU

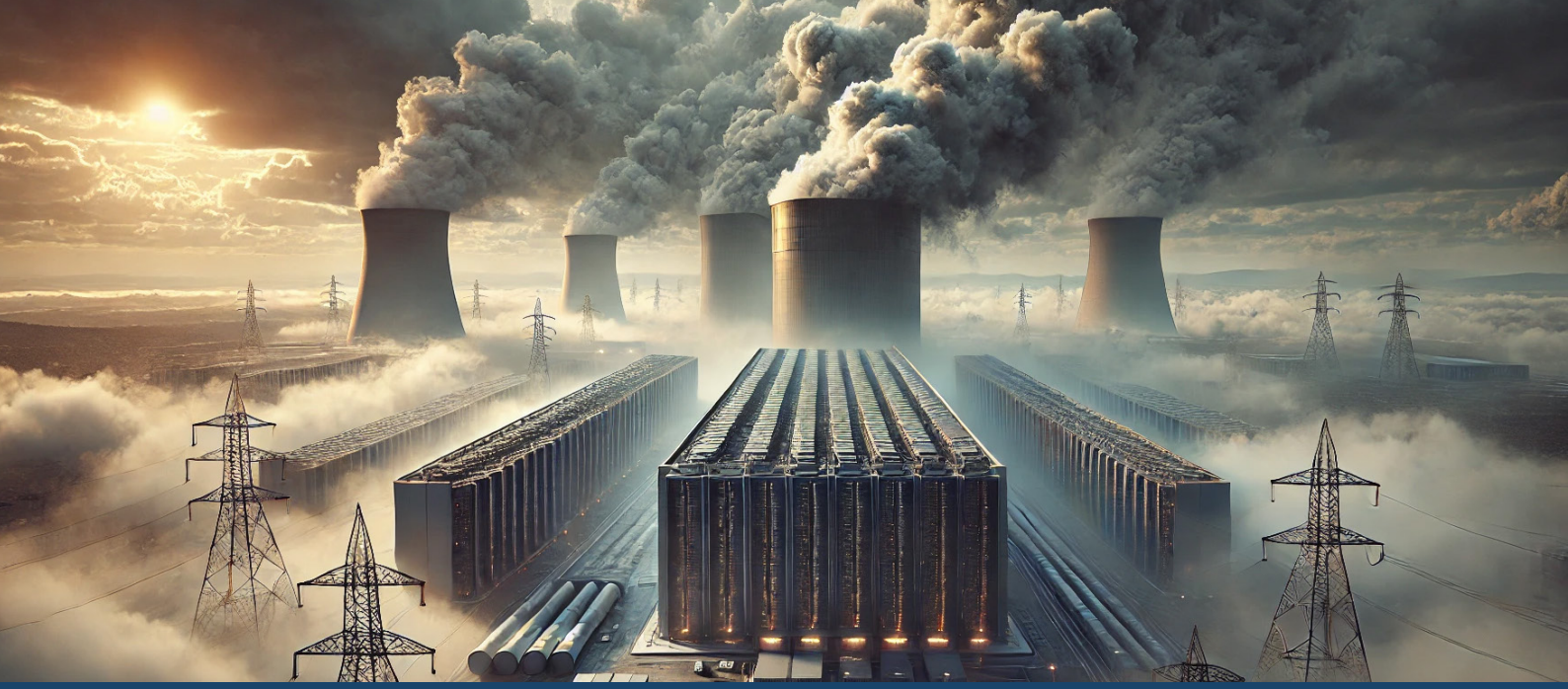
62 ÇOCUKLARIN GÖZÜNDEN ROBOTLAR…

65 DIE GESELLSCHAFT IM WANDEL UND IHRE HERAUSFORDERUNGEN

66 ORFF YAKLAŞIMIYLA DİJİTAL DÜNYADA MÜZİK

68 BAHAR KOKUSU

71 MANDOLİNİN TELİNDE BİR KUŞAK

DİJİTAL DÜNYANIN EKOLOJİK FATURASI

Hakan Sağlık
Matematik Öğretmeni

Atılan her mesaj, yapılan her paylaşım, izlediğimiz her video… İlk bakışta hepsi ne kadar kolay ve zahmetsiz görünüyor. Ancak bu dijital alışkanlıklarımızın gezegenimize nasıl bir yük bindirdiğini biliyor musunuz? Teknolojinin bize sunduğu konforun bedelini ödemeye hazır mıyız? Veri merkezlerinden yükselen karbon salımları, her geçen gün büyüyen elektronik atık dağları ve hızla tükenen doğal kaynaklarla yüzleşme vakti geldi. Şimdi bu görünmez ekolojik faturayı birlikte inceleyelim.

Teknolojiyle ilişkimiz gittikçe artarken onun bize sunduğu nimetlerin bedelini de görmezden geliyoruz. YZ (Yapay Zekâ) hızla büyüyor; YZ'nin gelişimi sağlık, ulaşım, eğitim ve sanayi gibi alanlarda büyük kolaylıklar sağlıyor fakat bu parlak vitrinin ardında veri merkezlerinin enerji tüketimi, büyük dil modellerinin (LLM) eğitimi sırasında oluşan karbon salımı, sistemleri soğutmak için harcanan tonlarca su, kısa kullanım ömürleri yüzünden artan e-atık yığını ve donanım üretiminde aşırı maden tüketimi gibi koca bir sürdürülebilirlik krizi yatıyor.Öyle ki, bu krizin boyutu sadece genel hatlarıyla değil, spesifik örneklerle de kendini belli ediyor. Örneğin, bir yapay zekâ modelinin tek bir sorgusunun bile sıradan bir internet aramasına göre çok daha fazla enerji ve kaynak tüketmesi, bu büyüyen sorun hakkında önemli ipuçları veriyor.

"ChatGPT'nin eğitimi, 552 ton CO_2 saldı; bu, 123 aracın yıllık emisyonuna eşdeğer."

Veri Merkezleri: Dijital Dünyanın Kalbi, Gezegenin Yükü

Yapay zekânın kusursuz işlemesi için kritik olan veri merkezleri, 7/24 durmaksızın çalışan dev bilgisayar ordularını barındırıyor. Bu merkezlerin ihtiyaç duyduğu enerji o kadar büyük ki dünya genelindeki karbon salımlarının önemli bir kısmı buradan geliyor. Bazı tahminler, küresel sera gazı salımlarının %2,5 ila %3,7'sinin veri merkezlerinden kaynaklandığını söylüyor. Bu oran, ufak bir ülkenin yıllık enerji tüketimine eşdeğer! Dahası internet kullanımımız, bulut bilişim, video akışı ve YZ hizmetlerine olan talep arttıkça bu rakamlar da yukarı tırmanıyor.

Elbette her şey fosil yakıtlara dayanmıyor; rüzgâr ve güneş enerjisi gibi temiz kaynakların devreye girmesiyle olumlu adımlar atılıyor. Fakat hâlâ veri merkezlerinin büyük kısmı ideal enerji verimliliğinden oldukça uzak. Önümüzdeki yıllarda, veri merkezlerinin dünya elektrik tüketiminin %8 ila %10'una ulaşabileceği düşünülüyor. Bu da iklim kriziyle mücadelede işimizi daha da zora sokuyor.

YZ teknolojilerinin gelecekte yaratacağı enerji talebine ilişkin öngörüler de endişe verici. NVIDIA, 2027 yılına kadar yılda 1.5 milyon yapay zeka sunucu ünitesi piyasaya süreceğini açıkladı. Bu sunucuların yıllık 85.4 teravat-saat elektrik tüketeceği tahmin ediliyor. Bu miktar, birçok küçük ülkenin yıllık elektrik tüketiminden daha fazla!

Düşünsenize, sadece YZ sistemleri için çalışacak devasa santraller inşa etmek zorunda kalabiliriz. Bu da hem doğal kaynaklarımızı tüketecek hem de çevre kirliliğine yol açacak.

"Bir yapay zekâ sorgusu, bir Google aramasından 4-5 kat daha fazla karbon ayak izi bırakır."

Büyük Dil Modelleri: Yoğun Eğitimlerin Karbon İzleri

Bir de büyük dil modelleri (LLM) var. Mesajlaşma uygulamalarımızda kullandığımız akıllı yanıtlar, arama motorları, çeviri hizmetleri… Bunlar için çalışan devasa LLM'ler, eğitilmek için muazzam miktarda enerji harcıyor. Örneğin, ünlü ChatGPT modelinin oluşturulması için 1.287 megavat-saat elektrik harcanmış ve süreçte 552 ton CO_2 salımı gerçekleşmiş. Bu miktar, 123 benzinli aracın bir yılda ürettiği karbon emisyonuna eşdeğer. Tek bir modelin eğitimi, milyonlarca kullanıcının internet etkinliğinden daha fazla karbon salımı yaratabiliyor. Önceden bahsedilen NVIDIA sunucuları gibi, bu modeller de karbon ayak izinin büyük bir kısmını oluşturuyor.
Ayrıca, yapay zekâ destekli görüntü üreten modellerde de durum farklı değil. Tek bir yapay zekâ modeliyle bir görüntü oluşturmak, bir akıllı telefonu tamamen şarj etmek kadar enerji gerektirebiliyor. Stable Diffusion XL ile 1000 görüntü üretmek, bir aracın yaklaşık 4,1 mil (6,6 km) yol kat etmesi kadar CO_2 salımına neden oluyor.

"Veri merkezlerinin enerji tüketimi, gelecekte dünya elektriğinin %10'una ulaşabilir."

Elektrik ve Su Tüketimi: Çift Yönlü Tehdit

Peki yapay zekâ bu enerjiyi tam olarak nerede harcıyor? Aslında iki temel aşama var: eğitim ve çıkarım. Eğitim aşamasında, yapay zekâ modeline devasa miktarda veri yükleniyor ve model bu verilerden öğrenerek kendini geliştiriyor. Bu aşama inanılmaz derecede enerji içeren yoğun bir süreç. Milyonlarca parametre ve milyarlarca veri noktası arasında bağlantılar kurarak hesaplamalar yapıyor. Çıkarım aşaması ise modelin çalışması sırasında yeni bilgiler üretmesi, soruları cevaplaması gibi işlevleri içeriyor. Bu da hatırı sayılır miktarda enerji gerektiriyor.
Yapay zekâ çalışırken çok fazla ısı üretir ve bu ısıyı uzaklaştırmak için soğutma sistemlerine ihtiyaç duyulur. Genellikle suyla çalışan bu sistemler, büyük miktarda su tüketir. Örneğin her 5 ila 50 yapay zekâ sorgusu için yaklaşık yarım litre su harcanıyor. Kapalı devre sistemlerle suyun daha verimli kullanılması gerekiyor; aksi takdirde bu tüketim, artan su kıtlığı çağında büyük bir tehdit oluşturuyor. Ayrıca enerji tüketimi yalnızca sunucu merkezleriyle sınırlı değil; yapay zeka temelli sorguların karbon ayak izi, normal bir arama motoru sorgusundan 4 ila 5 kat daha yüksek olabiliyor. Eğer Google'ın günlük 9 milyar civarındaki aramasını tamamen yapay zekâ destekli sohbet botu sorgularıyla değiştirdiğimizi hayal edersek ortaya İrlanda gibi bir ülkenin tüm enerji ihtiyacını karşılayacak kadar muazzam bir talep çıkabilir.

E-Atık ve Madenler: Dijital Dünyanın Gizli Yüzü

Yapay zekânın büyüyen yapısı, daha fazla işlemci, daha güçlü donanım ve daha fazla özel çip anlamına geliyor. Bu donanımların ömrü ne kadar kısa olursa o kadar sık yenilenmesi gerekiyor ve bu da dağ gibi elektronik atık (e-atık) yığınına sebep oluyor. Geri dönüştürülemeyen bu atıklar, toprakta, suda ve havada kirlilik yaratarak ekosisteme zarar veriyor.
Madencilik faaliyetleri de YZ'nin doğrudan etkilediği bir diğer alan. Donanım üretiminde kullanılan nadir toprak elementlerinin çıkarılması, doğaya ciddi zarar veriyor. Dijital devrim, sadece sayısal bir ilerleme değil, aynı zamanda doğal kaynaklarımızı hızla tüketen bir süreç.

"Dijital faaliyetler, kişi başına düşen sera gazı salımının %3-4'ünü oluşturuyor."

Çıkış Yolları: Sürdürülebilirlik Mümkün mü?

Tablonun tamamen karanlık olduğunu söylemek haksızlık olur. Veri merkezlerinin enerji verimliliğini artırmak, soğutma sistemlerini iyileştirmek, yenilenebilir enerji kaynaklarına geçmek, atık ısısını yeniden kullanmak ve gelişmiş sanallaştırma teknikleriyle kaynakları daha akıllıca yönetmek mümkün. Su bazlı soğutma sistemleri gibi yenilikler, kapalı devre teknolojileriyle birleştirildiğinde hem enerji verimliliğini artırabilir hem de su tüketimini azaltabilir. Ayrıca döngüsel ekonomi prensiplerini benimseyerek donanımların geri dönüştürülmesi, onarılması ve mümkün olduğunca uzun süre kullanılması da atık sorununu azaltabilir. Teknoloji şirketleri, veri merkezlerini yenilenebilir enerjiyle beslemeyi hedeflerken bizler enerji verimliliğini önceleyen platformları tercih edebiliriz.

Sonuç: Dengeyi Kurmak Bizim Elimizde

Yapay zekâ, insanlığın önünde hem büyük bir fırsat hem de ciddi bir sınav. Bu teknoloji, verimliliği artırıp hayatı kolaylaştırırken gezegen üzerinde büyük bir yük oluşturuyor. Bugün gerekli önlemleri almaz, sürdürülebilirlik ve etik prensipleri hayata geçirmezsek gelecekte daha fazla çevresel krizle karşılaşacağız. Unutmayalım, YZ sadece bir araç; onu nasıl kullanacağımıza biz karar veriyoruz. Dikkatli olur ve gereken önlemleri alırsak, YZ'yi hem faydalı hem de gezegen dostu hâle getirebiliriz.

Brain Rot ist offiziell: Das Oxford-Wort des Jahres 2024

Ahu Gül
Lise Almanca Koordinatörü

Brain Rot: Zerstört das Internet unser Gehirn?

Oxford-Wort des Jahres 2024
In der heutigen digitalen Welt sind wir ununterbrochen von Informationen umgeben. Soziale Medien, endlose Videos, Push-Nachrichten und Unterhaltungsformate prasseln sekündlich auf uns ein. Unser Gehirn wird dabei tagtäglich gefordert – oder vielmehr überfordert. Dieses ständige Reizfeuer hat einen Namen: Brain Rot. 2024 wurde der Begriff von der Oxford University als Wort des Jahres ausgezeichnet – und trifft damit einen wunden Punkt unserer Zeit.

Was bedeutet „Brain Rot“ eigentlich?
Wörtlich übersetzt heißt es „Hirnfäule“ – ein drastisches, aber treffendes Bild für den geistigen Verfall durch übermäßigen digitalen Konsum. Gemeint ist der Zustand, in dem das Gehirn durch permanente Überstimulation ermüdet und in seiner kognitiven Leistungsfähigkeit spürbar nachlässt. Besonders betroffen sind Jugendliche, die täglich stundenlang durch TikTok, Instagram oder YouTube scrollen. Anstatt sich intensiv mit einem Thema auseinanderzusetzen, wird die Aufmerksamkeit permanent auf das nächste kurze Video gelenkt. Tieferes Denken bleibt dabei auf der Strecke.

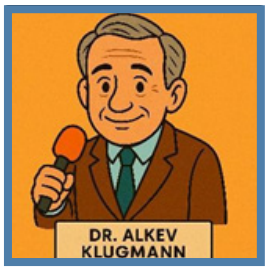
Nebenwirkungen des schnellen Informationskonsums

Mit der Verbreitung kurzer Videos, schneller Inhalte und oberflächlicher Zusammenfassungen verliert das tiefgehende Lernen zunehmend an Bedeutung. Der Begriff „Brain Rot beschreibt genau diese Entwicklung.

- **Aufmerksamkeitsverlust:** Die Fähigkeit zur längeren Konzentration nimmt ab. Texte, die länger als ein paar Minuten sind, werden zur Herausforderung.
- **Informationsüberflutung:** Soziale Medien erleichtern die Verbreitung ungeprüfter Inhalte. Viele Menschen konsumieren Informationen, ohne ihre Richtigkeit zu hinterfragen.
- **Weniger kritisches Denken:** Wer nicht tief liest, verlernt, komplex zu denken – und gewöhnt sich an oberflächliches Verstehen.
- **Geringere Bereitschaft zur Faktenprüfung:** Informationen werden schnell akzeptiert – selbst wenn sie fälsch sind. Die Neigung, sie zu überprüfen, nimmt ab.

Etkileri

- ☐ **Eğitim:** Öğrenciler kitap okumakta, dikkat toplamakta ve derinlemesine düşünmekte zorlanır.
- ☐ **Zihinsel Sağlık:** Beyin sürekli hızlı içerik ister, sabır ve konsantrasyon kaybı oluşur.
- ☐ **Gelecek Tehlikesi:** 2099’da insanlar sadece emoji ve hologramla iletişim kuracak hâle gelebilir.

Was früher nur ein Meme war, beschreibt heute ein Lebensgefühl.

Ein popkultureller Begriff für den geistigen Verfall durch endlosen Konsum von belanglosen Inhalten – meist in Form von Social Media, Memes, Kurzvideos oder Trash-Content.

Symptome: Konzentrationsmangel, ständiges Scrollen, Ironie-Overload, Realitätsflucht.

Ohne „Brain Rot“ leben – ist das möglich? Ein überraschendes Gespräch mit einem Influencer

Interview: Wie wir durch Kurzvideos unser Gehirn verlieren

Das größte Paradoxon des Social-Media-Zeitalters: Der Zugang zu Informationen ist grenzenlos, aber unsere Aufmerksamkeitsspanne kürzer als die einer Fliege! Ist es möglich, ohne „Brain Rot“ zu leben? Dr. Alkev Klugmann stellte diese Frage einem Influencer – einem TikTok-Star mit 3 Millionen Followern, der täglich 6 Stunden Reels aufnimmt!

TESTE DICH SELBST!

Brain-Rot-Test

Wie verfallen ist dein Gehirn schon?
Beantworte die Fragen – zähle deine Punkte!

☐ **Social Media (2h+/Tag)?**
☐ Ja (1 Punkt) ☐ Nein (0)

☐ **Über 120 Seiten am Stück gelesen?**
☐ Kann mich nicht erinnern (2) ☐ Letzte Woche (0)

☐ **Handy ausgeschaltet?**
☐ Was? Geht das? (3) ☐ Ja, nachts (0)

Punkte zahlen!

0-2: ● Alles im grünen Berrich
3-5: ● Leichte Brain Rot-Anzeichen
6+ Dein Him braucht Urlaub vom Internet!

Tipp
Ein Buch & Flugmodus wirken Wunder

Brain-Rot-Tagebuch: Die Geschichte eines geistigen Verfalls

Tag 1:

„Heute habe ich mir vorgenommen, weniger Zeit in den sozialen Medien zu verbringen. Ich wollte nicht sofort nach dem Aufwachen zum Handy greifen. Habe ich es geschafft? Nein. Fünf Minuten später habe ich schon wieder Reels geschaut."

Tag 7:

„Lange Texte schrecken mich ab. Früher habe ich gerne gelesen, aber jetzt langweile ich mich schon nach 280 Zeichen. Nachrichten schaue ich nur noch als Video. 15-Sekunden-Zusammenfassungen reichen doch völlig aus."

Tag 15:

„Ein Freund hat mir einen neuen Roman empfohlen. Ich habe die erste Seite aufgeschlagen, aber meine Augen sind sofort abgeschweift. Der einzige Gedanke in meinem Kopf: Gibt es eine Videozusammenfassung davon? Ich habe aufgehört zu lesen und bin auf YouTube gegangen."

Tag 30:

„Meine Gedanken bestehen nur noch aus Emojis. Ganze Sätze zu schreiben fällt mir schwer."

Tag 55:

„Worüber habe ich gerade noch nachgedacht?..."

Das Zeitalter des geistigen Verfalls

Jahr 2099: Die Menschheit hat das geschriebene Wort aufgegeben. Wörter, Sätze, Absätze? Viel zu lang. Alles wird nur noch mit GIFs, Emojis und 5-Sekunden-Hologrammen kommuniziert. Die letzte Generation von „Langtext-Lesern" ist längst ausgestorben.
Der Zugang zu Informationen war noch nie so einfach – aber es gibt ein Problem: Niemand kann Informationen mehr verarbeiten.
Das neue „Institut für Schnell-Daten-Konsum" hat die App „Tik-Akademisch" entwickelt, die komplizierte wissenschaftliche Texte in 8-Sekunden-Clips umwandelt.

Einstein? ..=.
Shakespeare? Statt „Sein oder nicht sein" nur noch.
Studien über Gehirnaktivität zeigen: Die Menschen können sich nicht länger als 5 Sekunden auf ein Thema konzentrieren. Ein Testkandidat bekam Panikattacken, als er eine Buchseite öffnete. Ein anderer verirrte sich bei der Google-Suche und versuchte stattdessen, Informationen auf Instagram zu finden.
Als letzte Hoffnung wurden „Aufmerksamkeits-Rehabilitationszentren" gegründet. Dort werden Menschen dazu gebracht, wieder Bücher zu lesen und sich ganze **10 Minuten** lang auf ein Thema zu konzentrieren. Aber die Erfolgsquote ist niedrig – die meisten halten nur **3 Minuten** durch, bevor sie geistig „neu starten" müssen.
Wissenschaftler warnen: Wenn es so weitergeht, wird die Menschheit bis zum Jahr 2100 nur noch mit drei Emojis kommunizieren.

Und du?

Bist du einer der letzten Leser – oder hast du dich dem „Brain Rot" schon ergeben?

WIE SIEHT UNSER GEHIRN IM JAHR 2099 AUS?

Die Konzentration schwindet

Das eigentliche Problem liegt nicht nur im Konsum selbst, sondern in dessen Auswirkungen. Wer sich an die ständige Reizüberflutung gewöhnt, hat zunehmend Schwierigkeiten, sich zu fokussieren. Das Gehirn verlangt nach schnellen Belohnungen – kurze Clips, grelle Bilder, schnelle Pointen. Die Fähigkeit, längere Texte zu lesen, sich in komplexe Aufgaben zu vertiefen oder strukturiert zu lernen, nimmt ab. Das Denken wird flach, die Geduld gering. Und genau das macht sich auch im schulischen Alltag bemerkbar: Konzentrationsstörungen, Leistungsabfall und eine sinkende Frustrationstoleranz sind häufige Folgen.

Lernen verlernt?

Gerade in der Schule ist tiefes Denken unerlässlich. Wer komplexe Zusammenhänge verstehen, sich Wissen langfristig aneignen oder eigene Gedanken formulieren will, braucht geistige Ausdauer. Doch die wird durch ständige Ablenkung regelrecht untergraben. Immer öfter berichten Lehrkräfte davon, dass Schüler Mühe haben, still zu sitzen, zuzuhören oder sich über längere Zeit mit einem Thema zu beschäftigen. Die Aufmerksamkeitsspanne schrumpft – und mit ihr das Potenzial zu echtem Lernen.

Çözüm Yolları

Dijital Detoks: Ekran süresini bilinçli azaltmak

Okuma Alışkanlığı: Düzenli kitap ve uzun makale okumak

Odaklanma Egzersizi: Zihni yeniden eğitmek, sabırlı düşünmeyi öğrenmek

Gerçek Hayata Dönüş: Sosyal ilişkiler, hobi ve fiziksel hareketle denge kurmak

Son Söz

“Düşünmeyi kaybetme, seçici tüket, bilinçli yaşa!”

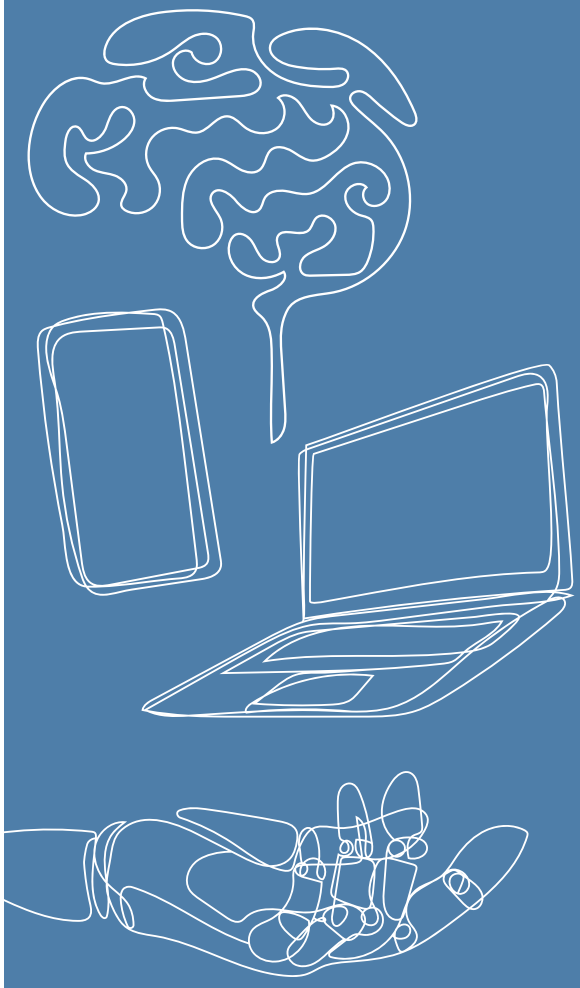
“Daha az tıklama” ile her şey yeniden başlayabilir.

Wege zurück zur geistigen Klarheit

Doch Brain Rot ist kein unausweichliches Schicksal. Es gibt Wege, dem digitalen Nebel zu entkommen. Der bewusste Verzicht auf ständige Bildschirmnutzung – sogenannte digitale Detox-Zeiten – kann Wunder wirken. Auch das Training tiefer Lesegewohnheiten, etwa durch regelmäßiges Bücherlesen oder das intensive Auseinandersetzen mit längeren Artikeln, stärkt die Konzentration. Wer wieder lernt, fokussiert zu denken, aktiviert die tiefer liegenden Denkprozesse und schützt sein geistiges Leistungsvermögen.

Bewusst leben, besser denken

Brain Rot ist ein Spiegel unserer Zeit – aber auch ein Weckruf. Es liegt an uns, wie wir mit unseren digitalen Werkzeugen umgehen. Nicht jeder Inhalt im Netz ist schlecht, aber nicht alles ist gut für unser Denken. Wer selektiver konsumiert, Pausen einlegt, sich Zeit für echte Gespräche, kreative Hobbys oder Bewegung nimmt, kann sein Gehirn wieder in Balance bringen. Die Zukunft des Denkens liegt in unserer Hand – und beginnt mit einem bewussten Klick weniger.

Toprağın Hafızasından Bulutun Sonsuzluğuna Yolculuk: **Köy Enstitüleri**

Batuhan Nar
İlkokul Müdürü

Her kuşağın dünyayı algılayışını şekillendiren bir "zamanın ruhu" vardır. Bizden öncekiler için bu ruh, radyonun cızırtılı sesinde, siyah-beyaz fotoğrafların dinginliğinde saklıydı. Bizim içinse sokakların ve oyunların kolektif neşesinde... Bugünün gençleri için ise zamanın ruhu, parmaklarının ucundaki ekranlardan akan piksellerle, anlık bildirimlerin hızıyla ve küresel bir ağın içinde var olma hissiyle tanımlanıyor. Medya kuramcısı Marshall McLuhan'ın dediği gibi "Araç, mesajın kendisidir." Bugün kullandığımız araçlar; yalnızca ne düşündüğümüzü değil nasıl düşündüğümüzü, nasıl hissettiğimizi ve nasıl ilişki kurduğumuzu da kökünden dönüştürüyor.

Bir an için iki fotoğraf hayal edelim:İlki, sepya tonlarında. Güneşin altındaki bir Anadolu köyünde, nasırlı, toprağa bulanmış bir el, harcın üzerine bir tuğla daha koyuyor. O el, sadece bir duvar örmüyor; bir umudu, bir geleceği, kendi okulunu inşa ediyor. Arka planda Aşık Veysel'in sazının tınısı, havada taze toprak kokusu... Bir yanda dünya klasiklerini okuyan gözler diğer yanda kendi mandolinini yapan bir el… O el, "iş içinde eğitim" diyen İsmail Hakkı Tonguç'un rüyasını gerçeğe dönüştürüyor. Tüketmiyor, var ediyor. Sorguluyor, ezberlemiyor. O el, bir Köy Enstitüsü öğrencisine ait.

Köy Enstitüleri; birer beton bina değil, yaşayan birer organizmaydı. Eğitim filozofu John Dewey'in "Eğitim, hayata hazırlık değil; hayatın ta kendisidir." sözünün vücut bulmuş hâliydi. Hasan Ali Yücel'in liderliğinde ve İsmail Hakkı Tonguç'un önderliğinde öğrenciler, bilgiyi pasifçe alan bir tüketici değil; kendi okulunu inşa eden, tarlasını süren, enstrümanını yapan ve klasik eserleri tartışan aktif bir özneydi. Amaç, sadece meslek sahibi insanlar yetiştirmek değil; aklı, ruhu ve bedeniyle dengede, eleştirel düşünebilen, topluma değer katan ve en önemlisi "anlam" üreten bireyler yetiştirmekti.

Türk Maarif Ansiklopedisi

Ne de olsa atalarımızın dediği gibi, “Alet işler, el övünür.” Enstitüler, öğrencinin kendi elinin emeğiyle övünmesini, yaptığı işin sorumluluğunu almasını sağlayan birer karakter okullarıydı.

İkinci fotoğraf ise canlı, parlak ve piksellerden oluşuyor. Loş bir odada, ekranın mavi ışığıyla aydınlanmış çevik parmaklar, saniyede onlarca karaktere dokunuyor. O parmaklar, kıtaları aşıp başka parmaklarla sohbet ediyor, yüzlerce saatlik videoyu bir anlık kaydırmayla geçiyor. O el, o parmaklar ise bir Z kuşağı gencine ait.

Bu iki fotoğraf, aramızdaki baş döndürücü dönüşümün bir göstergesidir. Kuşakların dünyayla kurduğu bağın nasıl değiştiğinin sessiz belgeselidir. Bu değişimin hızını anlamak için şu ilginç gerçeğe bakalım: Büyüklerimizin dünyasına giren radyonun 50 milyon insana ulaşması 38 yıl sürdü. Televizyonun ise 13 yıl... Peki ya bugün? Instagram’ın aynı sayıya ulaşması sadece 6 ay, popüler bir oyun olan Pokémon Go’nun ise inanılmaz bir şekilde sadece 19 gün sürdü. Bu; artık doğrusal değil, üstel bir hızla değişen bir dünyada yaşadığımızın matematiksel kanıtıdır. Mektubun yerini anlık bildirimler, ansiklopedinin yerini saniyeler içinde açılan sekmeler aldı. Zaman ve mekânın eridiği, hızın ve erişimin her şey olduğu bir çağ…

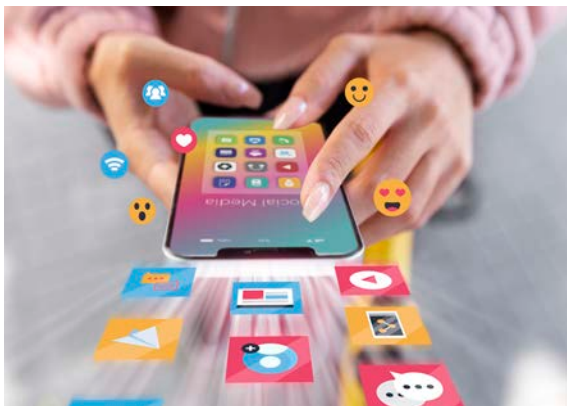
Şimdi durup asıl soruyu soralım: Bu iki el, bu iki dünya birbirinin düşmanı mı? Biri diğerini geçersiz mi kıldı? Asla. Bu iki el, aynı hikâyenin farklı cümleleridir. Köy Enstitüsündeki o nasırlı el, “Ben buradayım ve kendi kaderimi inşa ediyorum.” demenin en somut yoluydu. Bugünün parmakları da aynı arayışın peşinde: Dijital dünyada bir kimlik, bir “varoluş” inşa etme çabasında. Fark, araçlarda. Biri malayı, diğeri fareyi kullanıyor. Biri toprağı, diğeri “bulut”u işliyor. Ancak bu noktada, gözle görülmeyen ama bilimsel olarak kanıtlanmış bir tehlike var. Bu, sadece bir alışkanlık değişimi değil; bu, beynimizin fiziksel yapısını yeniden şekillendiren bir süreç. Nörobilim buna “dijital nöroplastisite” diyor. Saatlerce bir kitabı okumanın getirdiği derin ve odaklı düşünme devreleri zayıflarken sürekli bildirimler ve hızlı kaydırmalarla beslenen anlık dikkat ve görev değiştirme devreleri güçleniyor. Ekranda okurken gözlerimiz, bir metnin tamamını sindirmek yerine, genellikle bir “F” harfi şeklinde tarama yapıyor: Başlığa, ilk birkaç satıra ve ardından metnin sol tarafındaki anahtar kelimelere hızla göz atıyor. Derinlemesine okuma, yerini “bilgi avcılığına” bırakıyor. Burada tehlikeli bir yol ayrımı var. Filozof Byung-Chul Han, günümüz insanının bir “performans öznesi” hâline gelerek kendi kendinin girişimcisi ve aynı zamanda sömürücüsü olduğunu söylüyor. Dijital dünya, bizi sonsuz bir içerik nehrinin pasif izleyicisi, birer “veri madeni” veya bir “beğeni avcısı” yapma potansiyeli taşıyor. Eğer rehberlik etmezsek dünyayı kodlayan o parmaklar, farkında olmadan kendi kafeslerini örebilirler. İşte biz eğitimcilerin ve ebeveynlerin tarihi görevi bu noktada başlıyor: Duvarı ören elin bilgeliğini, dünyayı kodlayan parmaklara aktarmak.

Çocuklarımıza sadece nasıl “tüketeceklerini” değil, nasıl “üreteceklerini” öğretmek... Onları, kodlama yaparken bir Aşık Veysel türküsünün algoritmasını yazmaya; yapay zekâ ile resim yaparken bir köy meydanının sıcaklığını tasarlamaya; sosyal medya içeriği hazırlarken toplumsal bir soruna çözüm sunmaya yönlendirmek... Teknolojiyi bir amaç değil, tıpkı Köy Enstitüsünde öğrencilerin elindeki malanın, çekicin ve kalemin amacı gibi daha yüksek bir ideali gerçekleştirmenin aracı hâline getirmeliyiz.

Unutmayalım, “Nereye gideceğini bilmiyorsan, hangi yoldan gittiğinin bir önemi yoktur.” Bizim pusulamız belli: Aklı hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller. Gelin, o nasırlı ellerin harcına kattığı “anlamı” ve “sorumluluğu”, bugünün piksellerine işleyelim. Çocuklarımızın sadece dünyanın en iyi oyununu oynayan değil, dünyanın sorunlarına en iyi çözümü “kodlayan” parmaklara sahip olmasını sağlayalım. Çünkü dün okullarını kendi elleriyle inşa edenler, bugün torunlarının geleceği inşa etmesini bekliyor.

FoMO: Gözün Hep Başkalarının Hayatında Mı?

Nihal Çetinkaya Bitkay
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Her sabah gözlerini açar açmaz telefonuna mı bakıyorsun? Bildirimlere göz atmadan güne başlayamıyor musun? Arkadaşlarının tatil fotoğrafları, bir etkinlikte çekilmiş hikâyeler ya da sosyal medyada hızla yayılan yeni bir trend… Hepsi ekrana yapışıp kalmana neden oluyor mu? Peki, hiç "Herkes bir şeyler yapıyor, ben geride mi kalıyorum?" diye düşündün mü? Eğer cevabın evetse, yalnız değilsin! Bu duygu, modern çağın en yaygın kaygılarından biri olan FoMO (Fear of Missing Out - Bir Şeyi Kaçırma Korkusu) ile ilgili olabilir. Peki, nedir bu FoMO? Bu korku neden bu kadar güçlü? Sosyal medya bizi nasıl bu kadar etkisi altına aldı? Ve en önemlisi, bu durumla nasıl başa çıkabiliriz? Gelin, bu çağın sessiz ama güçlü kaygısını birlikte inceleyelim.

FoMO; kişinin başkalarının yaşadığı deneyimleri, fırsatları veya eğlenceli anları kaçırdığına dair hissettiği yoğun endişe ve huzursuzluk hâlidir. Bu duygu, özellikle sosyal medyanın hayatımızın merkezine yerleşmesiyle birlikte daha da belirgin hâle geldi. Sürekli güncellenen haber akışları, etkinlik davetleri, arkadaşların paylaştığı "kusursuz" anlar, bizi sanki her an bir şeyler kaçırıyormuşuz gibi hissettiriyor ve kendimizden uzaklaştırıyor.

FoMO kavramı ilk olarak 2000'li yılların başında ortaya çıkmıştır. Özellikle sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte, insanların birbirlerinin hayatlarını daha yakından takip etmesi bu korkuyu daha da görünür kılmıştır. Ancak FoMO'nun kökeni aslında çok daha eskilere dayanmaktadır. İnsanlar tarih boyunca sosyal bir varlık olarak topluluktan dışlanma veya fırsatları kaçırma korkusu yaşamışlardır. Fakat günümüzde bu duygu, teknolojinin de etkisiyle daha yoğun ve yaygın bir hâl almıştır.

FoMO'nun, bireylerin içinde bulundukları gelişimsel dönemlere ve yaş gruplarına bağlı olarak farklı biçimlerde deneyimlendiği görülmektedir. Ergenlik dönemi (13-19 yaş arası), FoMO'nun en yoğun hissedildiği evrelerden biridir. Bu dönemde bireyler, sosyal kabul görme ve arkadaş gruplarına dâhil olma konusunda oldukça hassastır. Özellikle okulda veya sosyal çevrede düzenlenen etkinlikler, ergenlerin "Dışlanıyor muyum?" ya da "Herkes bir şeyler yaparken ben neden yapamıyorum?" gibi düşünceler geliştirmesine yol açabilir.

FoMO, özellikle Z Kuşağı (1997-2012 doğumlular) ve Milenyaller (1981-1996 doğumlular) dediğimiz genç yetişkinlerde (20-30 yaş arası) yaygındır. Bu kuşaklar, sosyal medyanın yükselişine tanıklık etmiş ve dijital dünyayla iç içe büyümüştür. Partiler, konserler, tatiller veya günlük aktiviteler, genç yetişkinlerin "Ben de orada olmalı mıydım?" sorusunu sık sık kendilerine sormalarına sebep olur. Ayrıca bu yaş grubundaki bireyler, kimliklerini oluşturma ve sosyal kabul görme arayışında oldukları için FoMO'ya daha açık hâle gelirler.

Yetişkinlikte (30-50 yaş arası) FoMO daha çok iş hayatı ve sosyal statüyle bağlantılıdır. Meslektaşlarının terfi alması, yeni eğitim veya kariyer fırsatları, bireylerin kendi başarılarını sorgulamasına neden olabilir. Ayrıca çocuk sahibi olan yetişkinler, "Çocuğum için yeterince iyi bir ebeveyn miyim?" veya "Başkaları gibi ailemle yeterince kaliteli zaman geçiriyor muyum?" gibi düşüncelerle de FoMO yaşayabilir.

FoMO, modern yaşamın hızlanması ve teknolojik gelişmelerin bireyleri sürekli çevrim içi olmaya teşvik etmesiyle birlikte giderek yaygınlaşan; bireylerde

psikolojik, sosyal ve fiziksel düzeyde çeşitli olumsuz etkilere yol açan bir olgudur. Sosyal medya platformlarının sunduğu anlık paylaşım ve takip imkânları, bireylerin yaşamlarını başkalarının hayatlarıyla sürekli olarak karşılaştırmasına zemin hazırlar; bu durum, kişinin sosyal çevresinde gerçekleşen etkinliklere veya başarı hikâyelerine dair paylaşımları gördükçe kendi yaşamına yönelik memnuniyetsizlik duymasına ve "bir şeyleri kaçırma" kaygısını yaşamasına neden olur. Akıllı telefonlar ve internet aracılığıyla sağlanan kesintisiz bağlantı, özellikle sosyal medya bildirimleriyle bireyin dikkatini başkalarının yaşamlarına yönlendirerek bu kaygıyı sürekli besler. İnsan doğası gereği ait olma, onaylanma ve kabul görme ihtiyacı taşırken; özellikle gençler ve genç yetişkinler, sosyal statülerini korumak, gruplarına uyum sağlamak amacıyla çevrelerinde olup bitenleri yakından takip etme eğilimindedir. Tüm bu psikolojik gereksinimler, FoMO'nun oluşum ve devamlılığında kritik bir rol oynar.

Sonuç olarak, FoMO yalnızca bireysel düzeyde yoğun stres, kaygı, düşük öz saygı, depresyon ve sosyal izolasyona yol açmakla kalmaz; aynı zamanda toplumsal düzeyde sosyal ilişkileri zayıflatır, yaşam memnuniyetini azaltır ve bireylerin genel iyi oluş hâlini olumsuz yönde etkileyerek sosyal medya bağımlılığı, kararsızlık ve gerçek hayattan kopuş gibi ciddi sonuçlara zemin hazırlar.

FoMO Yerine JoMO: Kaçırmanın Keyfini Çıkarın.

FoMO'nun aksine, JoMO (Joy of Missing Out - Kaçırmanın Keyfi), hayatınızda daha fazla huzur ve denge bulmanızı sağlayan bir yaklaşımdır. JoMO, sürekli bir şeyleri kaçırma endişesi yerine, kaçırdığınız şeylerin keyfini çıkarmayı ve kendi önceliklerinize odaklanmayı teşvik eder. Örneğin bir etkinliğe katılmak yerine evde kitap okumayı tercih ettiğinizde, bu zamanı kendinize ayırdığınız için mutlu olabilirsiniz. JoMO, sosyal medyanın bize dayattığı "her şeye yetişme" baskısından kurtulup kendi hızınızla ve kendi tercihlerinizle yaşamanın keyfini çıkarmayı öğretir.

JoMO'yu hayatınıza dâhil etmek için, öncelikle sosyal medyadan uzaklaşarak hobilerinize ve kişisel ilgi alanlarınıza zaman ayırabilir, yaşadığınız an'ın tadını çıkararak başkalarının ne yaptığını düşünmek yerine kendi deneyimlerinize odaklanabilirsiniz. Her etkinliğe veya davete katılma zorunluluğu hissetmeden, size uygun olanları seçip "hayır" demeyi öğrenerek iç huzurunuzu güçlendirebilirsiniz. Kendi değerlerinizi ve önceliklerinizi keşfetmek, başkalarıyla kıyaslama yapma eğilimini azaltarak özgüveninizi artırmanıza yardımcı olur. Ayrıca sosyal medya kullanımınızı gün içinde belirli bir süreyle sınırlandırmak, bildirimleri kapatmak veya haftada bir günü "dijital detoks günü" ilan ederek bu günlerde sosyal medyadan tamamen uzak durmak, JoMO felsefesini benimsemenizde etkili adımlar olacaktır.

Bir Deney: FOMO'yu Yenmek için Bir Gün

Size küçük bir meydan okuma! Bir gün boyunca sosyal medyadan uzak durun. Telefonunuzu sessize alın, bildirimlerinizi kapatın ve kendinize gerçekten zaman ayırın. Bir kitap okumak, sevdiğiniz bir filmi izlemek ya da sahilde bir yürüyüş… O gün boyunca acaba neler olup bitecek? Belki arkadaşların bir şeyler paylaşacak, belki popüler bir gönderi konuşulacak, belki de hiçbir şey... Peki, gerçekten önemli mi? Kaçırma korkusu dediğimiz şey, kaçırdığımızı sandığımız her şey, aslında ne kadar değerli? Deneyin ve kendinizi yeniden keşfedin.

Felsefenin Dijital Çağa Uyarlanması: Sokrates TikTok'ta, Platon VR Mağarasında

Pelin Güler
Felsefe Öğretmeni

Felsefe, insanlık tarihinin her döneminde hem bir rehber hem de bir meydan okuma olmuştur. İlk filozoflar doğayı, varoluşu ve ahlakı anlamaya çalışırken dönemlerinin araçlarını ve kavramlarını kullanarak insanlığa ışık tutmuşlardır. Peki, bu kadim sorular, teknoloji ve dijitalleşmenin şekillendirdiği çağımızda nasıl ele alınır?

Felsefe yalnızca soyut düşüncelerle değil, aynı zamanda bulunduğu çağın koşullarıyla da gelişir. Sokrates, Atina'nın pazar yerlerinde insanlarla konuşarak bilgelik arayışını sürdürdü. Platon, mağara alegorisiyle dönemin kavrayışlarını sorguladı. Kant, ahlak yasasını evrenselleştirirken insan aklının sınırlarını araştırdı. Descartes, bireyin varlığını sorgulayarak modern düşüncenin temel taşlarını attı.

Dijitalleşme, bilgiyi daha erişilebilir kıldığı kadar yanılsamaları da çoğaltıyor. Gerçek ile sanalın iç içe geçtiği bu çağda, klasik felsefi sorular hâlâ geçerli ancak onları ele alış biçimimiz değişiyor. Günümüz filozofları için artık sadece varlık, ahlak ve bilgelik değil; aynı zamanda algoritmalar, yapay zekâ ve sanal gerçeklik de tartışmaların bir parçası. Bu dönüşüm, klasik felsefenin yeniden yorumlanmasını gerektiriyor.

O hâlde hayal edelim: İlk filozoflar dijital çağın dinamikleriyle karşılaşsalardı ne yaparlardı? İşte bu sorunun yanıtını birlikte keşfedelim.

Sokrates'i bir düşünün: Atina'nın pazar yerlerinde dolaşan, insanlara sorular sorarak bilgeliği sorgulayan bu filozof, bugün olsaydı belki de TikTok'ta 60 saniyelik felsefi meydan okumalar yapardı. "Bildiğim tek şey, hiçbir şey bilmediğimdir," diyerek başlayan bir video, milyonlarca izlenme alır ve kullanıcılar arasında derin tartışmalar başlatabilirdi. Hashtagler ise #BilgelikSorgusu veya #SokratesÇilesi olurdu.

Platon'a gelince… Mağara alegorisi bugün bir VR deneyimine dönüşmez miydi? VR gözlüklerini takan katılımcılar, mağaranın içinde zincirlendikten sonra dış dünyayı keşfettiklerinde gerçeklik ve yanılsama arasındaki farkı doğrudan tecrübe edebilirlerdi. Bununla birlikte, Platon'un dijital çağ için yeni bir alegori geliştirdiğini düşünelim: Sanal Mağara Alegorisi. Bir grup insan, bir ekranın karşısında hayatları boyunca çevrim içi deneyimlerle besleniyor. Ama bir gün, biri ekranı kapatıyor ve dijital olmayan dünyayla yüzleşiyorlar. Şimdi, gerçek dünyada mı, yoksa dijital dünyada mı daha özgür olduklarını anlamaya çalışıyorlar.

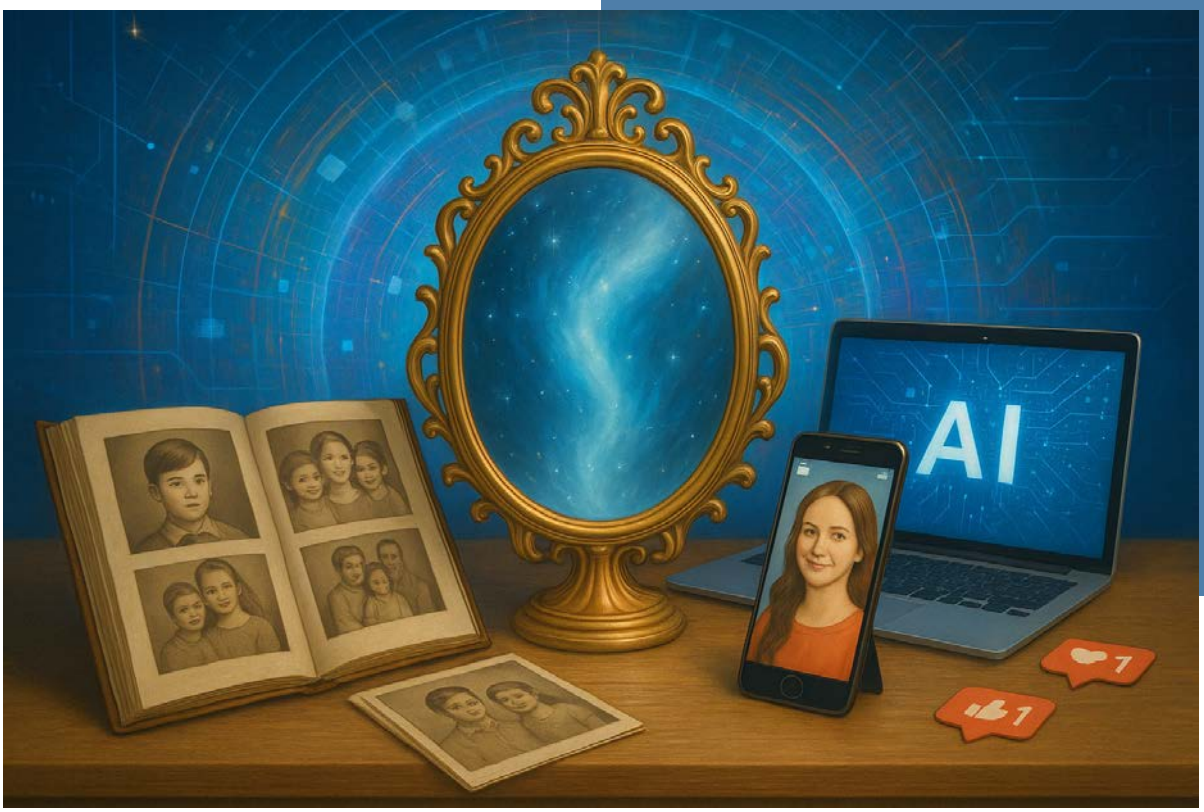
Herakleitos ise "Her şey akar," felsefesini bugün Twitter'da zincir tweet'lerle paylaşabilirdi. "Aynı nehirde iki kez yıkanılmaz," sözünü bir GIF veya sürekli değişen bir profil videosuyla ifade edebilirdi. Dijital çağdaki hızlı bilgi akışı, onun felsefesinin en somut yansıması olmaz mıydı?

Descartes'ın ünlü "Düşünüyorum, öyleyse varım," felsefesini alalım. Bugün Descartes, bunu bir yapay zekâ sohbet uygulaması üzerinden sorgulayabilirdi. Belki de "Ben mi düşünüyorum yoksa bu cevapları yapay zekâ mı veriyor?" temalı bir sohbet başlatırdı. Daha eğlenceli bir senaryo düşünelim: Descartes'ın dijital günlüğü olsun. Sabahları bir selfie eşliğinde "Bugün var olduğuma eminim. Ya siz?" yazan bir Instagram paylaşımı yapar, kullanıcıları güncel tartışmalara çekerdi.

Kant'a gelirsek onun ahlak felsefesi dijital çağda bir "yapay zekâ etik kılavuzu" olarak yeniden doğabilirdi. Fakat daha somut bir örnek hayal edelim: Kant, online bir oyunda ahlaki kararlar veren bir karakter yaratabilir ve oyuncuların etik seçimlerini analiz eden bir Twitch yayını yapabilirdi. Oyundaki bir görev şöyle olabilirdi: Bir arkadaşını kurtarmak için yalan söylemek mi yoksa gerçeği söyleyip arkadaşını tehlikeye atmak mı? Kant bu tür sorularla "evrensel yasa" fikrini canlı bir şekilde tartışmaya açabilirdi.

Son olarak, sofistlerin dijital çağda ne olacağını düşünelim. Bugünün "influencer"ları bir tür modern sofist olarak karşımıza çıkabilir. Görseller, kısa videolar ve güçlü retorik mesajlarla takipçilerini etkileyen bu insanlar, retorik sanatını dijital dünyaya taşıyabilirdi. Ama Sokrates, onlara şöyle bir mesaj gönderir miydi: "Peki bu kadar takipçin var ama gerçekten bilgelik mi yayıyorsun yoksa sadece popülerlik mi arıyorsun?"

Dijital çağda bu kadar çok filozofik dönüşüm ve sorgulama mümkünken bizim felsefi yaklaşımımız ne kadar özgün ve eleştirel? Sizce gerçeklik, bilgelik ve ahlak üzerine kendi dijital alegorimizi yaratmaya cesaret edebilir miyiz?

Ayna Ayna Söyle Bana...

Elif Durukan
Ortaokul ve Lise Müdürü

Pamuk Prenses masalındaki o ünlü cümleyi hepimiz hatırlarız: “Ayna ayna söyle bana, var mı benden güzeli bu dünyada?” Çocukken bu cümle bize masalın büyüsünü fısıldıyordu. O zamanın aynaları gerçekti. Ayna yalnızca ve yalnızca gerçeği söyleyen, büyülü bir nesneydi. Çocukken biz de aynalara güzelliğimizi görmek için bakardık. O anları uzun süre saklayabilmek içinse fotoğraf çekmeye başladık. Böylelikle objektifler girdi hayatımıza.

Flaşlı fotoğraf makinelerimizi alıp en özenli kıyafetlerimizi giyer, o özel günlerde ailece poz verirdik. Tabedilmiş fotoğrafların üzerine mutlaka tarih yazar, albümlerde saklardık. O albümler; hatıralarımızın filtresiz, gerçek arşiviydi. Gözlerimiz kapalıymış, kıyafetimiz buruşukmuş, biraz kötü çıkmışız… Olsun, gerçek oydu. Kusurlarıyla bizim hikâyemizdi. Bugünse çocuklarımızın elinde bambaşka aynalar var: telefon, tablet, bilgisayar ekranları. Ama bu aynalar, gerçeği olduğu gibi yansıtmıyor; kimi zaman filtrelerle değiştiriyor, kimi zaman abartıyor, kimi zaman da “Yeterince güzel değilsin.” mesajını usulca fısıldıyor. Masaldaki aynanın büyüsü vardı, bugünün ekran aynalarının ise hem cazibesi hem de tehlikesi var.

Şimdi çocuklarımız, günde yüzlerce kare çekiyor. Ama çoğu karede yüzler pürüzsüzleştirilmiş, renkler parlatılmış, kusurlar silinmiş, bedenler abartılmış. Hepsi varmış gibi ama aslında yok. Oysa hayatın kendisi kusurlarla güzel… Gerçek görüntü, hayatın kendisinde saklı: biraz dağınık saçlarda, göz altı morluklarında, kahkahaların kırışıklığında. İşte tam da bu yüzden teknoloji, çocuklara bir yandan sınırsız özgürlük sunarken diğer yandan doğal olana yabancılaştırıyor. Bu noktada teknolojinin aynası aslında iki yüzlü: Bir yüzünde yaratıcılık, ilham ve ifade özgürlüğü var. Çocuklarımız fotoğrafla, kısa videolarla kendi hikâyelerini anlatabiliyor. Ama diğer yüzünde sürekli daha güzel, daha fit, daha kusursuz görünme baskısı var. Ve bu baskı, özellikle ergenlik yıllarında ağırlaşıyor. Oysa biz bir dönem teknoloji için “Bilgiye çok hızlı erişeceğiz, yaşasın!” naraları atıyorduk. Gerçekten de öyle oldu, artık birkaç saniyede dünyanın öteki ucundaki bilgiye ulaşabiliyoruz. Bilim ilerledi, tıp birçok hastalığa yeni tedavi yöntemleri geliştirdi, eskiden çaresiz görülen rahatsızlıklara umut ışığı oldu. Günlük hayatımız kolaylaştı ancak madalyonun bir de öbür yüzü var:

Teknolojinin getirdiği hız, güzellik kavramını da baş döndürücü bir şekilde değiştirdi. YouTube'daki makyaj videoları, TikTok'taki "glow-up" akımları, Instagram'daki filtreler… Hepsi gençlere "Sen de böyle olmalısın." mesajını veriyor. Böylece güzellik yalnızca bir tercih olmaktan çıkıp neredeyse bir zorunluluk hâline geliyor. Bilimsel araştırmalar da bu tabloyu doğruluyor. Sosyal medyada geçirilen uzun süre, ergenlerde beden memnuniyetsizliğini artırıyor. Filtreli fotoğraflara sürekli maruz kalan gençler, doğal hâllerini daha az beğeniyor. Psikologlar bu noktada önemli bir uyarı yapıyor: İnsan psikolojisi bu kadar hızlı değişen uyaranlara hazır değil. Biz teknolojiyi "Yaşasın hız!" diye alkışlarken ruhumuzun bu hız karşısında nefessiz kalabileceğini çoğu zaman unutuyoruz.

"Like" ların Gölgesinde Güzellik

Bir fotoğrafın altına gelen beğeni sayısı, gençler için neredeyse bir sınav kâğıdı kadar belirleyici hâle geldi. Oysa biz çocukken beğenilmek, sınıfta bir arkadaşımızın "Çok güzel gülüyorsun." demesiyle ya da öğretmenin "Saçını ne güzel toplamışsın." sözüyle sınırlıydı. Şimdiki gençler ise aynı duyguyu dijital onayla yani "like" larla ölçüyor. Ne yazık ki bu sayı, kısa vadeli bir mutluluk sağlasa da uzun vadede tatmin etmiyor. 100 beğeni alan bir genç, bir sonraki paylaşımında 150 alamadığında kendini yetersiz hissedebiliyor. Psikologlar bu durumu "onay bağımlılığı" olarak tanımlıyor. Araştırmalar, sosyal medyada daha fazla beğeni arayışının ergenlerde kaygıyı artırdığını ve benlik saygısını zayıflattığını ortaya koyuyor. Oysa güzellik ve değer, sayılarla ölçülemez. Çocuklarımızın bu farkı görebilmeleri için biz yetişkinlerin onlara sürekli hatırlatması gerekiyor: Gerçek beğeni, dijital kalplerden değil, gerçek ilişkilerden gelir.

Güzellik Baskısından En Çok Kim Etkileniyor?

Araştırmalar, sosyal medyanın beden algısı üzerindeki olumsuz etkilerinin özellikle kız çocukları ve ergen kızlar arasında daha belirgin olduğunu gösteriyor. Küçük yaşlardan itibaren "güzel olmak" üzerinden değerlendirilmeye alışan kız çocukları, filtreli yüzler ve makyaj videoları arasında kendi doğal hâllerini yetersiz bulabiliyor. Bu baskı artık sadece ergenlikte değil, ilkokul çağındaki çocuklara kadar indi. 9–10 yaşındaki çocukların dahi sosyal medya etkisiyle makyaj ürünlerine yöneldiğini gösteren araştırmalar var. YouTube ve TikTok'ta izledikleri içerikler, onları yetişkinlerin kullandığı ürünlere erken yaşta meraklı hâle getiriyor. Dahası, güzellik ürünlerini kullanmayan çocuklar bazen akranları tarafından dışlanabiliyor. "Ruj sürmüyorsan modayı takip etmiyorsun." ya da "Filtre kullanmıyorsan fotoğrafın kötü çıkıyor." gibi sözlerle başlayan bu durum, zamanla bir tür zorbalığa dönüşebiliyor. Yani mesele sadece güzelleşme isteği değil, "güzelleşmeme hakkının" da elinden alınması. Oysa çocuklarımızın kendilerini "oldukları hâlleriyle" değerli hissetmeleri gerekiyor. Bu noktada ailelere ve okullara büyük görev düşüyor: Küçük yaşlarda güzelliğin tek başına bir değer ölçüsü olmadığını, çeşitliliğin ve doğallığın da kıymetli olduğunu onlara hissettirmek.

Lise Yılları: Aynalarla En Yoğun Yüzleşme

Lise dönemi, gençlerin aynalarla en sık yüzleştiği yıllar. Hem ergenliğin getirdiği doğal değişimler hem de akran gruplarının baskısı, bu dönemi daha da hassas kılıyor. Bir tarafta sınavlar, akademik başarı ve gelecek kaygısı diğer tarafta sosyal ilişkiler, beğenilme arzusu ve dış görünüş baskısı...

Okullar bu noktada yalnızca bilgi aktaran kurumlar değil, aynı zamanda gençlerin kimliklerini

şekillendirdikleri sosyal laboratuvarlar. Lise kantininde söylenen bir söz, koridorda edilen bir alay, bazen bir öğrencinin kendine bakışını yıllarca etkileyebiliyor. Ama bir öğretmenin destek dolu bakışı ya da bir arkadaş grubunun kabul edici, destekleyici tavrı da bir öğrencinin kalbine yüzlerce "like" tan daha kalıcı bir güven armağan edebiliyor.

Yeni Ayna: Yapay Zekâ

Bugün çocuklarımız sadece sosyal medya filtreleriyle değil, yapay zekâ destekli uygulamalarla da karşı karşıya. Artık bir fotoğrafı yüklediğinizde yüz hatlarını değiştiren, "gelecekte nasıl görüneceğini" gösteren ya da bir ünlüye benzeten programlar birkaç saniyede sonuç veriyor.

Bir yandan bu teknolojiler eğlenceli ve merak uyandırıcı. Çocuklarımız yaratıcılıklarını kullanarak kendi görsellerini üretebiliyor, farklı stiller deneyebiliyor. Ama öte yandan, bu hız ve kolaylık yeni bir tehlikeyi de beraberinde getiriyor: Gerçekle hayalin birbirine karışması.

Psikologlar, genç beyinlerin bu kadar kısa sürede bu kadar çok yapay görüntüye maruz kalmasının, kendi doğal hâllerini kabullenmelerini zorlaştırabileceğini söylüyor. Çünkü yapay zekânın sunduğu "mükemmel yüz" gerçekte var olmayan bir standart yaratıyor. Ve çocuklar kendilerini bu sanal görüntülerle kıyasladıkça "Hiçbir zaman yeterince güzel olamayacağım." duygusuna kapılabiliyor. Üstelik bu teknolojiler sadece bireysel kullanımda değil, reklamcılıktan moda sektörüne kadar her yerde devrede. Bu da güzellik baskısını küresel ölçekte daha belirgin ve daha güçlü bir hâle getiriyor.

Çoğu zaman bu tartışmada ebeveynlerden şu sözleri duyuyoruz: "Ne yani, güzellik kötü mü? Bakımlı olmak suç mu? Benim zamanımda imkân yoktu, çocukluğum kısıtlamalarla geçti, bari çocuğum özgür olsun. Bana yapılan baskıyı ben çocuğuma yapmayacağım. Üstelik bu ürünler, bu imkânlar bugün varsa neden çocuğum faydalanmasın? Hem güzel olmak, kendine güven vermez mi?" Bu bakış açısı elbette anlaşılabilir. Çünkü güzelleşmek tek başına kötü değil. Kendini yeterince güzel hissetmeyen bir genç için makyaj yapmak, saçını boyatmak ya da estetik bir dokunuş gerçekten moral verici olabilir. Bazen aynaya bakıp kendini iyi görmek, bütün günü daha umutlu kılar. Hepimiz biliyoruz ki kimse genetiğinin kaderine artık mahkûm değil; bakım yapmak, değişmek, dönüşmek hayatın doğal bir parçası hâline geldi neredeyse. Ama işin bir de "Güzellik neden bu kadar pompalanıyor?" tarafı var. Güzelliğin bu kadar abartılı biçimde öne çıkarılması sadece bireysel tercihlerden kaynaklanmıyor. Arkasında milyarlarca dolarlık bir kozmetik ve estetik endüstrisi var. Sosyal medyanın algoritmaları, en çok dikkat çeken içerikleri öne çıkarıyor ve ne yazık ki en çok dikkat çekenler de kusursuzlaştırılmış görüntüler oluyor. Beğeni sayıları yükseldikçe bu döngü devam ediyor. Böylece güzellik, bireyin doğal bir ifade biçiminden çıkıp, bir pazarın sürekli canlı tutulan ürünü hâline geliyor. Sorun tam da burada:

Güzellik, tek değer ölçütü hâline geldiğinde gençler için tehlike çanları çalıyor. Eğer çocuklarımız yalnızca "güzel olduklarında" değerli hissederlerse çalışkanlık, cesaret, üretkenlik ya da merak gölgede kalıyor. Bizim asıl görevimiz onların değerinin çok boyutlu olduğunu hatırlatmak: Güzellik de var ama yanında emek, iyilik, dürüstlük ve cesaret de var.

Kullanım Yaşı mı, Tamamen Kısıtlama mı?

Bugün birçok ebeveynin aklında aynı soru var: Sosyal medyanın kullanım yaşını mı belirlemeliyiz yoksa tamamen kısıtlamalı mıyız?

Tamamen yasaklamak kısa vadede işe yarıyor gibi görünse de uzun vadede çocukların merakını artırabiliyor. Yapılan araştırmalar, dijital platformlara erişimin sert biçimde engellendiği durumlarda, gençlerin gizlice hesap açma ya da akranlarının hesaplarından içerik takip etme eğiliminin arttığını ortaya koyuyor (Livingstone & Helsper, 2008).

Kullanım yaşını belirlemek ise daha gerçekçi bir çözüm. Dünya Sağlık Örgütü ve birçok çocuk gelişimi uzmanı, 13 yaşından önce sosyal medya hesaplarının açılmamasını öneriyor. Çünkü bu yaş öncesi dönemde çocukların bilişsel ve duygusal gelişimleri, sosyal medyanın yarattığı hızlı karşılaştırmalara hazır değil (American Academy of Pediatrics, 2016). 13 yaş sonrasında ise tamamen serbest bırakmak yerine, kademeli bir rehberlik gerekiyor. Bilimsel çalışmalar, sosyal medya kullanımında ebeveyn gözetiminin, ergenlerin ruh sağlığı üzerinde koruyucu bir etki yarattığını gösteriyor (Uhls et al., 2017).

Bu nedenle,

- Önce birlikte hesap açmak ve şifreyi paylaşmak,
- Takip edilen hesapları düzenli gözden geçirmek,
- Ekran süresini sınırlamak ama tamamen yasaklamamak,
- Çocuğun duygularını konuşmak (Bu paylaşımı görünce kendini nasıl hissettin?) çocukların sosyal medyayla daha sağlıklı bir ilişki kurmasına yardımcı oluyor.

Sonuçta sosyal medya kaçınılmaz. Çocuklarımızı ondan tamamen uzak tutmak mümkün değil. Asıl önemli olan, nasıl kullanacaklarını öğretmek. Ve işte burada kritik bir soru beliriyor: Peki, bu kadar güçlü bir şekilde pompalanan güzellik kültürü karşısında çocuklarımızı nasıl koruyacağız? Cevap iki ortama yönlendiriyor bizi: evler ve okullar.

Evler, çocukların ilk aynasıdır. Anne-baba olarak onlara yalnızca dış görünüşleriyle değil; cesaretleri, merakları, üretkenlikleri ve iyilikleriyle de değerli olduklarını hissettirmek bizim elimizde. Bir "Çok güzelsin." iltifatı elbette kıymetlidir ama yanına "Çok çalışkansın, çok yaratıcısın, çok iyi kalplisin, çok yardımseversin, çok cesursun." gibi cümleleri de eklediğimizde çocuklarımızın benlik algısı çok daha sağlam temellere oturur.

Okullar, çocukların kendilerini ve dünyayı gördükleri ikinci ayna ve "gerçek görüntü" ile "sanal görüntü" arasındaki farkı öğrenmeleri için kritik bir sahnedir. Günün büyük bölümünü geçirdikleri bu ortam, çocuklara yalnızca akademik bilgileri değil, hayatın inceliklerini de öğretir.

Bu yüzden okullardaki uygulamalar hayati önem taşır:

- Zorbalığa sıfır tolerans politikalarıyla görünüşe dayalı alayların önüne geçmek,

- Sadece güzelliği değil; bilimi, sanatı, sporu da değerli kılmak,
- Farkındalık atölyeleriyle filtrelerle gerçek arasındaki farkı göstermek,
- Öğretmenlerin diliyle emeği ve merakı öne çıkarmak,
- Psikolojik danışmanlık desteğiyle küçük kaygıları büyümeden yakalamak…

Tüm bunlar, çocuklarımız için birer koruyucu kalkan olur. Çünkü güzellik pompalanabilir, trendler değişebilir, algoritmalar sürekli yeni bir model öne çıkarabilir. Ama çocuklarımızın kalplerine kazınan güven, emek, merak ve iyilik değerleri kalıcıdır. Biz yetişkinler bu aynaları doğru şekilde parlatabilirsek gençlerimiz sanal görüntülerin cazibesinde kaybolmadan kendi gerçek güzelliklerini bulabilir.

Diyalog Her Şeyden Önemli

Sosyal medyanın etkilerini yönetmenin en güçlü yolu yasak koymak ya da tamamen serbest bırakmak değil, diyalog kurabilmektir. Çocuklarımızla konuşabildiğimiz sürece onlar için güvenli bir rehber oluruz. Bir paylaşımı gördüklerinde nasıl hissettiklerini sormak, "Sen bu fotoğrafı beğendin ama sana ne düşündürdü?" diye merak etmek, onlara kendi duygularını fark etmeyi öğretir. Araştırmalar da ebeveyn–çocuk iletişiminin koruyucu bir etkiye sahip olduğunu gösteriyor. Sosyal medya içerikleri üzerine düzenli konuşmalar yapan ailelerin çocuklarında kaygı ve beden memnuniyetsizliği daha düşük, özsaygı ise daha yüksek çıkıyor. Veliler için en büyük rehber şu cümle olabilir: "Seninle konuşabilmem, seni korumanın en etkili yolu."

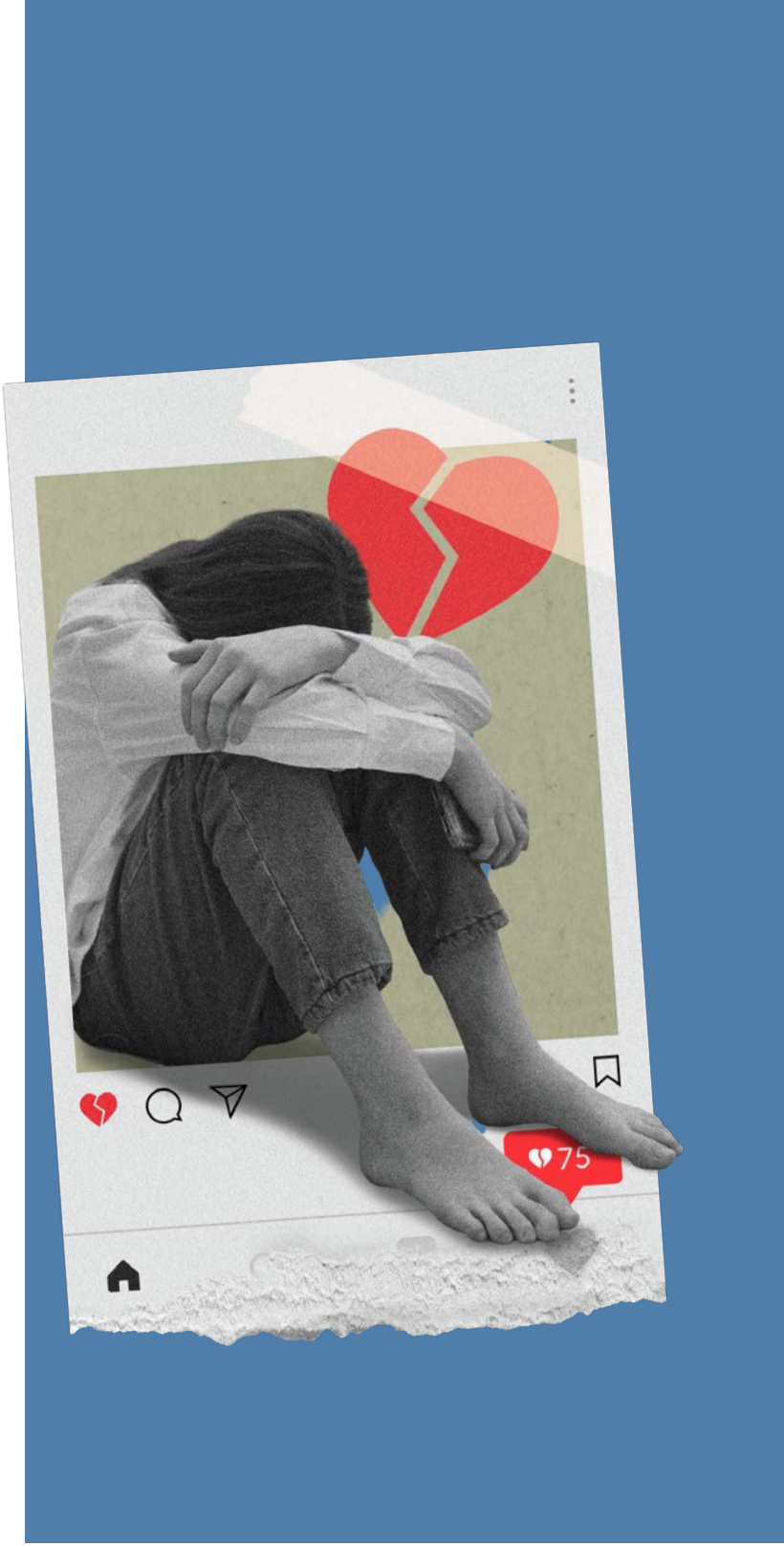
Aynanın Ötesinde: Çocuğumuzun Gerçek Işığı

Bir zamanlar aynalar yalnızca gerçeği gösterirdi, bugünse ekranlarımız sanal ve gerçek görüntüyü birbirine karıştırıyor. Bizim kuşağımız için güzellik albümlerde saklı birkaç fotoğraftan ibaretti; şimdiki kuşak içinse her gün yüzlerce kare, binlerce "like" ve algoritmaların dayattığı kusursuzluk.

Teknolojinin hızı, kuşaklar arasındaki en büyük farkı işte burada yarattı: Biz yavaşlığın içindeki hatıraları sakladık, onlar hızın içindeki kusursuzluğu arıyorlar. Ama unutmamamız gereken şey şu: Gerçek güzellik filtrelerde değil, ilişkilerde; ekranlarda değil, kalplerde.

Dileğimiz, çocuklarımızın aynalara bakarken yalnızca yüzlerini değil; cesaretlerini, iyiliklerini, meraklarını ve yaratıcılıklarını da görebilmeleri. Çünkü teknolojinin dayattığı trendler gelip geçici; kalıcı olan, onların içindeki gerçek ışık olacaktır.

Yeni kuşakların, güzelliği aynalarda değil; kendi kalplerinde bulabilmesi dileğiyle...

Kaynakça

Livingstone, Sonia, and Ellen Helsper. "Gradations in Digital Inclusion: Children, Young People and the Digital Divide." New Media & Society, vol. 10, no. 4, 2008, pp. 671–696.

American Academy of Pediatrics. Media and Young Minds. Pediatrics, vol. 138, no. 5, 2016.

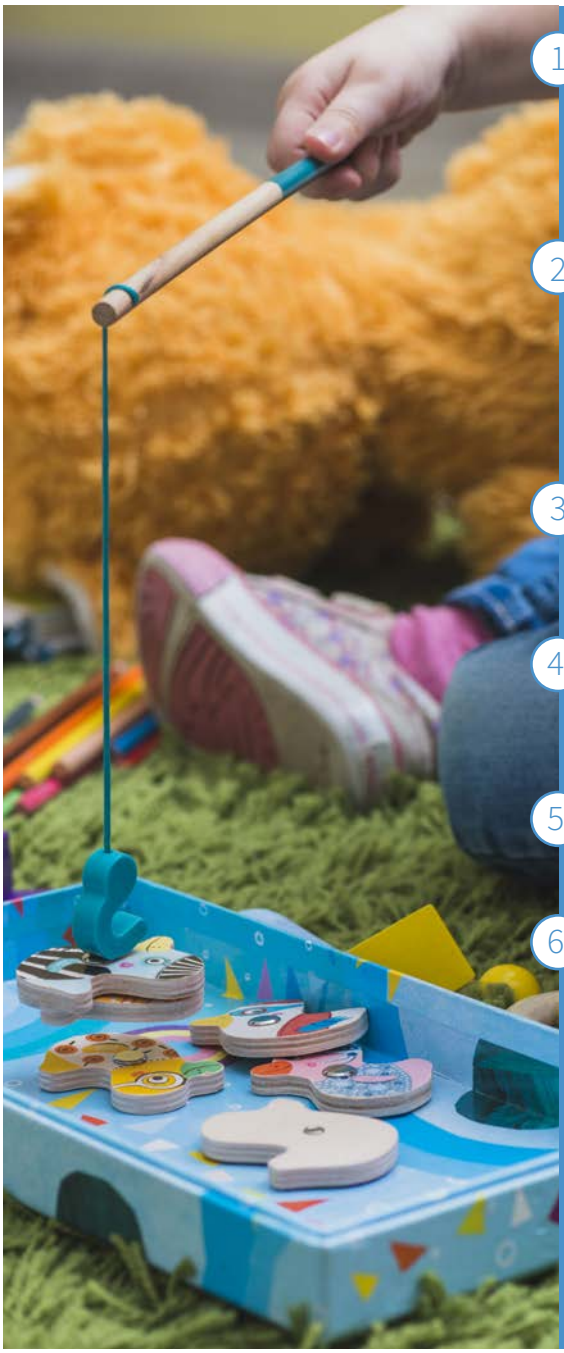
Uhls, Yalda T., et al. "Screen Time and Children's Mental Health: A Review of the Research." Pediatrics, vol. 140, suppl. 2, 2017.

World Health Organization. Guidelines on Physical Activity, Sedentary Behaviour and Sleep for Children under 5 Years of Age. WHO, 2019.

MANUEL OYUNCAKLAR DİJİTALLERE KARŞI !

Hazan Kaya
Anaokulu Müdürü

Son yıllarda dijital teknolojilerin çeşitlenmesi ve yaygınlaşması, çocukların oyun tercihlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Tabletler ve akıllı telefonlar aracılığıyla oynanan dijital oyunlar, çocukların günlük yaşamında giderek daha fazla yer almakta; bu durum, aynı fiziksel ortamı paylaşmalarına rağmen çocukların yüz yüze iletişim kurmak yerine çevrim içi sohbet ortamlarında sosyalleşmelerine neden olmaktadır.
Dokunsal ve etkileşim temelli "manuel" oyuncaklar, çocukların yaşamında giderek daha sınırlı yer bulmaktadır. Oysa okul öncesi eğitimde "manuel" oyuncaklar, çocukların hem fiziksel hem zihinsel gelişimlerine çok yönlü katkı sağlar. İşte bu oyuncakların okul öncesi dönemdeki başlıca faydaları:

1. **Motor Becerilerin Gelişimi**
İnce motor beceriler: Lego, bloklar, boncuk dizme gibi oyuncaklar çocukların parmak kaslarını geliştirir.
Kaba motor beceriler: İtme-çekme oyuncakları, büyük bloklar ya da denge oyuncaklarıyla oynarken büyük kas grupları çalışır.

2. **Zihinsel ve Bilişsel Gelişim**
Problem çözme: Puzzle, yapboz, eşleştirme oyuncakları çocukların düşünme ve çözüm üretme becerilerini geliştirir.
Sebep-sonuç ilişkisi kurma: Bir düğmeye basınca çıkan ses veya dönen dişliler gibi oyuncaklar çocukların neden-sonuç ilişkisini kavramasını sağlar.

3. **Dil ve İletişim Becerileri**
Oyun sırasında çocuklar oyuncaklara anlam yükler, hikâyeler oluşturur ve bu da dil gelişimini destekler.
Grup oyunları iletişim ve iş birliği yeteneklerini artırır.

4. **Yaratıcılık ve Hayal Gücü**
Açık uçlu oyuncaklar (örneğin kuklalar, oyun hamurları, bloklar) sayesinde çocuklar kendi dünyalarını kurar, yaratıcılıklarını ortaya koyar.

5. **Duyusal Gelişim**
Farklı dokular, şekiller ve sesler içeren oyuncaklar çocukların duyularını keşfetmelerine yardımcı olur.

6. **Sosyal ve Duygusal Gelişim**
Sıra beklemek, paylaşmak, birlikte oynamak gibi sosyal kurallar manuel oyuncaklarla yapılan grup oyunlarında doğal olarak öğrenilir.
Oyun sırasında rol yapma, duyguları ifade etme becerileri gelişir.

Dokunsal ve etkileşim temelli manuel oyuncaklar, çocukların hazır bilgiyi edilgen şekilde almak yerine deneyimleyerek, keşfederek ve aktif katılım yoluyla öğrenmelerine imkân tanır. Bu da okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri olan "oyun yoluyla öğrenme" ilkesini destekler.

DİJİTALLEŞME VE SANAT ÜRETİMİ

Tuğba Afşar
Uygulamalı Dersler Bölüm Başkanı ve
Kış Okulları Koordinatörü

*“Sanat, yalnızca insanın değil;
artık makinenin de düşündüğü bir alana dönüşüyor.”*

Trevor Paglen

Giriş

Yüzyılın başından itibaren hızla gelişen dijital teknolojiler, yalnızca gündelik yaşamı değil; aynı zamanda sanatın üretim, sunum ve karşılaştırma biçimlerini de köklü şekilde dönüştürmektedir. Sanatçılar için yeni ifade olanakları sunan bu dijitalleşme süreci, yapay zekâ, artırılmış gerçeklik, NFT’ler ve sanal sergiler gibi yenilikçi araçlarla desteklenmektedir. Bu makalede, dijital teknolojilerin sanatçılar üzerindeki etkisi, yapay zekâ ile sanatta ortaya çıkan yeni ifade biçimleri ve dijital araçların geleneksel sanat formlarına entegrasyonu ele alınacaktır.

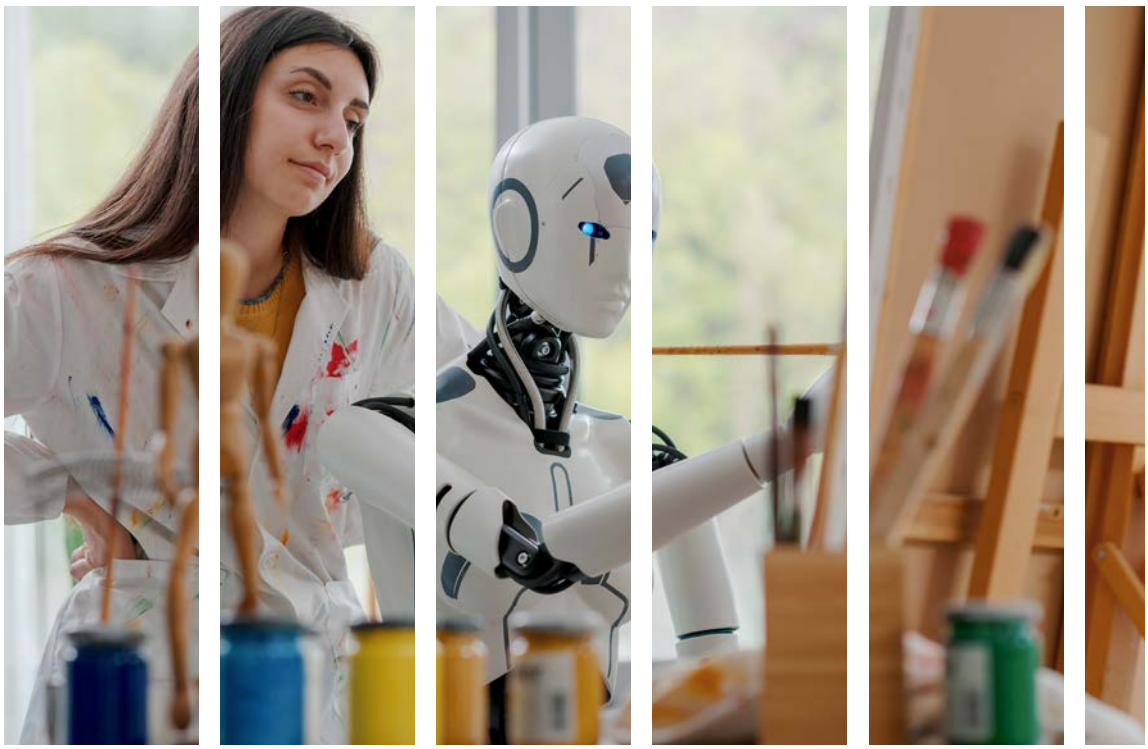
Dijital Teknolojilerin Sanatçılar Üzerindeki Etkisi

Dijitalleşme, sanatçılar için hem yaratıcı hem de teknik anlamda yeni imkânlar sunmaktadır. Bilgisayar yazılımları, grafik tabletler, dijital boyama uygulamaları ve sanal gerçeklik araçları sayesinde sanatçılar, klasik üretim süreçlerinin ötesine geçerek çok katmanlı, etkileşimli, zaman ve mekândan bağımsız işler ortaya koyabilmektedir.

Özellikle sosyal medya ve çevrim içi platformlar, sanatçılar için hem bir tanıtım alanı hem de doğrudan izleyiciyle etkileşim kurabilecekleri dinamik bir sahne sunmuştur. Bu durum, sanatçının galerilere ve küratörlere olan bağımlılığını kısmen azaltarak daha özerk bir üretim ortamı yaratmıştır. Aynı zamanda bu teknolojiler, sanatın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayarak demokratikleşme sürecine katkıda bulunmaktadır.

Yapay Zekâ ve Sanatta Yeni İfade Biçimleri

Yapay zekâ sanat üretiminde son yılların en dikkat çekici araçlarından biri hâline gelmiştir. OpenAI’nin DALL·E, ChatGPT ya da Google’ın DeepDream gibi algoritmaları; şiirden resme, müzikten video sanatına kadar birçok alanda kullanılmaktadır. Sanatçılar, yapay zekâyı hem bir yaratıcı ortak hem de bir düşünsel karşıt olarak kullanarak deneysel işler üretmektedirler.

Yapay zekâ ile birlikte, sanatçıların rolü de dönüşmektedir. Geleneksel anlamda "üreten" değil; daha çok süreci yöneten, seçen ve bağlamlandıran bir "küratör" rolü ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda yapay zekâ destekli üretimler, estetik kadar etik ve ontolojik tartışmaları da beraberinde getirmiştir: Sanat nedir? Sanatçı kimdir? Yapay zekâ tarafından üretilen sanat eseri telif hakkı açısından kime aittir?

Dijital Araçların Geleneksel Sanat Formlarına Entegrasyonu

Dijitalleşme, sadece yeni sanat türlerinin değil, aynı zamanda geleneksel sanat formlarının da yeniden tanımlanmasına olanak tanımaktadır. Örneğin resim, heykel ve performans sanatı gibi klasik disiplinler; artırılmış gerçeklik (AR), 3D yazıcılar, video mapping ve etkileşimli dijital ortamlar aracılığıyla yeniden kurgulanmaktadır.
Geleneksel malzemelerle üretilmiş eserler, dijital ortamda yeniden işlenebilir hâle gelmekte ve çoklu platformlarda sergilenebilmektedir. Bu durum, eserin hem fiziksel hem de dijital bir varlığa sahip olmasını sağlayarak yeni bir "hibrit" sanat anlayışının doğmasına katkıda bulunmaktadır. Bu hibrit yapı, sanat eserlerinin dijital mülkiyetine ilişkin NFT gibi teknolojilerle de yeni bir anlam kazanmaktadır.

Sonuç

Dijitalleşme, sanat üretimini hem teknik hem kavramsal anlamda dönüştürmektedir. Sanatçılar için yeni araçlar, ifade biçimleri ve iletişim olanakları doğmakta; izleyiciler için ise sanatla etkileşimin sınırları genişlemektedir. Yapay zekâ gibi ileri dijital teknolojiler, sadece sanatın üretim araçlarını değil, aynı zamanda sanatın doğasına dair temel soruları da yeniden gündeme getirmektedir. Bu dönüşüm süreci, sanatın geleceğini şekillendiren temel dinamiklerden biri olmaya devam edecektir.

DEĞİŞEN DÜNYA DÜZENİNDE ÇOCUK VE EĞİTİM

Enes Yeşilmen
1. Sınıflar Zümre Başkanı

Teknoloji, bir zamanlar hayal bile edilemeyen bir hızla ilerleyerek dünyamızın çehresini değiştirdi. Geçmişin geleneksel yapıları yerini dijital devrimlere bırakırken çocuklar da bu baş döndürücü dönüşümün tam ortasında büyümeye başladı. Artık bir çocuğun ilk oyuncağı bir tahta blok değil, bir dokunmatik ekran olabiliyor. Peki, bu değişim onların dünyasını nasıl etkiliyor?

Hızla değişen dünyada, eğitimin bireye ve topluma daha refah ve saygın bir yaşam sunduğu görüşü her zamankinden daha fazla kabul görüyor. Ancak değişen toplumsal yapı, eğitimi de zorunlu olarak farklılaştırıyor. Geleceğin toplumunu şekillendiren modern teknoloji ve yenilikler, eğitimin yöntem ve içeriğini de köklü bir şekilde dönüştürüyor (Alkan, 2005). Artık bilgi, sadece sınıfların dört duvarı arasında değil; internetin sonsuz denizinde, sanal sınıflarda ve etkileşimli uygulamalarda şekilleniyor.
Dijital çağın içine doğan çocuklar, geleneksel eğitim anlayışlarının sınırlarını zorlayan bir nesil olarak karşımıza çıkıyor. Bilgiye erişim artık sadece ders kitaplarıyla sınırlı değil; her an, her yerde ulaşılabilir bir hazineye dönüşmüş durumda. Bu yeni nesil, öğrenmeyi sadece pasif bir süreç olarak değil, keşfetme ve yaratma süreci olarak görüyor (Yaman, 2018). Ancak bu büyük dönüşüm, beraberinde sorumlulukları da getiriyor: Yeni neslin teknolojiyi nasıl kullanacakları, hangi bilgiyi nasıl süzecekleri ve en önemlisi etik değerlerini nasıl koruyacakları soruları, eğitimin en temel meselelerinden biri hâline geliyor.

Bir zamanlar sokaklarda oyun oynayan, top koşturan, ip atlayan, çember çeviren çocuklar; ahşap el yapımı oyuncaklarla saatlerce hayal gücünü besleyerek zaman geçirirdi. Arkadaşlarıyla kurdukları oyunlar, onlara iş birliğini, sabretmeyi ve paylaşmayı öğretirdi. Saklambaç, körebe ve yere çizilen sek sek gibi geleneksel oyunlar sayesinde çocuklar yalnızca eğlenmekle kalmaz, aynı zamanda fiziksel becerilerini

ve sosyal iletişim yeteneklerini geliştirirdi. Doğayla iç içe geçirilen zaman, keşfetme duygusunu artırırken basit oyuncaklarla bile sınırsız hayal gücü kurma imkânı sunardı.Bugün ise çocuklar, sokak yerine ekran başında vakit geçiriyor. Oyunlar artık dijital platformlarda, sanal dünyalarda oynanıyor. Gerçek arkadaşlıklar yerini çevrim içi sohbetlere, fiziksel hareketler yerini ekrana dokunarak yapılan hamlelere bıraktı. Eskiden oyunlar doğal ortamda, arkadaşlarla yüz yüze etkileşim içinde oynanırken bugün oyunlar dijital bir evrende, avatarlar aracılığıyla gerçekleşiyor. Geleneksel oyunlar çocuklara motor beceri, denge, el-göz koordinasyonu ve doğayla bağ kurma fırsatı

sunarken dijital oyunlar strateji geliştirme, problem çözme, hızlı düşünme ve çoklu görev becerilerini geliştiriyor. Ancak bu yeni oyun anlayışı, çocukların fiziksel hareket alanlarını kısıtladığı gibi, sosyal becerilerini de farklı bir boyuta taşıyor.

Bu değişim, çocukların gelişim süreçlerine de doğrudan etki ediyor. Eskiden sokakta geçirilen uzun saatler boyunca çocuklar sosyal ilişkilerini güçlendirirken paylaşmayı, anlaşmayı, uzlaşmayı ve gerçek hayatta iş birliği yapmayı öğrenirdi. Şimdi ise çocuklar sanal oyunlarda birlikte hareket etmeyi öğrenirken yüz yüze iletişim kurma becerilerini yeterince geliştiremiyor. Geçmişin çocukları, hayal gücünü kullanarak oyunlarını ve oyuncaklarını kendi oluştururken günümüz çocukları hazır içeriklerin içinde yönlendiriliyor.

Teknoloji, insanın yaşamını kolaylaştıran bir araç olmanın ötesine geçerek adeta bir yaşam biçimi hâline geldi. İnsanoğlu, karşılaştığı en basit sorunda bile teknolojiye başvuruyor, bu sayede becerilerimiz gelişiyor, ufkumuz genişliyor (Günay, 2017). Fakat teknolojinin sunduğu imkanlar, onu bilinçsiz kullanan bireyler için birer tuzağa da dönüşebiliyor. İşte tam da bu noktada, eğitimin yeni misyonu devreye giriyor: Çocukları sadece bilgiyle donatmak değil, aynı zamanda onları bilinçli teknoloji kullanıcıları olarak yetiştirmek.

Peki, geleceğin çocukları nasıl olacak? Onları ne tür bir dünya bekliyor? Bu soruların cevabı, bugünün eğitim anlayışında saklı. Eğitim, çocukları sadece akademik bilgilerle değil, eleştirel düşünme becerileriyle, problem çözme yetenekleriyle ve etik değerlerle donatarak geleceğe hazırlamalıdır. Çünkü teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, onu anlamlandıran, ona yön veren ve onu bilinçli bir şekilde kullanan insan olacaktır. Geleceği şekillendiren çocuklarımız, doğru eğitimle hem kendi hayatlarını hem de dünyayı daha yaşanabilir bir hâle getirebilirler.

Kaynakça

Alkan, C. (2005). Eğitim Teknolojisi. (8.Baskı). Ankara:Anı Yayıncılık.
GÜNAY, D. (2017). "Teknoloji Nedir? Felsefi bir yaklaşım", Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, cilt 1, ss.163-166.
YAMAN, F. (2018). Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi. (Doktora tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

ÇOCUK VE DOĞA

Perihan Ak
Sınıf Öğretmeni

Değişmeyen tek şey, değişimdir. Bir nehirde iki kez yıkanamazsınız, bunu yapmaya kalktığınızda ne o nehir eski nehirdir ne de siz eski sizsinizdir." demiş MÖ.550 yıllarında Anadolu'da yaşayan Heraklitos. Dünyamızda ve evrende yaşanan değişimi en iyi anlatan sözlerden biri de bu olsa gerek.

Bugüne baktığımızda değişimin en çok hissedildiği alanlardan biri de "çocuk ve doğa" ilişkisi. Çağımızı tarif edecek olsaydık eğer, bu çağ için "doğadan hızla uzaklaşma ve doğaya yapay tekrar dönüş" uygun bir tarif olabilirdi.

Çocuk ile doğa ilişkisindeki bu değişimi yazar Richard Louv şu şekilde ifade etmektedir: "Birkaç on yıllık zaman zarfında çocukların doğayı algılama ve deneyimleme biçimlerinde radikal bir değişiklik ortaya çıktı. Bu ilişkinin yapısı ters yüz oldu. Bugün çocuklar doğal çevrenin karşı karşıya olduğu küresel tehditlerin farkında. Ancak doğa ile fiziksel temasları ve yakın ilişkileri giderek kayboluyor. Bu benim çocukluğumdaki durumun tam tersi. Çocukken benim ormanlarımla dünyadaki diğer bütün ormanlar arasında ekolojik bir bağ olduğundan habersizdim. Kimse asit yağmurlarından, ozon tabakasındaki delikten ya da küresel ısınmadan söz etmiyordu. Ama ormanlarımı ve kırlarımı tanıyordum; derenin her kıvrımını, yürünmekten sertleşmiş toprak patikalardaki bütün eğimleri biliyordum. Bugün pek çok çocuk büyük olasılıkla Amazon yağmur ormanlarını duymuştur ama bu çocuklara en son ne zaman tek başına bir ormanı keşfe gittiğini ya da bir çayırda rüzgârın sesini dinleyerek ve bulutların geçişini izleyerek uzandığını sorsanız, bir şey anlatamaz (Louv, 2009)."

North Carolina Eyalet Üniversitesinden Prof. Robin Moore'a göre ise "Çocuklar duyularıyla yaşar. Duyusal deneyimler çocuğun dış dünyasını, gizli, duygusal iç dünyasına bağlar. Duyusal uyaranların başlıca kaynağı doğal çevre olduğu için, duyularını kullanarak doğal çevreyi kendi ortamlarında ve kendi zamanlarında keşfetme ve onunla oynama özgürlüğü, çocukların içsel yaşamının sağlıklı gelişimi için temel öneme sahiptir." (Hygleia, 2021)

Kentleşmenin yoğun olmadığı dönemlerde sokaklar ve yeşil alanlar çocuklar için etkili ve önemli

kentsel dış mekânlardı. Oysa günümüzde şehirlerin kalabalıklaşması sonucu sokaklar çocuklar için güvenli görülmemektedir. Çocuklar zamanlarının çoğunu çeşitli etkinlikler ile iç mekânlarda geçirmektedir. Hareket alanlarının kısıtlanması ve teknolojinin gelişimiyle birlikte çocuklar artık dünyayı ekranlardan tanımaktadır. Çocuklar şehirlerindeki ormanda oyun oynayıp keşfetmek yerine ekranlardan dünyanın en büyük yağmur ormanları hakkında bilgiler öğrenmekte ve detaylarıyla anlatabilmektedir. Çocuklar deneyimleyemedikleri öğrenilmiş bilgiler ile şehirsel mekânlar içerisinde doğadan uzak bir şekilde büyümektedir.

Günümüzde kentsel mekânlar içerisinde artık çocuklar doğayla ilişki kuramamakta ve doğayı tanımadıkları için de doğaya çok farklı anlamlar yüklemektedir. Gerçekte deneyimleyemedikleri doğa kavramı onlar için bir bilinmeyen yani korkutucu ya da karanlık gelebilir. Farklı bir bakış açısı ile de ulaşamadıkları ve idealleştirdikleri için aşırı ütopik ve romantik gelebilir. Açıkçası şehirde yaşayan çocuklar için doğa artık bilinmeyen soyut bir imgedir. Bu noktada çocuğun doğayla birebir, yaparak yaşayarak ve aktif bir şekilde ilişki içerisinde olması gerekmektedir. Kentsel yaşam, doğada çocuk yetiştirmeyi her ne kadar güç hâle getirse de doğa bilincinin gelişmesi için çocuklarımızı mümkün olduğunca doğa ile buluşturmalı, doğa eğitimlerine katılmalarını sağlamalıyız.

Çünkü doğadaki çocuk;

- Elektronik cihazların bünyesinde oluşturduğu stresten uzaklaşan, mutlu çocuktur.
- Sanal alemde kaybolmamış, yaşayan dünya ile yüzleşen çocuktur.
- Doğa ve yaşama dair farkındalığı artan çocuktur.
- Doğada koştururken tüm kaslarını çalıştıran, sadece araştırarak değil görerek, dokunarak, duyarak, koklayarak, kısacası duyularını kullanarak öğrenen çocuktur.
- Asosyallikten kurtulan, dış dünya ile bağlarını geliştirebilen çocuktur.
- Doğa olaylarını gözlemleyerek sebep sonuç ilişkilerini kolaylıkla kavrayan ve çözüm üretebilen, kendine güvenen çocuktur.
- Hayal dünyası zengin, üreten çocuktur. (Louv, 2009)

Çocuğa kendisini doğanın parçası olarak görmesini sağlayacak "ekolojik benlik bilinci" verilmelidir. Ekolojik benlik bilincine sahip insan; kendisini doğanın parçası olarak algılayacak, doğadaki diğer varlıklara saygı duyacak ve çevre ahlâkı gibi kurallara gerek kalmadan doğa koruma olayı kendini koruma ile özdeşleşerek kendiliğinden gerçekleşecektir.

Değişen dünyada ebeveynler, eğitimciler ve diğer paydaşlar; çocuklarımıza doğayı sevdirmek ve onların doğayla olan bağlarını yeniden güçlendirmekle sorumludur. Doğa yürüyüşleri, doğada spor etkinlikleri, izcilik faaliyetleri, bahçe işleri, doğa oyunları ve doğa gözlemleri gibi basit aktivitelerle çocuklarımızın doğayla bağ kurmalarını destekleyebiliriz.

Dünün penceresinden bugüne bakıp sürekli kıyas yapmak ya da hayıflanmak yerine harekete geçebilir, doğru olanın tamamen değişmesine izin vermeden onu geliştirebiliriz.

Haydi o zaman, hep birlikte doğaya…

***Kaynakça**:*

Lecerf, N. Ö. (2018, Şubat 20). Doğadan Uzaklaşma Sürecinde İnsan-Tehlikenin Farkında Mıyız? Hygeia: https://via-hygeia.art/tr adresinden alındı Louv, R. (2012). Doğadaki Son Çocuk. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

Post-Truth Age: Truth Under Siege

Barış Bitkay
İngilizce Öğretmeni

Did you know that a person eats an average of 8 spiders a year while asleep? Wait, don't panic right away, because this is not true. However, many of us have accepted this information as true for years and even shared it with our friends in chat environments. Maybe we scared some of them unnecessarily. When the Internet was just entering our homes, such information was shared via e-mail and especially 'Did you know this?' style information attracted a lot of attention. Since the concept of 'corroboration' had not yet entered our lives, we accepted and spread such information as true for various reasons. The origin of this urban legend dates back to a columnist named Lisa Holst. In an article published in PC Professional in 1993, Holst wrote about misinformation circulating via e-mail and the people who believed it. To prove her claim, she also published a list of misinformation. This spider story was one of them. In the end, she was right, and this false 'fact' spread for years and turned into knowledge that was accepted as true. In those days, such situations may have been much less frequent, but in this era, when the internet and social media are now in our pockets, such situations are encountered many times even within a day. This new era is called 'post-truth age.'

What is 'Post-Truth?'

The concept of post-truth was first put forward by writer Steve Tesich in 1992. In his article 'Government of Lies', Tesich states that the American people accept political propaganda as truth without questioning it. Tesich criticises that instead of searching for the truth, people now accept the mass of raw information without questioning it (Evrim Ağacı). So the truth is no longer that important. What matters is how it makes you feel. This is what we call 'post-truth'. The situation has moved from innocent urban legends such as the story of the spider to much more serious dimensions. In politics, media and daily life, people are exposed to much more misinformation and even manipulation. Especially during election periods in large countries and political processes in Europe, such information pollution has intensified. Accordingly, this concept, which used to be known only by certain people, started to be widely used over time and was chosen as the word of the year by the Oxford Encyclopedia in 2016. During the recent pandemic, we were exposed to a lot of conspiracy theories and disinformation, such as China's approval of the execution of 20,000 patients to prevent the spread of the disease, or that 5G technology is effective in the spread of Covid. Some of them may seem impossible to believe, but according to research, thousands of people believed them.

Why does misinformation spread so much?

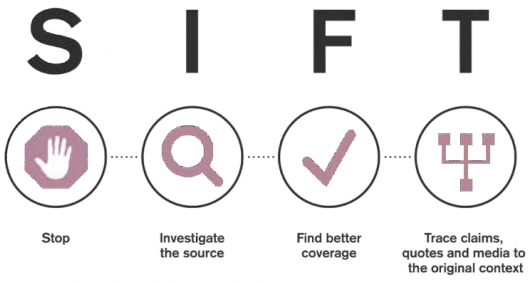
Social media platforms and the algorithms they use have a great impact on the spread of misinformation. Although it is an advantage that these platforms make it very easy to access information, it has also accelerated the spread of misinformation. According to researches, misinformation spreads 6 times faster than true information on Twitter.

In 2021, academics from different countries participated in a study published in the journal 'Nature' and designed 7 experiments on Twitter. According to the results of these experiments, the primary factor of social media users spreading false news is 'carelessness.' The rate of those who share false information due to carelessness is %50.8, followed by confusion with %33.2. %16 of the participants spread misinformation deliberately. However, it is also wrong to put the blame on social media alone and make it a scapegoat. Although it has the lowest percentage in the study, the 16 percent group that deliberately spreads misinformation poses the most serious danger. This information pollution, which they create for the sake of a certain ideology or interest, is much better designed and can convince the masses more easily than misinformation spread through carelessness. Especially if that misinformation is something that people desperately want to believe to be true or are much more ready to believe because of their biases, this misconception grows like an

avalanche and becomes widespread.

So What Should We Do?

In fact, many things can be said, recommendations and warnings can be written in articles. However, today, ready, fast and practical information attracts more attention. Especially acronyms are very popular. So let's answer this question with an acronym: 'SIFT.'

The SIFT method is an evaluation strategy developed by digital literacy expert Mike Caulfield to help determine whether online content is reliable. You can better analyse the accuracy of information and the reliability of sources by following the steps in this method.

S - Stop: Before reading or sharing an article or video, STOP! Be aware of your emotional reaction to the headline or information in the article. Headlines are often meant to get clicks, and they do this by causing the reader to have a strong emotional reaction.

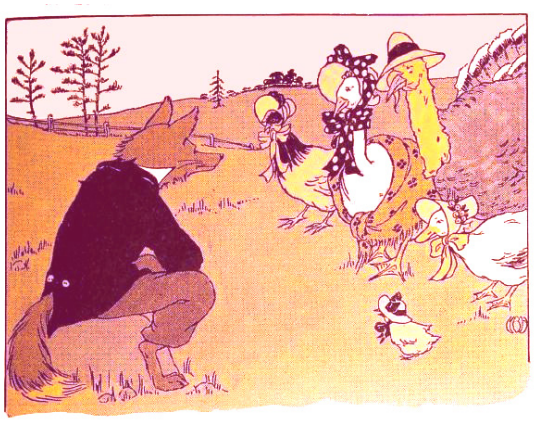
I - Investigate the Source: What can you find out about authors/website creators? What is their mission? Do they have vested interests? Are their evaluations biased? Use lateral reading. That is, go beyond the "About Us" section on the organisation's website and see what other credible sources say about the source.

F - Find Better Coverage: Again, use lateral reading to see if you can find other sources corroborating the same information or disputing it. Often, fact checkers have already investigated the claims. For example, you can use sites such as FactCheck.org, Snopes.com, PolitiFact, teyit.org, etc.

T - Trace Claims, Quotes, and Media to their Original Context: Click on the links to follow the claims back to the original source of information. Open the original reporting sources listed in a bibliography, if available. If the claim is taken from a source that got it from another source, important facts and contextual information may have been left out. Be sure to read the claims in the original context in which they are presented. (University of Chicago Library)

The story of Penny the Chicken is a humorous illustration of the dangers of accepting information at face value in this post-truth era. Penny's story begins when an unknown object falls on her head and she becomes convinced that "the sky is falling". Penny runs around the farm telling all the other animals that the sky is falling, which they immediately believe and accept as true. The animals decide to inform the king so that he can take measures to save the kingdom, and on the way they meet Loxy the fox.

Being a good observer, Loxy, instead of immediately accepting Penny's claim as true, first observes a little and notices a large oak tree in the distance and acorns constantly falling from the tree. Loxy the Fox offers all the animals a shortcut to the king through his den and they are never seen again.

You will not have a chicken come knocking at your door, but you do have social media feeds, parents, friends, teachers, politicians and religious leaders, all of whom make claims that affect the way you live your life every day. And it is not melodramatic to state that just as Henny Penny's erroneous claims cost her friends their lives, so too can the assent to certain beliefs and knowledge cause irreparable harm to others. (Kognity)

Bu makale, post-truth (hakikat sonrası) çağda bireylerin bilgiye yaklaşımını ve yanlış bilginin yayılma biçimlerini ele almaktadır. Bir şehir efsanesi örneğiyle başlayan yazı, post-truth kavramının tarihçesini açıklayarak bireylerin doğruluğu sorgulamadan bilgiye inanma eğilimini ortaya koyar. Sosyal medya platformları ve algoritmaların yanlış bilginin yayılmasındaki rolü, araştırma verileriyle desteklenerek analiz edilir. Ayrıca, yanlış bilgilerin sadece dikkatsizlikten değil, ideolojik ya da çıkar amaçlı kasıtlı yayılabildiği vurgulanır. Bu bağlamda, bireylerin dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri gerektiği savunulmakta ve Mike Caulfield'ın geliştirdiği SIFT yöntemi, doğru bilgiye ulaşma konusunda pratik bir çözüm önerisi olarak sunulmaktadır. Yazı, Tavuk Penny'nin hikâyesi üzerinden verilen alegorik anlatımla sorgulama kültürünün eksikliğinin bireyler ve toplumlar için nasıl ciddi sonuçlara yol açabileceğine dikkat çeker.

YARATICILIĞIN ÇOCUK HÂLİ

Ezgi Sönmez
Görsel Sanatlar Öğretmeni

Yazıdan önce resim vardı. Mağara duvarlarına yapılan resimlerden günümüze, insanlar farklı amaç ve düşüncelerle sanat üretmeyi sürdürdüler. Hiç kimsenin böyle bir beklentisi olmamasına karşın bazı insanların içinden şiir yazmak, resim yapmak, şarkı söylemek gelir. Peki ama neden? Sevmek, yemek yemek, nefes almak gibi doğal olarak içimizde beliren bu yaratma dürtüsü nasıl oluşur? Sanat ne işe yarar? Yaratmanın tadını alan kişi nasıl olur da yaratmaktan artık vazgeçemez?

Eline bir fırça ya da kalem al, hiç fark etmez. Kendine inan. Hayal gücünü özgürce kullan. Cesur ol. Dik dur. Şimdi ilk çizgini at. Ve her zaman hatırla sanatta doğru ya da yanlış yoktur. Sanatta kural yoktur. Sen her şeyi yaratabilirsin. Gerçek hayatta üç kuyruklu kedi olmayabilir ama resminde istersen kedini beş kuyruklu da tasarlayabilirsin, kuyruksuz da… Gökyüzünde pati izleri olur mu hiç? Resmindeki gökyüzünde olur, tabi istersen.

Sanatçılar oldukça yaratıcılardır. Boya, karton, kil, ahşap, kumaş, fasulye, kömür kalem, kablo, kağıt, cam kırıkları, gazete, fotoğraf, iplik, hatta makarna… Herhangi bir nesneyi kullanarak tasarım yapabilirler. Çalışmalarının konusu basit noktalardan, lekelerden sıra dışı manzaralara, kafa karıştıran soyut geometrik şekillerden ilginç portrelere kadar inanılmaz bir çeşitlilik içerir.

Peki ya sen? Kim bilebilir belki de kendi neslinin büyük sanatçısı sen olursun. Eğer sanatla uğraşmak istiyorsan uğraş. Yarattığın şeyler başta çok iyi görünmeyebilir. Ama yaptığın her şey kendi inanılmaz yolculuğunun bir parçası. Sonuçta en büyük sanatçılar bile bir noktadan başlamak zorundalar. İş yaratıcılığa geldiğinde doğru ya da yanlış yol yoktur, yalnızca senin yolun vardır.

Sakın yaptığın resimleri yetişkinlerin resimleriyle kıyaslama, ya da onlara benzemeye çalışma. Biliyor musun 1940'larda Jean Dubuffet adında bir sanatçı "art brut" olarak kabul edilen bir sanat akımı ortaya attı. Art brutte yetişkin sanatçılar çocuklar gibi resim yapmayı hedeflediler. Aldıkları tüm eğitimleri, öğrendikleri tüm teknikleri unutup bir çocuk gibi doğal, saf ve kısıtlamalardan uzak durarak resim yapabilmek onlar için çok değerliydi. Toplumun dayattığı normlardan bağımsız, özgür bir ifade biçimi arayan "art brut" yola seni taklit ederek başladı. Senin dünyayı algılama biçimini, duygularını doğrudan çizim yoluyla ifade edebilmeni, estetik kısıtlamalardan bağımsız özgün yaklaşımını yüksek bir sanatsal değer olarak kabul ettiler ve senin gibi resim yapabilmek için çok çabaladılar. Bu yüzden sen lütfen kendin ol! Sanata katabileceğin en yüksek değer özgünlüğünde saklı. Yetişkinler gibi çok gerçekçi bir portre yapmasan da olur. Çünkü onu tekniği öğrenen herkes yapabilir. Ama sana özgü olanı kimse yapamaz.

"Rafael gibi resim yapmayı dört yılda öğrendim. Ama bir çocuk gibi resim yapmayı öğrenmem tüm ömrümü aldı."

Pablo Picasso

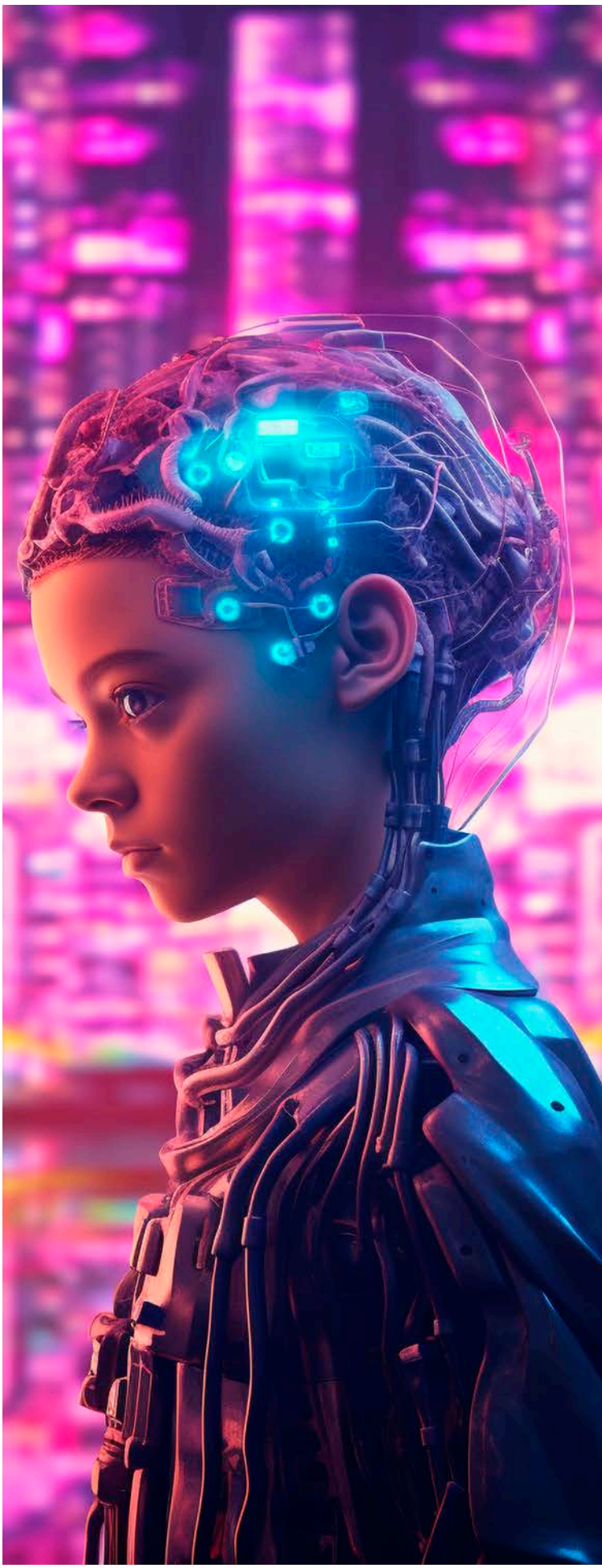
Bizim zamanımızda Jetgiller adında bir çizgi film vardı. Bu çizgi filmde ailenin babası her sabah gökyüzünde uçan, cam fanus tavanı olan bir araçla ailenin tüm üyelerini okula, işe ya da alışveriş merkezine bırakırdı. En sonunda da kendi iş yerine gelir, uçan aracından çıkar, aracın bir düğmesine basardı ve o araba bir çantaya dönüşürdü. Çanta olmuş arabasını keyifle elinde taşıyarak iş yerine girerdi. Bu durum şimdi size imkansız görünüyor değil mi? Ama emin olun bu aracın çantaya dönüşmesi hepimize ne kadar imkansız geliyorsa o zamanlar Jetgillerin annesinin yakınlarıyla ekrandan ya da saatten görüşmesi de bize aynı oranda imkansız geliyordu. Ama gerçek oldu. Bunları gerçekleştirenler bir zamanlar küçük çocuklardı ve belki de Jetgilleri izliyorlardı.

Biz yetişkinlerin şu an öngöremediği bir gerçeklikte yaşayacaksınız. Şu an hayalini bile kuramadığımız araçlar geliştireceksiniz. Geleceği siz yaratacaksınız. Peki yaratıcı nasıl olunur? Hayal kurarak, farklı açılardan düşünerek. Zihninde kimsenin girmediği bahçelere gir, bahçeler yarat, sonra o bahçedeki ağaçların birinden düşen sana özgü meyveyi getir, sergileyelim, insanlarla paylaşalım, farklılıklarımızla gurur duyalım!

Yapay Zekâ Eğitimde Yükselirken: Umut, Abartı ve Belirsizliğin Dansı

Hakan ATAŞ
Bilişim Teknolojileri Öğretmeni ve
Teknoloji Koordinatörü

Yapay zekâ (YZ), hayatımıza hızla girmekle kalmayıp eğitim dünyasını da etkilemeye başladı. Mayıs 2024 itibarıyla, ABD'deki üniversite öğrencilerinin %86'sı, K12 öğrencilerinin %72'si okul çalışmalarında YZ'den faydalanıyor (AI or Not AI: What Students Want, 2024). Türkiye'de de öğrencilerin yaklaşık %68'i YZ araçlarını kullanıyor (YZ Lisans Öğrencileri, 2025). Bu hızlı yükseliş, eğitimciler ve ebeveynler olarak hem büyük umutlar beslememize hem de önemli belirsizliklerle yüzleşmemize neden oluyor. Çocuklarımızın geleceğini şekillendirecek bu devrimi bu makalede ana hatlarıyla ele almaya çalışacağız.

Umut: YZ'nin Dönüştürücü Potansiyeli

YZ'nin eğitimdeki en büyük vaadi kişiselleştirilmiş öğrenimdir. YZ destekli sistemler, çocuğunuzun ihtiyaçlarına göre ders içeriklerini anında ayarlayabilir, geri bildirim sağlayabilir ve kendi hızında ilerlemesine olanak tanıyabilir. Khan Academy'nin Khanmigo'su gibi araçlar; konuları açıklayarak, öğrencilerin zorlandığı alanları analiz ederek yardım sunabilir (Detaylı bilgi için https://www.khanmigo.ai/ adresini ziyaret edebilirsiniz). YZ, kaliteli eğitime erişimin sınırlı olduğu az gelişmiş bölgelerde eşitsizlikleri kapatma potansiyeline sahiptir. Öğretmenler için de YZ'nin evrak işlerini hafifleterek haftada 5 ila 13 saat arasında zaman kazandırabileceği öngörülmektedir. Böylece öğretmenler, evrak işleri

yerine öğrencilerle daha anlamlı etkileşimlere ve kişiselleştirilmiş desteğe odaklanabilir, sınıf içinde daha fazla aktif öğrenmeye olanak tanıyabilir.

Abartı: Gerçekçi Olmayan Beklentiler ve Zorluklar

Her teknolojide olduğu gibi, YZ'nin yükselişi de abartılı beklentilerle ve önemli zorluklarla karşılaşıyor. Burada önemli olan araç ile amacı karıştırmamaktır. YZ'ye aşırı güvenme riski, çocukların öğrenme çıktıları üzerinde zararlı etkilere yol açabilir. Wharton'daki araştırmacılar tarafından yapılan bir çalışma, YZ'ye sınırsız erişimi olan danışmanların, YZ'ye erişimi olmayanlara kıyasla bazı zorlu görevlerde daha kötü performans sergilediğini göstermiştir. Bu durum, YZ'nin çocukların "düşünme devresini kısaltmasına" neden olabileceği endişesini beraberinde getiriyor. YZ'ye aşırı bağımlılık, eleştirel düşünme yeteneğini azaltma riskini de beraberinde getiriyor. YZ'den üzerinde çalışılan konularla ilgili çok iyi sonuçlar elde edildiğinde, insanlar dikkat etme ve konuyu derinlemesine analiz etme gibi durumlar için çaba sarf etme nedenleri bulamıyorlar. (Mollick, 2024, 101)

YZ'nin neden olduğu "pasif öğrenme" modu da endişe vericidir. YZ, ödevleri veya makaleleri çok kısa sürede özetleyerek çocukların okumayı ve entelektüel mücadeleyi derinlemesine deneyimlemesini engelleyebilir. Ayrıca, YZ'nin "halüsinasyon" yaratma yani yanlış ama inandırıcı bilgiler üretme eğilimi, YZ'den elde edilen sonuçlar kontrol edilmeden doğru olarak kabul edildiğinde ,manipülasyonlara neden olabilir.

Belirsizlik: Karşılaşılan Zorluklar ve Bilinmeyenler

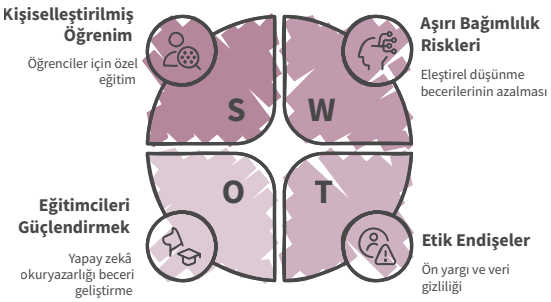
YZ'nin eğitimdeki yükselişi, akademik dürüstlük krizi gibi ciddi belirsizlikleri de beraberinde getiriyor. Yapay zekâ tarafından yazılmış bir metnin insan ürünü olup olmadığını ayırt etmek neredeyse imkânsız hâle geldi. Hatta mevcut yapay zekâ algılama sistemleri, ana dili İngilizce olmayan kişilerin yapay zekâ kullandığını iddia ederek yanlış pozitif sonuçlar üretebiliyor. Bunun yanı sıra, yapay zekâ sistemleri eğitildikleri verilerdeki ön yargıları öğrenebilir, bu da stereotipleri pekiştirme veya ayrımcı sonuçlar üretme riskini beraberinde getirir. Ayrıca, çocuklar ve yapay zekâ arasında yeni bir bağımlılık türü ortaya çıkabilir. Sohbet botlarıyla kurulan duygusal bağlar, çocukların insanlarla etkileşimlerini azaltarak sosyal izolasyona ve yalnızlığa yol açabilir. Araştırmalar, yapay zekânın kullanıcıları daha fazla sohbet etmeye teşvik eden davranışlar sergilediğini gösteriyor. Tüm bu belirsizliklerden dolayı öğretmenlerin ve ebeveynlerin, yapay zekânın içeriği ve pedagojiyi nasıl etkilediğini anlamaları için yapay zekâ okuryazarlığı becerilerini geliştirmeleri büyük önem taşıyor. Bizler de ALKEV Okulları olarak aldığımız eğitimlerle hem öğretmenlerimize hem de öğrencilerimize bu süreçte donanımlı bireyler olmaları için her türlü desteği sağlamaya devam edeceğiz.

Sonuç: İnsan Odaklı Bir Geleceğe Doğru

YZ'nin eğitimde daha fazla kullanılmaya başlanması, umutlar ve zorluklarla dolu karmaşık bir tablo çiziyor. YZ, potansiyeli muazzam bir araç olsa da bilişsel zayıflama, ön yargılara neden olma ve akademik dürüstlük krizi gibi ciddi riskleri de içinde barındırıyor. Eğitimde yapay zekânın nasıl bir yol izleyeceğini belirlemek, yalnızca teknoloji şirketlerinin veya hükümetlerin tek başına üstleneceği bir görev değildir.

Hedefimiz, yapay zekâyı insan özerkliğini ve potansiyelini artıran bir "ortak zekâ" olarak konumlandırmak olmalıdır. Ancak bu sayede çocuklarımızın yargılama ve eleştirel düşünme becerilerini koruyabiliriz. Sosyal medyada yapılan hataları tekrarlamamak için yapay zekânın çocuklar ve öğrenme üzerindeki etkilerine karşı proaktif ve bilinçli bir yaklaşım sergilemek zorundayız. Çocuklarımızın, öğrenme sürecinin merkezinde kalmasını sağlamak ve yapay zekânın sunduğu araçları etik ve etkili bir şekilde kullanmalarına teşvik etmek, herkes için daha iyi bir eğitim geleceği inşa etmenin anahtarıdır.

Eğitimde Yapay Zekâ: Vaadler ve Tehlikeler

References

AI or Not AI: What Students Want. (2024, 12 01). Digital Education Council Global AI Student Survey 2024. Retrieved July 9, 2025, from https://cdn.prod.website-files.com/65f1d299b87bcc50550a6398/66a46f7b2a6137a25d3f69bb_Digital%20Education%20Council%20Global%20AI%20Student%20Survey%202024.pdf

Her 10 öğrenciden 7'si derslerinde yapay zekaya başvuruyor: Peki ya yanlış bilgi verirse? (2025, 2 2). Marketing Türkiye. https://www.marketingturkiye.com.tr/haberler/her-10-ogrenciden-7si-derslerinde-yapay-zekaya-basvuruyor-peki-ya-yanlis-bilgi-verirse/

Mollick, E. (2024). Co-intelligence: Living and Working with AI. Portfolio/Penguin.

RÜZGÂRI DİZGİNLEYEN ÇOCUK

Bahar Gökdemir İzan
Coğrafya Öğretmeni

"Düşüncenin gücüne inan, tasarla ve geleceği değiştir."

2019. Dram/Tarih IMDb 7,6/10
(Netflix, 2019)

"Bir çocuk, en zor şartlarda bile doğayla kurduğu bağ sayesinde dünyayı değiştirebilir. Rüzgârı dizginlemek, yalnızca teknik bir başarı değil; aynı zamanda özgürlük, umut ve yaratıcılığın simgesidir. William'ın yaptığı da tam olarak buydu: 'Doğadan ilham alarak üretmek ve hayal gücünü gerçeğe dönüştürmek."

Bugünün çocukları ise dijital dünyanın içinde büyüyor. Onların üretim alanı artık çoğunlukla sanal ortamlarda gerçekleşiyor: kod yazarak, dijital oyunlar tasarlayarak, içerik üreterek ya da kendi dijital kimliklerini inşa ederek... Tıpkı William gibi onlar da karşılaştıkları sorunlara yaratıcı çözümler üretiyor. Biri rüzgârı yakalarken diğeri yapay zekâyla konuşuyor. Bu yüzden üretimin şekli değişse de özü aynı: Merak, azim ve hayal gücü. Önemli olan, her çocuğun kendi potansiyelini keşfetmesi ve üretici yönünü açığa çıkarabilmesidir."

"Rüzgârı Dizginleyen Çocuk", Afrika'nın en yoksul ülkelerinden biri olan Malawi'nin küçük bir köyünde yaşayan William Kamkwamba'nın yaşam öyküsünü anlatır. 2001 yılında sel, kıtlık ve politik krizlerle boğuşan bir köyde yaşayan William ve ailesi maddi sıkıntılar yaşamaktadır. William tüm bu zorluklar içinde öğrenme arzusundan vazgeçmez. Okula gidemese de gizlice derslere girer, kütüphanede saatlerce çalışır. Bu azmi, yıllar sonra Amerika'da burs kazanmasına ve kendi hikâyesini kitaplaştırmasını sağlar. Bir çocuğun küçük bir köyden dünyaya ilham veren yolculuğu, önce kitaplara, sonra sinema perdesine taşınır.

Malawi, Afrika'nın güneydoğusunda yer alan ve denize kıyısı olmayan subtropikal iklime sahip bir kara ülkesidir. Beşeri özelliklerine baktığımızda Malawi dünyanın en az gelişmiş ülkelerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Nüfusunun %85'i kırsal alanlarda yaşamakta ve ekonomik gelirinin çoğunu ilkel şartlarda yapmış olduğu tarım faaliyetlerinden elde etmektedir. Bu durum da orada yaşayan halkın geçim sıkıntılarını beraberinde getirmektedir.William'ın amacı, bir yel değirmeni yaparak suya ulaşmak, kuraklık dönemlerinde tarımı sürdürülebilir kılmak ve köyünü açlık ve susuzluktan kurtarmaktır. Bu şartlar altında William'ın başardıkları, sadece bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir umut kaynağı hâline gelir. Okula devam edemese

de bilgiye ulaşmanın her zaman bir yolu olduğunu bizlere gösterir. Günümüzde bizler YouTube, EBA gibi platformlardan sınırsız bilgiye erişebiliyoruz. Ancak önemli olan bu kaynakları kullanma kararlılığı ve öğrenme isteğidir. Film, öğrencilerde iç motivasyonu etkileyen, zorluklar karşısında yılmama ve alternatif yollar arama duygusunu pekiştiren güçlü bir mesaj taşır.

William'ın yaşadığı ülke sadece bireysel değil, toplumsal zorluklarla da mücadele eder. Araziler büyük toprak sahipleri tarafından satın alınır, ormanlar tütün kurutmak için yok edilir. Bu da doğal kaynakların tükenmesine, tarımsal verimin düşmesine ve halkın daha büyük yoksulluklarla karşı karşıya kalmasına yol açar.. Hükümetin krizi görmezden gelmesiyle birlikte toplumda iç karışıklıklar baş gösterir, her geçen gün umut biraz daha azalır; ta ki bir çocuk umut olup rüzgârı dizginleyene kadar.

(Netflix, 2019)

Halk, bu zorluklarla savaşırken William kütüphanedeki "Enerjiyi Kullanmak" isimli kitabı okuyarak hayatını değiştirecek büyük bir fikrin tohumlarını atar. Araştırmalarını yaparken fizik, fen, coğrafya ve mühendislik gibi farklı disiplinleri bir araya getirerek çözümler üretir. Bu, onun bilimsel düşünme becerisinin ve üretkenliğinin bir göstergesidir. Okuduklarından ilham alan William, babasına ait eski bir bisikletin parçalarını kullanarak bir rüzgâr jeneratörü yapmaya karar verir. Aylar süren denemeler ve araştırmaların ardından, sonunda yel değirmeni çalışır ve kuyudan su, kanallara ulaşır. Böylece toprak yeniden tarıma elverişli hâle gelir. William'ın bu çalışması, günümüzdeki STEM (Science, Technology, Engineering, Math) yaklaşımının bir yansımasıdır. Bugün proje temelli öğrenme modeliyle öğrenciler, grup çalışmaları sayesinde kendi projelerini geliştirebiliyorlar. Robotik kulüpleri, bu yaklaşımın güzel bir örneğidir. William da tıpkı bu öğrenciler gibi üreterek öğrenmiş ve öğrendiklerini yaşamla birleştirmiştir. Babasının da desteğini alan William'ın yaptığı bu jeneratör, yalnızca kendi ailesinin değil, tüm köyün hayatını kökten değiştirmiştir. Artık köyde elektrik vardır ve kuraklık zamanlarında su pompalanabilir hâle gelmiştir. William'ın başarısı, bireysel bir çabanın toplumsal bir faydaya dönüşebileceğinin göstergesidir.Bu etkileyici hikâye, bir çocuğun azmi ve öğrenme aşkı ile neler başarabileceğini gözler önüne serer. Film, William'ın bu olağanüstü çabasını ve kararlılığını anlatırken izleyicilere de ilham kaynağı olur.

(Netflix, 2019)

"Rüzgârı Dizginleyen Çocuk" filminde yer alan üretim, doğaya dayalı somut deneyimlerle şekillenirken günümüzde dijital çağın sunduğu sonsuz imkânlarla bambaşka üretim biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bu iki alan bir araya geldiğinde, çocukların hem kendini ifade etme hem de dünyaya katkı sunma kapasiteleri büyük ölçüde gelişecektir.Üretimin doğaya dayanan somutluğu ile dijital çağın soyut yaratıcılığı birleştiğinde, küresel çapta önemli gelişmelerin önünü açabilecek güçte bir sinerji oluşacaktır. Elbette ki bu sinerji; William gibi düşünen, araştıran, hayal kuran ve yılmayan çocuklarla mümkün olacaktır.

Merak, azim ve hayal gücü; üretimin temelini oluşturur. Doğal dünya ve dijital çağ, çocuklara kendilerini ifade etme ve topluma katkı sağlama konusunda çeşitli fırsatlar sunar. Bu bağlamda, her çocuğun hayal etme, araştırma ve üretme süreci; yalnızca kişisel gelişimlerine katkı sağlamakla kalmaz, aynı zamanda küresel ölçekte büyük değişimlerin de kapısını aralayabilir. William'ın rüzgârı dizginleyerek dünyayı değiştirmesi, her çocuğun potansiyelini keşfederek toplumları dönüştürebileceği bir dünyanın mümkün olduğunu gösterir. Bu da hayal gücünün, araştırmanın ve farklı üretim modellerinin birleştiği yeni bir çağın başlangıcını simgeler.

Kaynakça

Netflix. (2019). https://www.netflix.com/tr/title/80200047 adresinden alındı.

Yapay Zekâ ve Etik Dilemmalar: Bir Öğretmenin Gözünden Eğitimin Geleceği

Esra Şoltan
Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

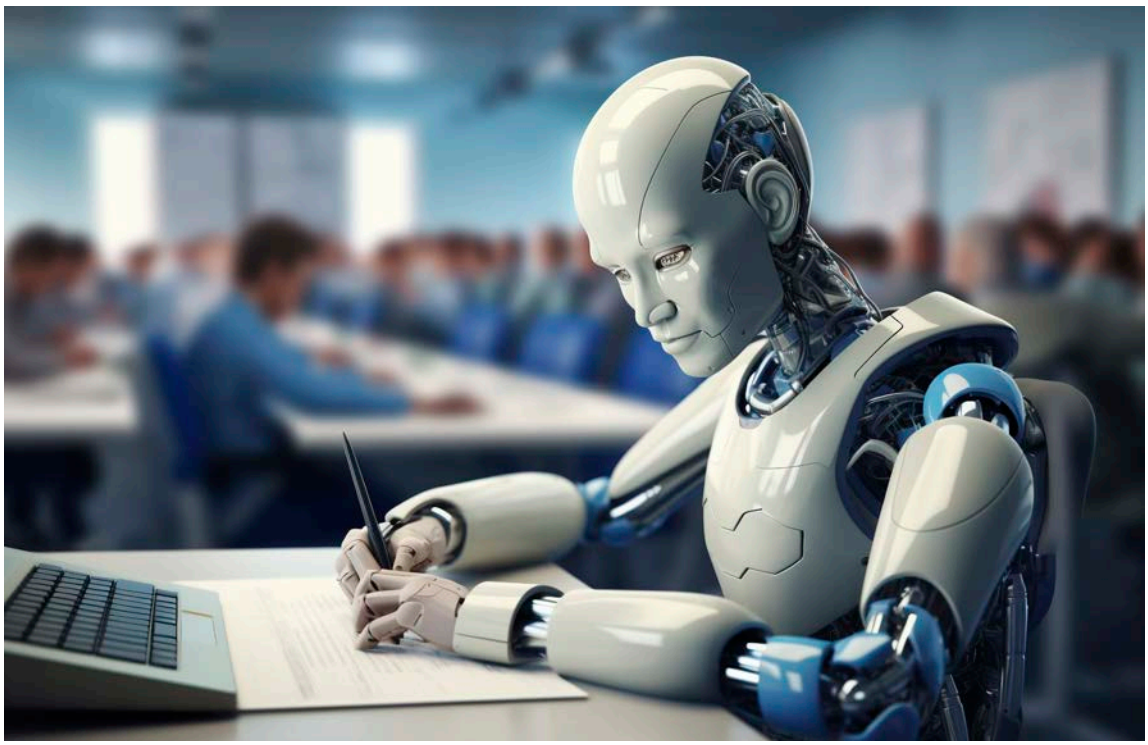
Teknolojinin eğitime entegrasyonu yeni bir konu değil. Akıllı tahtalardan çevrim içi öğrenme platformlarına kadar birçok aşamadan geçtik. Ancak bugün karşı karşıya olduğumuz en derin dönüşüm, yapay zekâ (YZ) teknolojilerinin sınıflara girmesiyle yaşanıyor. Bu teknolojiler, öğretmenler ve öğrenciler için büyük fırsatlar sunduğu kadar, ciddi etik sorunları da beraberinde getiriyor. Bir öğretmen olarak bu süreci izlerken yaşadığım gözlemler, literatürdeki çalışmalarla birleştiğinde çok daha dikkatli olmamız gerektiğini ortaya koyuyor.

YZ destekli eğitim araçları, öğrencilere kişiselleştirilmiş içerikler sunma, performans takibi yapma ve hatta ödevleri değerlendirme gibi birçok görevi yerine getirebiliyor. İlk bakışta bunlar oldukça faydalı gelişmeler gibi görünse de bu sistemlerin arkasındaki karar mekanizmalarının nasıl çalıştığını bilmeden çocuklarımızın öğrenme süreçlerini bu sistemlere teslim etmek önemli bir risk oluşturuyor. Örneğin Walden Üniversitesinde yayımlanan bir çalışmada, öğrencilerin YZ sistemlerine duydukları güvenin, bu sistemlerin kararlarını ne kadar anlayabildikleriyle doğrudan ilişkili olduğu vurgulanıyor (Winkler & Sriram, 2020). Örneğin, bir öğrenci, sistemden düşük not aldığında, bunun nedenini açık ve anlaşılır bir şekilde göremiyorsa ya da aldığı geri bildirimler soyut ve belirsizse bu durum öğrencinin motivasyonunu olumsuz etkileyebilir. Daha da önemlisi, öğrencinin öğrenme süreci bu güvensizlikten zarar görebilir çünkü anlam veremediği bir değerlendirme sürecine karşı duyarsızlaşabilir ve çaba göstermeye isteksiz hâle gelebilir.

UNESCO'nun 2021 yılında yayımladığı "Yapay Zekânın Etik Kullanımına Dair Tavsiye Metni" bu noktada biz eğitimcilere önemli ilkeler sunuyor. Raporda; şeffaflık, hesap verebilirlik, insan denetimi ve ayrımcılıktan kaçınma gibi etik ilkelerin, YZ sistemleri geliştirilirken mutlaka dikkate alınması gerektiği belirtiliyor (UNESCO, 2021). Ancak kullandığımız araçların bu ilkelere ne kadar uyduğunu çoğu zaman bilmiyoruz. Yazılıma dair teknik belgeler paylaşılmadığında, sistemin kararlarını nasıl aldığı konusunda bilgi sahibi olamıyoruz. Örneğin, bir öğrencinin cevabının "yetersiz analitik düşünme" gibi genel bir ifadeyle değerlendirilmesi ancak bu değerlendirmenin hangi ölçütlere göre yapıldığının açıklanmaması, hem öğretmenin bu karara müdahale etmesini zorlaştırıyor hem de öğrencinin hakkaniyetli bir değerlendirme sürecine erişimini engelliyor.

SG Analytics'in 2024 yılı verilerine göre ise günümüzde öne çıkan etik sorunlardan bazıları şeffaflık eksikliği, mahremiyetin sona ermesi, yetersiz hesap verilebilirlik, otomatik karar alma ve çevresel etkiler gibi başlıklar altında toplanıyor (SG Analytics, 2024). Bu konular, sınıf içinde hissettiğimiz tereddütlerin temelini oluşturuyor. Bu sorunlar, eğitim ortamlarında yapay zekâ araçlarını kullanırken duyduğumuz kaygıların yalnızca bireysel değil, aynı zamanda yapısal ve sistemsel nitelikte olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bir başka endişe de YZ sistemlerinin öğrenciler hakkında topladığı verilerle ilgili. Bu sistemler, öğrencinin tıkladığı her butonu, çözdüğü her soruyu ve yazdığı her cümleyi analiz ediyor. Böylece

öğrencinin öğrenme tarzına uygun önerilerde bulunabiliyor. Ancak bu verilerin nasıl saklandığı, kimlerle paylaşıldığı ve hangi algoritmalarla işlendiği belirsiz olduğunda; mahremiyet, veri güvenliği ve izinsiz takip gibi ciddi sorunlar ortaya çıkıyor. IBM Research'ün analizlerine göre, YZ sistemlerinin kararları, veri setlerinde yer alan yanlılıkları çoğaltma potansiyeline sahip ve bu da özellikle sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı öğrencilerin daha da geri kalmasına neden olabiliyor (IBM, 2024).

Bir öğretmen olarak beni en çok endişelendiren durumlardan biri de bu sistemlerin bazen öğrencileri yanlış etiketlemesidir. Stanford Üniversitesinin yaptığı bir araştırmaya göre, özellikle ana dili İngilizce olmayan öğrenciler, YZ destekli otomatik notlandırma sistemlerinde düşük puanlar alma riski taşıyor (Educause, 2024). Bu durum, öğrencilerin yalnızca dillerinden ya da kullandıkları sözcüklerden dolayı sistemler tarafından dezavantajlı konuma getirilmesine neden oluyor. Oysa her öğrencinin kendi dilsel ve kültürel bağlamı içinde değerlendirilmesi gerekir.

Bu noktada, YZ sistemlerinin eğitimde kullanılması gerektiğini tamamen reddetmek değil, nasıl ve ne şekilde kullanılması gerektiğine dair daha bilinçli, etik ilkelere dayalı bir yaklaşım geliştirmek önemli. YZ'yi tamamen dışlamak gerçekçi değil çünkü bu teknolojiler doğru kullanıldığında büyük faydalar sağlayabilir. Ancak bu faydaları elde ederken öğrencilerin öğrenme hakkını, kişilik haklarını ve psikolojik güvenliğini riske atmamalıyız.

Sonuç olarak biz öğretmenler, yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, aynı zamanda öğrencilerimizin haklarını savunan rehberleriz. YZ'nin sınıflarımıza girişiyle birlikte, bu rolümüz daha da önemli hâle geliyor. Öğrencilerimizin dijital ortamlarda nasıl değerlendirildiğini, hangi verilerin kullanıldığını ve bu süreçlerin ne kadar adil olduğunu sorgulamak bizim görevimiz. Bu nedenle eğitimde YZ kullanımında teknolojik gelişmeler kadar etik bilinç de geliştirilmelidir. Aksi halde verimlilik adına adaletin feda edildiği bir eğitim sistemiyle karşı karşıya kalabiliriz.

Kaynakça

Educause Review. (2024). Striking a Balance: Navigating the Ethical Dilemmas of AI in Higher Education. Stanford University.

IBM Research. (2024). Ethical Risks in Autonomous AI Decision-Making. IBM Think Insights.

Winkler, E., & Sriram, R. (2020). Ethical Considerations of Artificial Intelligence in Education. Walden University. https://scholarworks.waldenu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1549&context=hlrc

UNESCO. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. https://www.unesco.org/en/artificial-intelligence/recommendation-ethics

Dijital Teknolojiler ve Öğrencilerin Fiziksel Sağlığı

Ayşe Tükenmez
Beden Eğitimi Öğretmeni

Dijital teknoloji, günümüzde modern yaşamın vazgeçilmez bir unsuru hâline gelmiş ve özellikle öğrenciler tarafından eğitim, eğlence ve iletişim amaçlı yoğun biçimde kullanılmaktadır. Ancak, dijital teknolojilerin öğrencilerin fiziksel sağlığı üzerindeki etkileri tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, dijital ekranların uyku düzenine etkileri, hareketsiz yaşam tarzını teşvik etme potansiyelleri ve olası çözüm önerileri ele alınmalıdır.

Yapılan araştırmalar, dijital ekranların yaydığı mavi ışığın melatonin üretimini baskıladığını ve dolayısıyla uyku başlangıcını geciktirdiğini ortaya koymaktadır (Screen Use Disrupts Precious Sleep Time, 2022). Özellikle çocuk ve ergenlerde yatmadan önce ekran kullanımı, uyku süresinin kısalmasına ve uyku kalitesinin düşmesine neden olabilmektedir. Oysa uyku; fiziksel iyileşme süreçleri, bağışıklık sistemi fonksiyonları, zihinsel performans ve genel sağlık açısından hayati öneme sahiptir. Bu nedenle, dijital ekranların uyku üzerindeki olumsuz etkileri, öğrencilerin hem günlük akademik başarılarını hem de sportif performanslarını olumsuz yönde etkileyebilir.Bu sorunun önlenmesi için, yatmadan en az bir saat önce ekran kullanımının sınırlandırılması ve yatak odalarından elektronik cihazların çıkarılması önerilmektedir. Bu yaklaşımlar, uyku hijyenini iyileştirerek fiziksel ve zihinsel sağlığın desteklenmesine katkıda bulunabilir.

Dijital teknolojilerin uzun süreli ve oturarak kullanımı (video oyunları, sosyal medya etkinlikleri ve benzeri uygulamalar) hareketsiz yaşam tarzının yaygınlaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu durum; obezite, kardiyovasküler hastalıklar ve kas-iskelet sistemi problemleri gibi çeşitli sağlık sorunlarının görülme riskini artırmaktadır. Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde yaygınlaşan evden çalışma ve uzaktan eğitim uygulamaları, bireylerdeki fiziksel hareketsizliği daha da derinleştirmiştir. Ancak dijital teknolojiler, yalnızca hareketsizliğin bir nedeni olmakla kalmayıp aynı zamanda fiziksel aktivitenin teşviki için etkili araçlar olarak da kullanılabilmektedir. Adım sayar uygulamaları, egzersiz hatırlatıcıları ve fiziksel etkinlikleri oyunlaştıran dijital çözümler, öğrencilerin daha aktif bir yaşam tarzı benimsemelerini destekleyebilir. Bu tür teknolojiler, beden eğitimi derslerinde tamamlayıcı bir araç olarak değerlendirildiğinde, öğrencilerin hareket motivasyonunu artırarak sağlıklı yaşam alışkanlıklarının gelişimine katkı sağlayabilir.

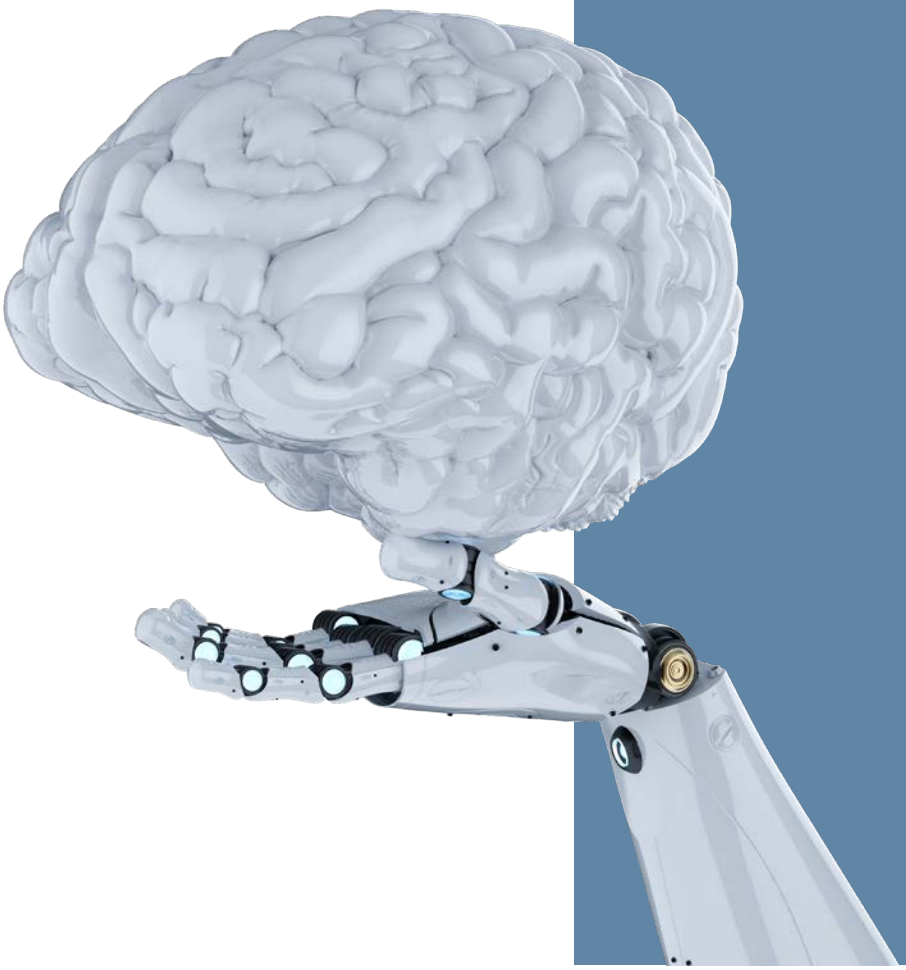

Spor ve beden eğitimi, hareketsiz yaşam tarzının olumsuz etkilerini azaltmada ve fiziksel sağlığın korunmasında temel unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin düzenli fiziksel aktivitelere katılımı, dijital ekranların yol açtığı uyku ve hareket eksikliği sorunlarının dengelenmesine katkı sağlayabilir. Beden eğitimi derslerinde dijital uygulamaların (fitness ve egzersiz takip uygulamaları, sanal antrenman programları, egzersiz oyunları vb.) kullanılması, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir ancak bu araçlar, geleneksel fiziksel etkinliklerin yerine geçmemelidir.

Sonuç olarak dijital teknolojilerin eğitimde ve günlük yaşamda artan kullanımı, öğrencilerin fiziksel sağlıkları üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilere yol açmaktadır. Dijital ekran kullanımı, uyku düzenini bozarak fiziksel ve zihinsel iyilik hâlini olumsuz etkilerken uzun süreli hareketsizlik ise obezite ve diğer sağlık sorunlarının riskini artırmaktadır. Buna karşılık, dijital teknolojiler bilinçli ve dengeli bir şekilde kullanıldığında, fiziksel aktiviteyi teşvik etmek ve öğrencilerin sağlığını desteklemek için önemli bir araç hâline gelebilir. Dolayısıyla, öğrencilerde sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik etmek amacıyla dijital araçların kullanımının sınırlandırılması, düzenli fiziksel aktiviteye katılımın özendirilmesi ve teknoloji kullanımının fiziksel hareketliliği destekleyecek şekilde yönlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

Screen Use Disrupts Precious Sleep Time. (2022, March 13). National Sleep Foundation. Retrieved June 25, 2025, from https://www.thensf.org/screen-use-disrupts-precious-sleep-time/

BİZ BOŞ ADAMLAR DEĞİLİZ

Tuğba Yıldız
Türkçe Öğretmeni

"Biz boş adamlarız,
Biz dolmuş adamlarız
Kafalarımız samanla dolmuş..."
T.S. Eliot, Boş Adamlar

"Bir zamanlar zihin, pırıl pırıl parlarken bir karanlık güç onu esir alır ve bu zihin bir bataklığa dönüşür. Düşünceler, duygular bu bataklığın içinde yosun tutar. Fikirler bu bataklığın içinde kaybolur. Bu kayboluş insanın ruh dünyasını iyice çökertir. İnsan kendi özünden iyice kopar. İnsan zihni bir zamanlar uçsuz bucaksız bir okyanusken artık kuruyan bir pınardır. Gittikçe kaybolur. Bu kayboluş önce bir meltemdir sonra ise büyük fırtınaya dönüşür. Etrafındaki her şeyi yıkar, dağıtır ve yok eder. Düşünceler köklerinden sökülürken hayaller tamamen yok olur ve…"

Bir masal düşünün ki böyle başlasın. Masallarda her zaman iyilerin kazandığını düşünürsek duyguların ve sağlıklı düşüncelerin yok olduğu bir masal, iyi bir sonla nasıl bitebilir? Bu masal Huxley'in korku ütopyasına benzer bir hâl mi almıştır? İyi bir sonla bitmesi için bu masalın neresine müdahale gerekir? Akılda bir sürü soru ancak asıl önemli soru, bu masalın neresine müdahale gerektiğidir. En başa dönelim zihnin pırıl pırıl olduğu an'a.

Oxford 2024 yılının kelimesini “brain rot” olarak belirledi. Bu kelime Türkçeye “zihinsel körelme, zihin çürümesi ya da beyin çürümesi” gibi kavramlarla çevrildi. Yapay zekâ ve teknolojinin bu kadar ön planda olduğu bir yüzyılda bu kelimenin seçilmesi oldukça manidâr. Bu sefer “Yazıyor, yazıyor, yazıyor…” yinelemelerinin bize yıllarca verdiği heyecanı ve umudu bir kenara bırakıp “Çürüyor, çürüyor, çürüyor...” diye bağırmak geldi içimden. Çürüyen ne? Çürüten kim? Önce şuna bir açıklık getirmek gerekiyor. Çürümek ne demek?

Türk Dil Kurumu bu sözcüğü[1] “Sağlamlığını ve dayanıklılığını yitirmek, bozulmak” olarak tanımlıyor. Bu kavram, hem fiziksel hem de mecazî anlamda farklı şekillerde değerlendirilebilir. Yani iyi ya da kötü olarak nitelendirilmesi kavramın değerlendirildiği bağlama bağlıdır. Örneğin doğada çürüme yaşam döngüsünün vazgeçilmez bir parçasıdır hatta bir şeyin çürümesi başka bir şeye hayat verir. Organik maddeler çürüdüğünde toprak, ihtiyaç duyduğu besin kaynağını elde eder ve bu döngü sayesinde yeni yaşamların doğmasına imkân tanınmış olur ancak Oxford bu sözcüğü 2024 yılının kelimesi olarak belirlerken sözcüğün farklı bir noktasına dikkat çekmek istemiştir. Zihinsel çürüme yani çöküş… Zihinsel ve duygusal dayanıklılığını kaybettiğin an ortaya çıkan tükenmişlik… Sessiz ama bir o kadar derin bir çığlık… Sabah uyanıp neden uyandığını sorgulayanlar, güçlü görünmeye çalışıp içten içe yorgun düşenler, kendini anlatamayan ve asla anlaşılmayanlar, biraz daha sabret cümlesine sığınanlar… Her biri çürümeye, tükenmeye dayalı oluşan ruh hâlinin örnekleri değil midir?

2024 yılının kelimesi diyoruz ama kavramın tarihçesi yaklaşık 25 yıl öncesine dayanıyor. Kavram ilk kez 2000’li yıllarda kullanılmış, zamanla İnternet forumları, sosyal medya platformları ve video oyunları gibi dijital mecralarda hızla popülerleşmiş. 2010’lara gelindiğinde bu kavram mizah ifadesi olarak yerini almış. Kendi tembelliğini yermek isteyen, bir içeriğin saçmalığına dikkat çeken ve modern dijital kültürü eleştirmek isteyen gençler arasında kavram daha da yaygınlaşmış. 2023 ve 2024 yıllarına gelindiğindeyse kavramın kullanımı %230 oranında artmış.

Gençler, ne kadar ironi amaçlı bu sözcüğe başvursa da sözcüğün arka planı çok acı bir tablo. Hepsi farkında anlatı içermeyen ve düşük kaliteli içeriklerin aşırı tüketiminin, dikkat sürelerinin kısalmasına ve eleştirel düşünme becerilerinin zayıflamasına yol açtığının. Peki ne yapacaklar? Meursault[2] gibi tepkisiz bir şekilde dünyayı mı izleyecekler? Peyami[3] gibi savaşın ortasında kalıp hiç kılını kıpırdatmayacaklar mı? Elbette hayır! Onlardan olsa olsa Yaşar Kemal’in İnce Memed’i, Çalıkuşu’nun Feride’si olurdu. İşte bu ruhla sıraladılar:

[1] Türk Dil Kurumu, “Türk Dil Kurumu Sözlükleri”, Erişim: 15.03.2025, https://sozluk.gov.tr/.
[2]Albert Camus Yabancı adlı eserinin başkahramanı
[3]Yakup Kadri Karaosmanoğlu Yaban adlı eserinden bir kahraman

1. Zamanını verimli kullan. Gününü nasıl verimli geçireceğini düşün; eline bir defter al ve günlük planlarını, uzun vadede hedeflerini yazmaya başla.
2. Sağlıklı beslen. Can boğazdan gelir, doğru ama o boğazdan mutlaka sağlıklı besinler geçmelidir.
3. Fiziksel aktivitelere bolca yer ver. Fiziksel hareket yalnızca bedenin değil, ruhun da bir yolculuğudur.
4. Düzenli kitap oku, zihnini kitaplarla zenginleştir. Bir kitap, bir zihin açar; birden fazlasını sen düşün.
5. Yeni bir dil öğren. Seni başka dünyalara taşıyan anahtarı elinde tut.
6. Bir enstrüman çal. Sadece nota öğrenme, ruhunu da eğit.
7. Beyin en güzel temizliği uykuda yapar. Düzenli uyu. Unutma! Uykusuzluk düşüncenin en büyük düşmanıdır.
8. Aşırı stres beyni yıpratır. Zihnini boşaltmak için doğaya koş. Stresten kaçmak yaşamı geride bırakmak değil, bilakis onu dolu dolu yaşamaktır.
9. Hayatta kendine bir amaç belirle. Amaç duygusu zihni keskin tutar.
10. Öğrenme arzundan asla vazgeçme ki zihnin hep genç kalsın. Kendine yapacağın en büyük yatırım öğrenmektir.

İşte senin masalına müdahale şimdi gerçekleşti. Zihnin pırıl pırıl olduğu an’a dönmekle kalmayıp Eliot’un Boş Adamlar şiirinin akışı ve anlamı bile değişti.

“Biz boş adamlar değiliz,
Biz dolmuş adamlarız
Kafalarımız yepyeni ve yaratıcı fikirlerle dolmuş...”

T.S. Eliot, Dolu Adamlar

Kaynakça

Albert Camus Yabancı adlı eserinin başkahramanı
Yakup Kadri Karaosmanoğlu Yaban adlı eserinden bir kahraman

YABANCI DİL EDİNİMİNDE DİJİTALLEŞME VE GELENEKSELLİK ARASINDAKİ DENGE

Gülperi Muzaç
Anaokulu Almanca Öğretmeni

Günümüzde birçok aile, çocuklarının erken yaşta yabancı dil öğrenmesini istiyor. Özellikle Almanca gibi Avrupa'da yaygın kullanılan bir dili öğrenmek, çocuklara gelecekte pek çok avantaj sağlayabilir. Peki, 4-5 yaşındaki bir çocuk için en etkili yöntem nedir? Bir yabancı dili teknolojik araçlarla mı öğrenmeli yoksa tıpkı ana dilini öğrendiği gibi doğal yollarla mı edinmeli?

Doğal yol: Ana dil gibi öğrenmek neden etkili?

Küçük yaş grubundaki çocuklar; dili en iyi dokunarak, yaşayarak ve etkileşim kurarak öğrenirler. Bu yaşta soyut ve somut kavramlar yeni gelişmeye başladığı için, öğrenme daha çok somut deneyimlerle gerçekleşir. Örneğin öğretmen "Bardağı bana verir misin?" der ve bardağı işaret eder. Çocuk bardağı alıp getirince öğretmen "Bu bir bardak." der. Çocuk, nesneyle kelimeyi eşleştirir. Bu da kalıcı öğrenmeyi sağlar.

Tıpkı ana dil ediniminde olduğu gibi, çocuk yabancı dili de çevresinden duyarak ve deneyimleyerek öğrenirse bu öğrenme hem daha anlamlı hem de kalıcı olur. Oyun oynarken, şarkı söylerken ya da hikâye dinlerken Almanca kelimeleri duyması, dili doğal bir şekilde edinmesine yardımcı olur. Böylece:

- Kelimeleri anlamlarıyla birlikte öğrenir.
- Dili sadece ezberlemez, kullanmayı da öğrenir.
- Gerçek yaşamla ilişkilendirerek pekiştirir.

0-7 yaş arası, beynin dil öğrenmeye en açık olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuklar sesleri ayırt etme, taklit etme ve dil kalıplarını fark etme konusunda çok hızlıdır. Ayrıca konuşma sadece zihinsel değil, fiziksel bir beceridir. Ağız, dil ve çene kaslarının gelişmesi için çocuğun erken yaşta farklı seslere maruz kalması önemlidir.

Alman dil bilimciden görüş: Doğal dil ortamı olmazsa olmaz.

Bu konuda önemli çalışmaları bulunan Alman dil bilimci Prof. Dr. Wolfgang Butzkamm, yabancı dil öğreniminde doğal dil ortamının önemini şöyle vurgular:

“Çocuklar, yabancı dili ana dillerine benzer şekilde anlamlı ve duygusal olarak yüklü bağlamlarda öğrendiklerinde, gerçek bir edinim süreci başlar. Dil sadece sözcüklerden değil, yaşanmış deneyimlerden oluşur.”

Butzkamm’a göre çocuğun duyduğu kelime ile yaşadığı deneyim arasında duygusal bir bağ kurması, dilin hafızaya daha güçlü yerleşmesini sağlar. Bu da dili “öğrenmekten” öte “edinmek” anlamına gelir.

Peki dijital araçlar hiç mi faydalı değil?

Tablet, telefon ya da bilgisayar gibi dijital araçlar doğru kullanıldığında dil öğrenimini destekleyebilir. Renkli, sesli ve etkileşimli içerikler, çocukların dikkatini çeker ve öğrenmeyi eğlenceli hâle getirebilir. Örneğin, bir uygulamada “Hund” kelimesini bir köpek görseliyle eşleştirmek etkili olabilir.

Ancak dijital araçlar bazı riskler de barındırır:

- Uzun süreli ekran kullanımı küçük çocuklar için uygun değildir.
- Her uygulama kaliteli içerik sunmaz.
- Gerçek insan etkileşiminin yerini tutamaz.

Bu nedenle dijital kaynaklar, öğretmenlerin veya uzmanların önerdiği güvenilir içeriklerle ve sınırlı sürelerle kullanılmalıdır.

En etkili yol: Doğal öğrenme ve teknolojiyi birlikte kullanmak

Aslında en ideal yöntem, her iki yaklaşımı birleştirmektir. Yani çocuk dili,

- Oyunlar, şarkılar, günlük konuşmalarla doğal ortamlarda öğrenmeli.
- Dijital araçlar ise kısa süreli, eğlenceli ve öğretici içeriklerle destek olarak kullanılmalıdır.

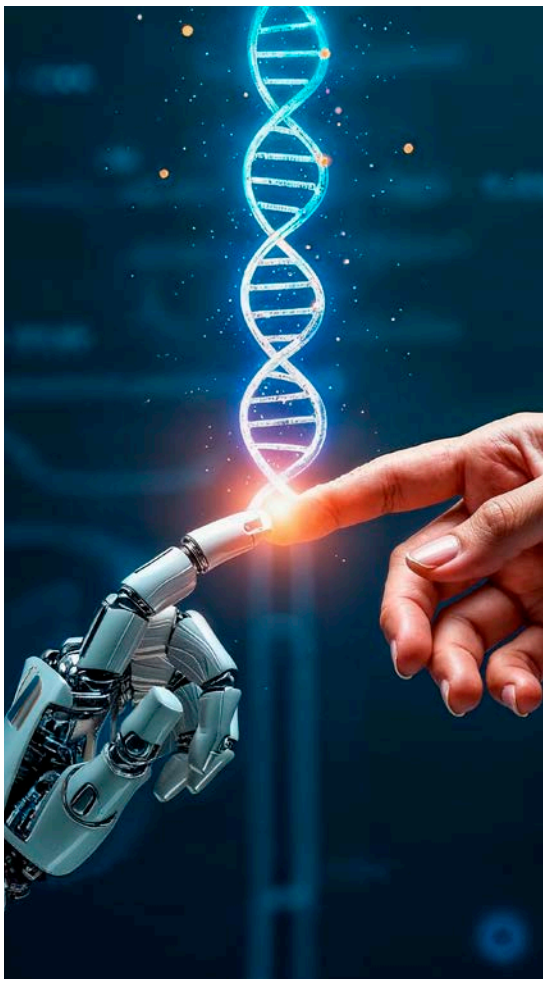
Örneğin bir çocuk Almanca bir hikâyeyi hem sınıfta öğretmeninden dinleyebilir hem de aynı hikâyeyi bir uygulamada sesli ve görsel olarak tekrar edebilir.

Sonuç olarak 4-5 yaşındaki çocuklar için yabancı dil öğrenme süreci doğal, eğlenceli ve deneyime dayalı olmalıdır. Almanca gibi bir dili öğrenirken çocuğa bolca duyma, görme ve deneme fırsatları sunulmalıdır. Dijital araçlar bu sürece destek verebilir ancak en güçlü öğrenme; oyunla, şarkıyla ve insanlarla etkileşim yoluyla gerçekleşir.

YAPAY ZEKÂYLA BİLİMSEL ARAŞTIRMALARIN DÖNÜŞÜMÜ

Şenay Yoldaş
Ortaokul ve Lise Fen Bilimleri Bölüm Başkanı ve Kimya Öğretmeni

Yüzyıllar boyu bilimsel araştırmalar; insan zekâsının sezgileri, emeği ve sistematik düşüncesiyle ilerledi. Ancak son yıllarda yaşanan teknolojik devrim, bu alanda büyük bir paradigma kaymasına yol açtı: Yapay zekânın (YZ'nin) bilimsel bilgi üretiminde aktif rol oynaması. Sadece hesaplama yükünü azaltmakla kalmayan bu teknoloji; hipotez oluşturmadan veri analizine, literatür taramasından modelleme ve simülasyona kadar tüm aşamalarda bilim insanlarına ve öğrencilerine yol arkadaşlığı yapmaktadır.

YZ; biyoinformatikten malzeme bilimlerine, iklim modellemelerinden kimyasal sentez önerilerine kadar çeşitli disiplinlerde kullanılmakta ve geleneksel yaklaşımlarla yıllarca sürebilecek hesaplamaları saatler içinde sonuçlandırabilmektedir (Marcus & Davis, 2019). Örneğin DeepMind tarafından geliştirilen AlphaFold, yıllardır çözülemeyen protein katlanma problemini çarpıcı bir başarıyla açıklayarak biyolojide devrim yaratmıştır(Jumper et al., 2021).

YZ tabanlı araçlar, lise düzeyinde yürütülen bilimsel projelerde de büyük potansiyel taşımaktadır. ChatGPT, Elicit, Semantic Scholar gibi platformlar, öğrencilerin araştırma soruları oluşturmasına, ilgili literatürü taramasına ve hipotez geliştirmesine yardımcı olabilmektedir. Bu araçlar sayesinde öğrenciler sadece bilgiye ulaşmakla kalmaz, aynı zamanda analitik düşünme ve problem çözme becerilerini de geliştirir. Öğretmen rehberliğinde doğru yönlendirildiğinde, proje tabanlı öğrenme süreçleri YZ ile daha yaratıcı, daha verimli ve daha anlamlı hâle gelebilir.

Bugün ChatGPT gibi büyük dil modelleri bilimsel yazımda fikir oluşturmada, proje tasarımlarında ve literatür sentezinde kullanılmaktadır. Doğru şekilde kullanıldığında bu modeller, öğrenciler için bir mentora; öğretmenler ve akademisyenler içinse yaratıcılığı tüten bir fikir partnerine dönüşebilir. Ancak, veri kaynaklarının sorgulanması, çıktıların çapraz doğrulanması ve etik ilkelerin gözetilmesi şarttır (Floridi & Chiriatti, 2020).

YZ'nin öğretilmiş veri üzerinden öğrenen doğası, bilimsel tarafsızlık konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. Veri setlerinin ön yargılı veya eksik olması, modellerin çıktılarını da etkileyebilir. Özellikle eğitim verilerindeki dengesizlikler ya da sınırlı örneklem grupları, YZ'nin karar verme süreçlerinde yanlı sonuçlara neden olabilir. Örneğin sadece belirli bir bölgeden veya sosyoekonomik gruptan gelen verilerle eğitilen bir model, küresel ölçekte geçerli varsayımlar üretmekte zorlanabilir. Bu durum, bilimsel çıkarımların doğruluğunu ve evrenselliğini riske atar.

Bu nedenle araştırma sürecinde YZ, bir kolaylaştırıcı araç olarak görülmeli; değerlendirme, yorumlama ve nihai karar insan aklıyla bütünleştirilmelidir (Binns, 2018). Ayrıca, lise düzeyindeki proje çalışmalarında öğrencilerin yapay zekâ algoritmalarının nasıl işlediğini ve hangi veri temelleriyle beslendiğini anlamaları önemlidir. Bu farkındalık, onların dijital çağda eleştirel düşünebilen, bilinçli bilim insanları olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır.

Yapay zekâ, bilimsel araştırmalara eşsiz bir hız, kapsam ve öngörü kabiliyeti katmaktadır. Lise düzeyinde proje tabanlı öğrenme süreçlerine dâhil edildiğinde, hem öğrencilerin bilimsel merakını artırmakta hem de onları 21. yüzyılın araştırma yetkinlikleriyle donatmaktadır. Ancak bu gücün anlamlı hâle gelmesi için, eleştirisel düşünme, etik duyarlılık ve bilimsel disiplinlerle birleştirilmesi şarttır. Bugün artık soru şu: Yapay zekânın bilgi üretimi sürecinde biz insanlar, özellikle de genç araştırmacılar, nerede duracağız?

Sonuç olarak, yapay zekânın sunduğu fırsatlar ile beraberinde getirdiği riskler arasında dengeli bir yaklaşım geliştirmek, hem eğitimcilerin hem de öğrencilerin temel sorumluluğu olarak görülmelidir. Bu süreç, yalnızca teknolojinin işlevsel kullanımını öğrenmekten ibaret olmayıp aynı zamanda onun sınırlarını, olası yanılgılarını ve etik boyutlarını kavramayı da gerekli kılmaktadır. Eğitim ortamlarında yapay zekâdan yararlanılırken teknolojinin sağladığı hız ve kolaylık kadar insan aklının sorgulayıcı, yaratıcı ve vicdani yönünün korunması da esas alınmalıdır. Bu bağlamda, öğrencilerin yalnızca teknolojiyi araçsal düzeyde kullanmaları değil, aynı zamanda onun epistemolojik sınırlarını ve olası ön yargılarını kavrayabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Eğitim süreçlerinde yapay zekânın entegrasyonu, genç araştırmacılara 21. yüzyılın bilimsel yeterliklerini kazandırırken aynı zamanda onları daha bilinçli, sorgulayıcı ve etik duyarlılığı yüksek bireyler hâline getirecek potansiyele sahiptir.

Kaynakça

Binns, R. (2018). Fairness in machine learning: Lessons from political philosophy. Proceedings of the 2018 Conference on Fairness, Accountability and Transparency, 149-159.

Floridi, L., & Chiriatti, M. (2020). GPT-3: Its nature, scope, limits, and consequences. Minds and Machines, 30(4), 681-694.

Jumper, J., Evans, R., Pritzel, A., Green, T., Figurnov, M., Ronneberger, O., ... & Hassabis, D. (2021). Highly accurate protein structure prediction with AlphaFold. Nature, 596(7873), 583-589.

Marcus, G., & Davis, E. (2019). Rebooting AI: Building artificial intelligence we can trust. Pantheon Books

SOSYAL MEDYA, BEDEN ALGISI VE GERÇEKLİK ARAYIŞI: DİJİTAL VATANDAŞLIĞIN YENİ BOYUTLARI

Hakan Sağlık
Matematik Öğretmeni

Geçen gün eski fotoğraf albümlerimi karıştırırken üniversite yıllarından kalma, o an için belki de hiç önemsemediğim ama şimdi bakınca içimi ısıtan bir kareye rastladım. O zamanki hâlim: dağınık saçlar, pek de uyumlu olmayan kıyafetler ve doğal bir gülümseme… Sosyal medya çağının filtreli ve kurgulanmış görüntüleri yanında bu samimi fotoğraf sanki daha "gerçek" ve daha içtendi. Artık sosyal medya, yalnızca arkadaşlarla iletişim kurduğumuz bir yer değil; beden algımızı ve gerçeği nasıl tanımladığımızı da yeniden şekillendiren bir platform. Özellikle gençler, kimlik arayışlarının tam ortasında "Ben gerçekten kimim?" sorusuna sosyal medyanın parlak ekranları önünde yanıt arayabiliyor. Böyle zamanlarda, ekranın ötesinde sorgulayan ve eleştirel düşünen "dijital vatandaşlar" olmaya her zamankinden fazla ihtiyaç duyuyoruz.

Filtreler ve Mükemmellik Algısı

Sosyal medya platformlarında paylaşılan içeriklerin büyük bölümü, kullanıcının "en iyi" hâlini yansıtan fotoğraflarla dolu. Hepimiz hayatımızdaki en güzel anları, en bakımlı hâllerimizi, en keyifli tatil karelerimizi paylaşmaya eğilimliyiz. Üstelik filtreler ve sayısız düzenleme aracı sayesinde kusurlarımızı gizleyip "mükemmel" bir görüntü oluşturmak çok kolay. Ancak bu idealize edilmiş profilin arkasında, gerçek beden algısını kaybetme riski büyüyor. Çeşitli araştırmalar, özellikle ergenlik döneminde sosyal medyadaki "kusursuz" beden fotoğraflarına maruz kalmanın, gençlerde beden memnuniyetsizliği, öz güven problemleri ve kaygıya neden olabildiğini gösteriyor (Anderson & Jiang, 2020; Fardouly & Vartanian, 2016). Görsel düzenleme araçlarıyla yaratılan sahte mükemmellik, gerçekte var olmayan standartlar dayatıyor ve bireylerde "Neden onlar kadar iyi değilim?" duygusunu pekiştiriyor.

Burada bir başka çarpıcı nokta da sosyal medyanın yarattığı "sanal kimlik" meselesi. Gerçekte belki sınav stresi, ailevi sorunlar veya kendi içinde yaşadığı türlü kaygılarla boğuşan bir genç, Instagram veya TikTok profilinde bambaşka biri gibi görünebiliyor. Her

şeyin “harika” olduğu bu dijital vitrin, çevremizdeki insanların da hayatı mükemmel yaşadığı yanılsamasını yaratıyor. Gerçek yaşamdaki iniş çıkışlar, hayal kırıklıkları ve hatalar neredeyse yok sayılıyor. Bu durum, kişinin kendi gerçekliği ile dijital dünyadaki kurgulanmış kimliği arasında bir kopukluk yaratarak yalnızlık ve yetersizlik duygularını besliyor. Özellikle pandemi gibi zorlu dönemlerde, sosyal medyada gördüğümüz lüks ve renkli paylaşımların bizleri daha da çaresiz hissettirmesi mümkün. Hepimiz biliriz ki kimse “kötü” anlarını kolay kolay paylaşmaz oysa bu anlar da hayatın önemli bir parçasıdır.

Dijital Vatandaşlık: Sorgulayıcı ve Eleştirel Bakış

Tam bu noktada “dijital vatandaşlık” kavramı önem kazanıyor. Dijital vatandaşlık, yalnızca çevrim içi ortamda kibar ve sorumlu davranmakla sınırlı değil; gördüğümüz her içeriğe sorgulayıcı bir gözle bakmak, kendi paylaşımlarımızı “Gerçekliğe ne kadar sadık?” diye değerlendirmek ve başkalarını eleştirmeden önce anlamaya çalışmak gibi yönleri de içeriyor. Sosyal medya okuryazarlığı bu süreçte yardımımıza koşuyor. Filtrelenmiş görüntülerin ardındaki gerçekliği fark edebilmek, gördüğümüz içeriğin nasıl bir pazarlama veya algı yönetimi stratejisi taşıdığını anlamak, kendimize daha sağlıklı bir perspektif kazandırıyor. Bedeni olduğu gibi kabul etmeyi teşvik eden beden olumlama (Body Positivity) hareketi de bu noktada büyük bir rol oynuyor. Filtrelerden ve ağır düzenlemelerden arınmış içerik üreten hesaplar; gençlere daha doğal, daha gerçekçi bir rehberlik sunuyor.

Elbette toplumsal kurumlar da bu konuda sorumluluk almalı. Okullarda verilecek medya okuryazarlığı eğitimi, gençlerin gördükleri içerikleri eleştirel bir süzgeçten geçirmesine yardımcı olabilir. Aileler de çocuklarıyla sosyal medyada karşılaştıkları “mükemmel hayatlar” hakkında konuşarak, onların aslında bu görüntülerin yalnızca küçük bir kısmını yansıttığını fark etmelerine destek olabilir. Son yıllarda bazı moda dergileri ve ünlü markalar artık “photoshop’suz” çekimlere yer veriyor. Bu tür örnekler, gençlere daha gerçekçi bir beden anlayışı aşılamak adına umut verici. Yine de sosyal medyayı ideal bir dünya yaratma aracı olarak görme eğiliminin tamamen ortadan kalkacağını söylemek güç. Yakın gelecekte artırılmış gerçeklik (AR) ve sanal gerçeklik (VR) gibi teknolojilerin yaygınlaşmasıyla bu tartışmalar yeni boyutlara taşınacak.

Sonuç: Kumanda Her Zaman Bizde

Ancak hangi teknoloji hayatımıza girerse girsin, onu nasıl kullanacağımızı belirleyen yine bizleriz. Sosyal medyayı bir gösteriş platformu olmaktan çıkarıp kendimizi ifade ettiğimiz, öğrendiğimiz ve yaratıcılığımızı ortaya koyduğumuz bir mecra hâline dönüştürmek bizim elimizde. Yeter ki gözlerimizi filtrelerden sıyırıp gerçekliğe odaklanmayı unutmayalım. Beden algımızı başkalarının “mükemmel” gibi görünen görüntülerine göre tanımlamak yerine, kendimize ait hikâyemizin değerini fark edelim. Gerçeklikle bağımızı korumak, ekranın ötesinde var olan hayatta kendimize alan açmak ve bu alanı sevgiyle doldurmak, dijital dünyanın üzerimizdeki baskısını hafifletecektir.

Sosyal medya ne kadar güçlenirse güçlensin, unutmayalım ki kumanda daima bizim elimizde. Kendi bedenimize, düşüncelerimize ve duygularımıza duyduğumuz saygı; bizi filtrelenmiş fotoğrafların ötesinde, daha özgün ve özgür bir kimlikle buluşturacaktır. Dijital vatandaşlığımızın temel ilkesi de bu olmalı: Ekranda gördüğümüzü olduğu gibi kabul etmek yerine, hem kendimizi hem de çevremizi sorgulayarak, gerçeğin ipuçlarını yakalamaya devam etmek.

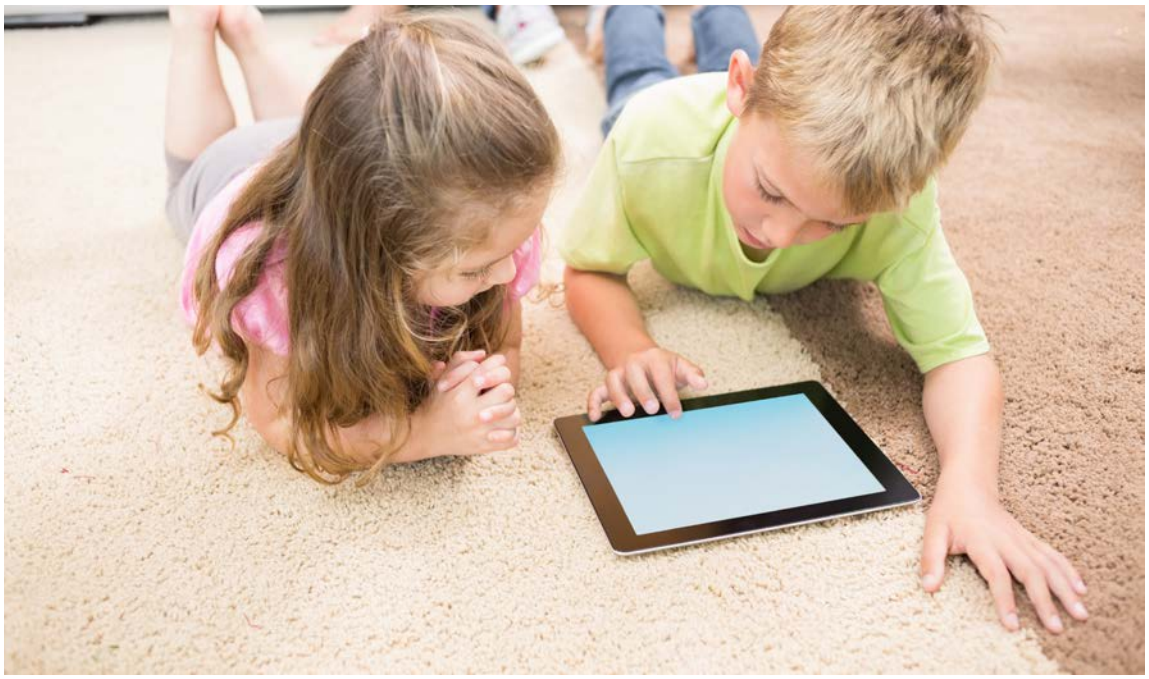
Kaynakça

Anderson, M., & Jiang, J. (2020). Teens, social media & technology 2020. Pew Research Center. https://www.pewresearch.org/internet/2020/04/28/teens-social-media-technology-2020/

Fardouly, J., & Vartanian, L. R. (2016). Social media and body image concerns: Current research and future directions. Current Opinion in Psychology, 9, 1–5. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.09.005

Dijital Oyunların Aşırı Kullanımının Öz Bakım Becerilerine Etkisi

Elif Baklacı
Anaokulu Öğretmeni

Anaokulu dönemi, çocukların temel yaşam becerilerini kazandıkları, bağımsızlaşmaya başladıkları kritik bir gelişim sürecidir. Bu dönemde öz bakım becerilerinin kazanılması; çocukların sağlıklı, özgüvenli ve topluma uyumlu bireyler olarak yetişmeleri açısından büyük önem taşır. Ancak günümüzde dijital oyun araçlarının aşırı kullanımı, çocukların bu becerileri edinmesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Öz bakım becerileri; kişisel hijyen, giyinme, yemek yeme ve tuvalet alışkanlıkları gibi temel ihtiyaçları karşılamayı içerir. Bu beceriler, çocukların hem kendilerine hem de çevrelerine karşı sorumluluk geliştirmelerine katkı sağlar. Ancak ekran karşısında uzun süre geçiren çocuklar, fiziksel hareketlilik gerektiren bu becerileri uygulama fırsatı bulmakta zorlanabilir. Örneğin dijital oyunlara yoğun şekilde maruz kalan bir çocuk, oyunu bırakmak istemediği için yemek saatini geciktirebilir, ellerini yıkamayı atlayabilir veya tuvalet ihtiyacını uzun süre erteleyebilir. Zamanla bu durum, çocuğun kendi beden sinyallerini dinlememeye başlamasına ve öz bakım konusunda pasifleşmesine neden olabilir.

Bu konuda öğretmenler ve aileler arasında sağlıklı ve sürdürülebilir bir iş birliği kurulması son derece önemlidir. Öğretmenler, sınıf içinde öğrencilerin öz bakım becerilerini geliştirmeleri için rehberlik ederken aileler de ev ortamında çocuklarına ekran dışı zamanlar yaratmalı ve bu becerileri denemeleri için onları teşvik etmelidir. Öz bakım; yalnızca fiziksel değil, duygusal ve sosyal gelişimin de önemli bir parçasıdır. Bu nedenle ev ve okulun tutarlı yaklaşımı

çocukların gelişimini olumlu yönde destekler. Dijital oyunlar ise tamamen yasaklanmak yerine süre, içerik ve denge açısından iyi planlandığında eğitici ve geliştirici bir araç olarak değerlendirilebilir. Yaşa uygun içeriklerle sınırlı süre oynanan dijital oyunlar; dikkat, problem çözme ve strateji geliştirme gibi becerilere katkı sağlayabilir; ancak bu araçların çocukların temel gelişim alanlarının önüne geçmesine, oyun dışı dünyayla bağlarını zayıflatmasına ya da öz bakım sorumluluklarını ikinci plana itmesine izin verilmemelidir.

Batı Avrupa ülkelerinde, özellikle Almanya'da çocuk yetiştirme yaklaşımları, bireyin erken yaşlardan itibaren kendi öz bakım ve günlük yaşam becerilerini kazanmasına yönelik yapılandırılmış fırsatlar sunmayı hedefler. Bu sistemlerde çocuklar, sorumluluk alma ve ihtiyaçlarını karşılamada deneyim yoluyla öğrenmeye teşvik edilir. Buna karşın, Türkiye'de ebeveyn tutumları "Ben yapayım, daha hızlı olur." anlayışıyla şekillenebilmektedir. Örneğin bir ebeveyn çocuğunun ayakkabısını giymekte zorlandığını gördüğünde, zaman kaygısıyla "Bırak ben giydireyim." diyerek sürece müdahale edebilir. Ancak çocuğun bu beceriyi kendi başına kazanması, kısa vadede zaman kaybı gibi görünse de uzun vadede öz güven, motor koordinasyon ve bağımsızlık gelişimi açısından önemli katkılar sağlar.

Sonuç olarak erken çocukluk döneminde dijital oyunlara sınırsız ve denetimsiz şekilde maruz kalmak, çocukların öz bakım becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle anaokulu çağındaki çocuklar için, günlük yaşamın doğal akışına aktif katılım ve kendi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik fırsatlarla desteklenmiş bir öğrenme ortamı; bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimin temelini oluşturur. Bu bağlamda, dijital araçların tamamen dışlanması yerine yaşa uygun içeriklerle, süre ve amaç bakımından sınırlandırılmış şekilde kullanılması; teknolojinin bilinçli ve işlevsel bir araç hâline gelmesini sağlar. Ebeveynlerin ve eğitimcilerin iş birliğiyle kurulan bu denge, çocukların hem dijital okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine hem de temel yaşam becerilerini sağlıklı bir biçimde edinmelerine katkı sunacaktır.

TEKNOLOJİ ÇAĞINDA OYUN: Erken Çocuklukta Oyun Yoluyla Gelişim ve Bağ Kurma

"Bir Zamanlar Çocukluk Vardı…"

Melek Nurkan Akbay
Psikolojik Danışman ve Rehber Öğretmen

Seriye Özden
Anaokulu Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Birimi Zümre Başkanı

Bir zamanlar çocuk olmak; taşlarla evcilik kurmak, iki sandalye arasına çarşaf gerip çadır yapmak, çamurla yemek pişirmekti. Oyun, çocuğun doğal hâliydi. Bugünse teknoloji hayatın her alanına olduğu gibi çocukluğa da nüfuz etti. Artık çocuklar daha küçük yaşlarda ekranla tanışıyor; dijital oyuncaklar, tabletler ve interaktif içerikler çocukların oyun tercihlerine yön veriyor.

Chaudron ve arkadaşlarının (2018) Avrupa'da yaptığı nitel araştırmalara göre, çocukların ekranla ilk karşılaşma yaşı bazı ülkelerde 12 ayın altına kadar düşmektedir. Dijital araçlar bir yandan bilgiye erişimi kolaylaştırırken öte yandan oyun kültürünü ve çocuğun gelişimsel doğasını yeniden şekillendirmektedir.

Peki, bu yeni dünyada oyun hâlâ aynı oyunsa biz yetişkinler bu oyuna nasıl eşlik etmeliyiz?

Oyun Deyip Geçmeyin! Küçük Dünyaların Büyük İşleri

Oyun; çocuğun düşüncesidir, duygusudur, çözümüdür. Okul öncesi dönemde oyun yalnızca eğlenme biçimi değil; öğrenmenin, sosyalleşmenin ve kimlik gelişiminin en temel aracıdır.Jean Piaget'ye göre çocuk oyunla çevresini keşfeder, bilişsel şemalarını geliştirir. Lev Vygotsky ise oyunu, toplumsal öğrenmenin ilk sahnesi olarak tanımlar. Özellikle sembolik oyunlar, çocuğun iç dünyasını dış dünyayla ilişkilendirdiği zengin anlatım alanları sunar (Vygotsky, 1978).

- **Bilişsel olarak:** Hayal gücü, problem çözme, sınıflama, eşleme, neden-sonuç ilişkisi kurma becerileri oyunla gelişir.
- **Duygusal olarak:** Oyunda roller alarak korkularını yener, duygularını ifade eder, baş etme yollarını dener.
- **Sosyal olarak:** Paylaşmak, sırasını beklemek, iş birliği yapmak, çatışma çözmek gibi yaşam becerileri oyun içinde kazanılır.
- **Dilsel olarak:** Rol yapma oyunlarında karakterleri seslendirirken anlatım becerilerini geliştirir.
- **Motor olarak:** Hem ince motor (kesme, boncuk dizme) hem kaba motor (zıplama, koşma) beceriler oyunla pekişir.

Whitebread ve arkadaşlarının (2012) Cambridge Üniversitesinde yürüttüğü araştırma, serbest oyun oynayan çocukların akademik olarak da daha öz düzenleyici ve yaratıcı bireyler olduğunu ortaya koymuştur. Oyun, çocuğun iç motivasyonla öğrenmesini destekleyen en güçlü alandır.

Ekranlar Geldi, Oyunlar Bozuldu mu?

Teknoloji çağında doğan çocuklar için dijital araçlar hayatın doğal bir parçası. Ancak bu araçlar, çocuğun gelişimine katkı mı sağlar yoksa onu pasifleştirir mi? Bu sorunun yanıtı, teknolojinin nasıl ve ne ölçüde kullanıldığıyla doğrudan ilgilidir.

American Academy of Pediatrics (AAP, 2016), 2 yaş altı çocukların ekranla hiç karşılaşmamasını; 2-5 yaş arasındaki çocukların ise günde en fazla 1 saatlik kaliteli, yetişkin eşliğinde içeriklere maruz kalmasını önermektedir.

Christakis'in (2011) uzunlamasına araştırmasına göre okul öncesi dönemde yoğun ekran maruziyeti yaşayan çocukların dikkat süresi daha kısa ve yürütücü işlev becerileri daha düşük bulunmuştur. Lillard ve Peterson'un (2011) deneysel çalışmasında yalnızca 9 dakikalık hızlı geçişli bir çizgi film izleyen çocuklar, dikkat ve planlama gerektiren görevlerde düşük performans göstermiştir. Bu bulgular, ekranın içeriği kadar bağlamının ve süresinin de kritik olduğunu ortaya koymaktadır.

Teknolojiyle Oyun Olur mu?

Dijital çağda oyun, yalnızca fiziksel değil dijital platformlar üzerinde de şekilleniyor ancak burada önemli olan; çocuğun oyunda aktif, yaratıcı ve sosyal olarak etkileşimde olmasıdır. Plowman ve Stephen'a (2013) göre, çocukların teknolojiyi yaratıcı şekilde kullandıkları etkileşimli uygulamalar; soyut düşünmeyi, problem çözmeyi ve dijital okuryazarlığı desteklemektedir.

Teknoloji temelli oyunlar üç gruba ayrılabilir:

- **Pasif kullanım:** Çocuğun yalnızca izleyici olduğu içerikler. Gelişim açısından sınırlı etkilidir.
- **Aktif kullanım:** Çocuğun çizdiği, konuştuğu, oynadığı içerikler. Katılım ve üretkenlik açısından faydalıdır.
- **Sosyal etkileşimli kullanım:** Çocuğun bir yetişkinle ya da akranıyla birlikte oyun oynadığı içerikler. İlişkisel bağ açısından zenginleştiricidir.

Yani, çocukla birlikte kullanılan bir dijital uygulama; gerçek bir hikâye kitabı kadar etkili olabilir ama tek başına, yalnızca ekran başında geçirilen zaman aynı etkiyi yaratmaz.

Anne Hadi Sen de Oyuna Gel! : Bağ Kurmanın En Gerçek Yolu

Oyun, sadece bir gelişim aracı değil; aynı zamanda bir bağ kurma biçimidir. Bowlby'nin (1969) bağlanma kuramına göre, çocukların temel güven geliştirmeleri için duygusal temas kurmaları gerekir. Bu temasın en doğal yolu ise birlikte oyun oynamaktır.

Teknolojiyle donatılmış bir ortamda bile çocuk, birlikte kahkahalarla oynanan bir kukla oyununu, kendi başına izlediği çizgi filme tercih eder. Çünkü çocuk için asıl eğlence, birlikte olmaktır. Örneğin artırılmış gerçeklik uygulamasında bir hayvanın sesini taklit ederken göz teması kurduğu yetişkinin gülümsemesi, teknolojiden değil temastan gelen bir bağdır.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Biriminden Not:

"Bu çağda çocuğa nasıl eşlik edersek geleceği de öyle şekillendiririz."

Teknolojinin çocukluk deneyimini dönüştürdüğü bir çağda yaşıyor olsak da oyunun çocuğun gelişimsel haritasındaki yeri değişmemektedir. Oyun; çocuğun kendini ifade ettiği, ilişkiler kurduğu, duygularını dışa vurduğu ve dünyayı anlamlandırdığı temel bir yaşam alanıdır. Dijital araçlar, bu alana bilinçli şekilde dâhil edildiğinde oyunu zenginleştirebilir ancak asla onun yerini alamaz.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik birimi olarak bizler, gelişimi yalnızca sayısal göstergelerle değil; çocuğun temas ettiği dünyalar, kurduğu hayaller ve oynadığı oyunlarla birlikte değerlendiren bütüncül bir yaklaşımı savunuyoruz çünkü çocuk için en kıymetli şey; oyunda yanında olan, göz göze gelen, ilgisini hissettiren yetişkindir.

Biz çocuğun ekranda ne izlediğinden çok, gözlerinde ne parladığıyla ilgileniyoruz çünkü teknoloji değişebilir, ekranlar gelişebilir ama çocukluk yalnızca bir kez yaşanır. Ve biz o anlara nasıl eşlik edersek çocuk da dünyayı öyle hatırlar.

Kaynakça

American Academy of Pediatrics (AAP). (2016). Media and Young Minds, Pediatrics, 138(5), e20162591.

Bowlby, J. (1969). Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment. New York: Basic Books.

Chaudron, S., Di Gioia, R., & Gemo, M. (2018). Young Children (0–8) and Digital Technology. European Commission.

Christakis, D. A. (2011). Interactive media use at younger than the age of 2 years. JAMA Pediatrics, 165(6), 559–561.

Lillard, A. S., & Peterson, J. (2011). The immediate impact of different types of television on young children's executive function. Pediatrics, 128(4), 644–649.

Piaget, J. (1962). Play, Dreams and Imitation in Childhood. New York: Norton.

Plowman, L., & Stephen, C. (2013). Guided interaction in preschool settings. Early Education and Development, 24(1), 80–95.

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society. Harvard University Press.
Whitebread, D., et al. (2012). The Importance of Play. Toy Industries of Europe.

YENİ NESLİN DUYGUSAL ANATOMİSİ: DİJİTAL DÜNYADA İNSAN OLMAK

Pelin Kutar Kurt
Biyoloji Öğretmeni

21.yüzyılın dijital devrimi, insanın duygusal yapısını ve bağlantı biçimlerini radikal şekilde dönüştürdü. Özellikle Z kuşağı (1996-2010 doğumlu bireyler), teknolojinin hızla hayatlarının merkezine yerleştiği bir dönemde büyüdü. Bu kuşağın dijital ortamlardaki yoğun varlığı, onların duygularını ifade etme, empati kurma ve insan ilişkileri geliştirme biçimlerini değiştirdi.

Eğitimciler olarak gözlemlediğimiz kadarıyla öğrenciler dijital dünyada iletişimi öğrenirken aynı zamanda yüz yüze etkileşimde zorlanma, duygu paylaşımında yüzeyselleşme gibi risklerle de karşı karşıya kalmaktadır.

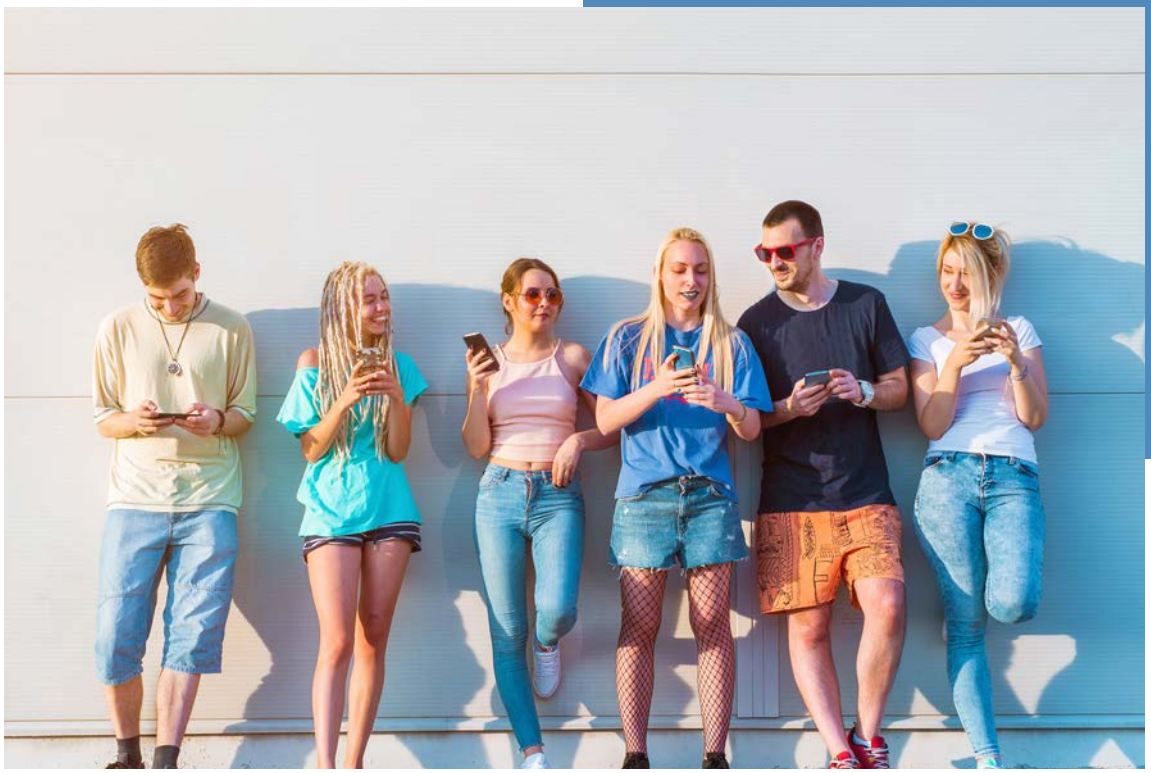
Goffman'ın (1959) "günlük yaşamda benliğin sunumu" teorisi, sosyal medyada nasıl sahnelenmiş rollerle kendimizi sunduğumuzu açıklar. Bugün Z kuşağının yaklaşık %95'i sosyal medya kullanmaktadır (Pew Research Center, 2023). Bu ortamlar, bireylerin duygusal durumlarını idealize ederek paylaşmasına neden olurken gösterilen ile gerçek arasındaki uyumsuzluk, duygusal yıpranmalara yol açabilmektedir (Turkle, 2017).

Gençler, dijital platformlarda kendilerini farklı biçimlerde sunarken gerçek yaşamda benliklerini tanıma ve kabul etme sürecinde zorluk yaşayabilmektedir. Bu durum, aidiyet duygusunun zedelenmesine ve yalnızlık hissinin artmasına neden olabilmektedir.

Empati, insan ilişkilerinin temel bağlarından biridir. Ancak dijital iletişimde mimik, beden dili ve ses tonu gibi ipuçlarının eksikliği, empati kurma yetisini zayıflatmaktadır. Sherry Turkle (2015), bu durumu "sohbetin kayboluşu" olarak adlandırır. Günlük hayatın içinde, dijital cihazlarla geçirilen süre arttıkça yüz yüze iletişime ayrılan zaman azalmaktadır.

Okullarda rehberlik birimleri ve sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sosyal duygusal becerilerini geliştirmeye yönelik atölye çalışmaları ve yüz yüze etkinlikler tasarlamaları bu kopuşu azaltmak açısından son derece değerlidir.

McKinsey (2023) raporuna göre, Z kuşağının %53'ü günlük olarak dijital platformlarda 6 saatten fazla zaman geçirmektedir. Bu süre, duygusal yüklenmeye

ve “tükenmiş empati sendromuna” neden olabilmektedir. JAMA Psychiatry dergisindeki bir çalışma, günde 3 saatten fazla sosyal medya kullanan ergenlerin depresyon riskinin anlamlı düzeyde arttığını ortaya koymuştur (Riehm et al., 2019). Eğitim ortamlarında bu verilere dikkat çekilmesi, dijital araçların nasıl daha bilinçli kullanılacağına dair farkındalık kazandırılmasına katkı sağlayacaktır. Özellikle ergenlik çağındaki öğrencilerle bu tür bilimsel bulguların paylaşılması, davranış değişikliğini tetikleyebilir.

Olumsuz etkilerine rağmen dijital dünya, bireylere psikolojik destek alma, kendini ifade etme ve benzer deneyimlere sahip kişilerle bağlantı kurma fırsatı da sunar. Gen Z’nin %37’si profesyonel ruh sağlığı hizmeti almış olup çoğu bunu dijital yollarla başlatmıştır (Counseling Today, 2021). Eğitimcilerin dijital destek kaynaklarını tanıması ve öğrencileri doğru yönlendirmesi; yalnızlaşma ve içe kapanma eğilimindeki gençler için bir koruma mekanizması işlevi görebilir.

Yeni neslin duygusal anatomisi, dijital ortamlarla örülmüş durumda. Bu kuşağı anlamak için, dijitalin sunduğu olanaklarla birlikte getirdiği duygusal eksilmeleri de fark etmek gerekiyor. Teknolojiyle sağlıklı bir mesafe kurmak, yüz yüze iletişim becerilerini kaybetmemek ve dijital ortamda empatiyi yeniden öğrenmek, geleceğin duygusal sağlığı için kritik adımlardır. Bu bağlamda, okullarda dijital okuryazarlık kadar dijital etik, duygusal dayanıklılık ve çevrim içi empati gibi kavramların da müfredata entegre edilmesi, geleceğe dönük sağlıklı bireylerin yetişmesi için stratejik bir adımdır.

Eğitimciler, ebeveynler ve karar alıcılar, dijital okuryazarlık ve duygusal farkındalık konularında yeni nesli destekleyecek stratejiler geliştirmelidir. Yalnızca bireysel bilinçlenme değil, sistemsel yaklaşımlar da dijital dünyada sağlıklı bireyler yetiştirmenin anahtarı olacaktır. Eğitim kurumları, dijital dönüşümü sadece teknolojik donanım olarak değil, bütüncül bir pedagojik anlayışla ele almalıdır.

Kaynakça

Baym, N. K. (2015). Personal connections in the digital age. Polity. Counseling Today. (2021). The emotional and social health needs of Gen Z. https://www.counseling.org/publications/counseling-today-magazine/article-archive/article/legacy/the-emotional-and-social-health-needs-of-gen-z

Goffman, E. (1959). The presentation of self in everyday life. Anchor Books.

McKinsey Health Institute. (2023). Gen Z: Mental health and digital usage. https://www.mckinsey.com/mhi/our-insights/gen-z-mental-health-the-impact-of-tech-and-social-media
Pew Research Center. (2023). Teens, Social Media and Technology 2023. https://www.pewresearch.org/internet/2023/12/11/teens-social-media-and-technology-2023/

Riehm, K. E., Feder, K. A., Tormohlen, K. N., Crum, R. M., Young, A. S., Green, K. M., ... & Mojtabai, R. (2019). Associations between time spent using social media and internalizing and externalizing problems among US youth. JAMA Psychiatry, 76(12), 1266-1273. https://doi.org/10.1001/jamapsychiatry.2019.2325

Turkle, S. (2015). Reclaiming conversation: The power of talk in a digital age. Penguin Press.

Turkle, S. (2017). Alone together: Why we expect more from technology and less from each other. Basic Books.

YAŞAMDAKİ BAMBU KAMIŞI

Meral Seda Özarda
Sınıf Öğretmeni

“Hayat, bir rüzgâra benzer.” desek aslında pek de yanılmış olmayız çünkü hayat bir rüzgâr gibi sürekli değişir, bazen hafifçe eserken bazen de büyük bir fırtınaya dönüşür. Biz insanlar katı varlıklar değiliz, dinamik ve canlı varlıklar olarak bizler zaman zaman bu fırtınalı günlerde tökezler hatta düşebiliriz bile… Değişim karşısında ne güç ne de zekâ bizi ayakta tutar. Charles Darwin’in “Ne güçlü olan hayatta kalır ne de zeki olan ancak değişime en çok adapte olabilen.” sözünü düşündüğümüzde, hayatın ne kadar hassas ve ne kadar değişken olduğunu bir kez daha anlarız. Gerçekten de bu dünya ne zaman aynı kaldı ki? Her şey bir akışta, her şey birbirini takip eden bir değişim içinde.

Bambu kamışını bir düşünün. İlk bakışta narin, ince ve kırılgan görünebilir. Ama onu bir rüzgârın önünde izlerseniz onun aslında ne kadar güçlü ve çevik olduğunu fark edersiniz çünkü rüzgâr ne kadar şiddetli olursa olsun, bambu sadece esner, bükülür ama asla kırılmaz. (Meriç, Aposto, 2022; Meriç, Esnemenin Gücü, Dayanıklılığın Dokunulmazlığı, 2022) Geriye doğru eğilir, sallanır ama her defasında dikleşir. Hatta üzerine yük uygulandıktan sonra bile eski hâline dönebilir. Tıpkı hayat gibi, bazen öyle anlar yaşarız ki sanki her şeyin üstümüze geldiğini düşünürüz. Gök gürler, rüzgârlar sertleşir ve her şey bizi yere doğru çeker ama işte o anlarda, bambunun öğretisi devreye girer. Bükülmek, eğilmek, sabırlı olmak gerekir çünkü gerçek güç, bir şeylerin seni yıkamadığı değil, seni yeniden ayağa kaldırdığı o anlarda gizlidir.

Bu dünyada kalabilmenin sırrı, belki de bambu gibi esnemekte ve çevik olmakta yatıyordur. Buna rezilyans yeteneği de diyoruz. (Özgener, 2018) Zorluklar karşısında kırılmak, yenilmek yerine; akışa kapılmak, değişimin içinde kaybolmadan onunla birlikte hareket edebilmek… Bunu yapmak, her zaman kolay değildir. Ama insanın, içindeki o sert duyguları hissettiğinde, bazen bir bambu kamışı gibi esnemesi ve durup rüzgârın onu nereye savurduğunu görmesi gerekir. Rüzgâr güçlü, zaman acımasız olsa da insanın kalbi ne kadar esnek ve çevikse o kadar güçlü olur.

Her nesil, aslında farklı bir dünyada var olur. Bu dünya; geçmişin izleri, bugünün anlamı ve geleceğin belirsizliğiyle şekillenir. Bir nesil; önceki nesillerin deneyimlerinden, sıkıntılarından ve zaferlerinden beslenir fakat unutmamak gerekir ki dünyadaki değişim, sadece geçmişin yansıması değildir; her an yeni bir yön alır. Her gün beklenmedik bir gelişme, yeni bir buluş ya da bir toplumsal dönüşümle şekillenir. Bu, her nesli hem bir sorumlulukla hem de bir belirsizlikle karşı karşıya bırakır. Bugün ve yarın arasında bir köprü kurmak, doğru yolu bulmak, sadece geçmişi taklit etmekle değil aynı zamanda değişime doğru esneyerek ona adapte olarak mümkün olacaktır.

Geçmişe yaslanmak, sadece bir yere kök salmak gibidir ancak köklerin sadece sabit bir yerde kalması yetmez. Bir ağacın sağlam durabilmesi için kökleri derinlere inmeli, aynı zamanda da dalları rüzgârla hareket edebilmelidir. Tıpkı bambu kamışının yaptığı gibi… Dışarıdan ne kadar baskı olsa da içindeki esneklik ve çeviklik

onu güvende tutar. Burada bambunun gücü, sabırlı olmasında, değişimin getirdiği tüm baskıları kabul edebilmesinde yatar. Bambu kamışı, dış dünyaya karşı direnç gösterirken aslında içindeki dengeyi ve uyumu korur. Bu da her değişime, her zorluğa karşı içimizdeki o sağlam temele tutunarak esnemenin güzelliğidir.

Geleceğe doğru esneyerek, şekil alarak ve yeniliklere kucak açarak büyürüz. Tıpkı bambu gibi, bazen rüzgârın yönüne göre bükülsek de sonunda o rüzgarın gücünden beslenir ve daha güçlü bir şekilde yolumuza devam ederiz. Köklerimizle derinlere, köklerimizin geçmişine, geçmişin değerlerine ve öğretilerine bağlanabiliriz fakat o köklerden aldığımız güçle, geleceğe doğru esneklik ve çeviklikle ilerlemek, bir nevi yaşamın özü hâline gelir. Bu, "Hayatta kalabilmenin ve her zaman yeniden doğmanın sırrıdır." diyebiliriz. Ve özetle en derin anlamı burada buluruz: Hayatta kalmanın sırrı, ne kadar güçlü olduğumuzda değil, ne kadar esnek olabildiğimizde yatar çünkü rüzgâr ne kadar sert olursa olsun esneyen çevik bir bambu, sonunda yine gökyüzüne doğru uzanacaktır.

Yaşamdaki değişimi yaşarken bir bambu kamışı kadar esneyebilmek dileğiyle…

Kaynakça

Meriç. (2022, Kasım 13). Esnemenin Gücü, Dayanıklılığın Dokunulmazlığı. Aposto Web sitesi: https://aposto.com/i/esnemenin-gucu-dayanikliligin-dokunulmazligi

Özgener, A. (2018, Ekim 21). Milliyet. Milliyet Web sitesi: https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/ayse-ozgener/ruhsal-esneklik-rezilyans-2764049

Dijital Çağda Çocukluk ve Ebeveynlik: Nesiller Arası Farklar

Ortaokul ve Lise Rehberlik Birimi

"Çocuklar dijital dünyada büyüyor, ebeveynler ise onlara yetişmeye çalışıyor. Peki, bu dönüşüm sürecinde rehberlik nasıl evriliyor? İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Esra Ercan Bilgiç ile konuştuk."

Teknolojinin yaşamın her alanına hızla entegre olduğu dijital çağ, yalnızca iletişim biçimlerimizi değil, çocukluk ve ebeveynlik deneyimlerini de köklü biçimde dönüştürüyor. Artık çocuklar, dijital dünyanın içinde büyüyor; ekranlar oyun, öğrenme ve sosyalleşme alanlarının bir parçası hâline geliyor. Bu durum; anne babaların çocuklarıyla kurdukları ilişkiyi yeniden tanımlarken aynı zamanda iki nesil arasında dijital bilgi, algı ve yaklaşım farklarını da beraberinde getiriyor.

ALKEV Özel Ortaokulu ve Lisesi PDR Birimi olarak yürüttüğümüz "Dijital Çağda Çocukluk ve Ebeveynlik: Nesiller Arası Farklar" başlıklı araştırma, dijital çağın çocuklar ve ebeveynler üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı biçimde anlamaya yönelik bir çabanın ürünü. Öğrenciler ve velilere yönelik ayrı ayrı hazırlanan anketlerle dijital kullanım alışkanlıkları, teknolojiye yüklenen anlam, aile içi dijital iletişim ve rehberlik beklentileri gibi birçok başlıkta veriler toplandı.

Araştırma bulguları, dijitalleşme ile birlikte çocukların ve velilerin hem benzer ihtiyaçlara sahip olduğunu hem de belirgin farklar taşıdığını ortaya koydu. Özellikle çocukların ailelerinden beklentileri arasında iletişim, anlayış ve empati gibi duygusal bağ kurmaya yönelik isteklerin ön plana çıkması, ebeveynliğin artık sadece sınır koyma değil, aktif bir dijital rehberlik rolü üstlenmesini zorunlu kılıyor. Bu bağlamda, medya okuryazarlığı, dijital güvenlik, mahremiyet, rezilyans ve kuşaklar arası dijital diyalog gibi pek çok kritik başlıkta alanın uzman isimlerinden Dr. Esra Ercan Bilgiç ile kapsamlı bir röportaj gerçekleştirdik. Röportajda elde ettiğimiz verileri de merkeze alarak dijital çağda çocukluk ve ebeveynlik ilişkisini derinlemesine değerlendirdik. Bu görüşmeler yalnızca araştırmamıza anlam katmakla kalmadı, aynı zamanda dijital ebeveynliğin sınırlarını yeniden düşünmek için bizlere yeni pencereler açtı.

Çalışmanın çıkış noktası, dijital çağda çocukların ve ebeveynlerin teknolojiye nasıl yaklaştığını ve bu yaklaşımın aile içi iletişime nasıl yansıdığını anlamaktı. Bu amaçla, ALKEV Özel Ortaokulu ve Lisesinde öğrenim gören öğrencilerimize ve velilerimize yönelik iki ayrı anket uyguladık. Anketimize 571 öğrencimiz ve 128 velimiz katılım sağladı. Öğrencilere yönelik hazırladığımız "Dijital Dünyaya Dair Düşüncelerim" başlıklı anketle öğrencilerimizin dijital ortamları kullanım süreleri, sosyal medya algısı, aile desteği beklentileri ve dijital deneyimlere ilişkin değerlendirmeleri incelendi. Velilere yönelik "Dijital Çağda Ebeveynlik" anketiyle ise velilerin dijital dünyadaki ebeveynlik tutumları, kaygılar, farkındalık düzeyi ve çocuklarıyla iletişim şekilleri analiz edildi.

Veriler, cinsiyet ve yaş gibi demografik özelliklere göre ayrı ayrı incelendi; lise ve ortaokul kademeleri karşılaştırıldı. Bulgular; çocukların dijital özerklikleri arttıkça aileden beklentilerinin değiştiğini ancak her yaş grubunun farklı düzeyde desteğe ve rehberliğe ihtiyaç duyduğunu gösterdi. Aynı zamanda ebeveynlerin büyük çoğunluğunun bu süreci yönetmekte zorlandığını, dijital dengeyi sağlama konusunda hem farkındalık hem de yöntem arayışında olduğunu ortaya koydu.

DİJİTAL ÇAĞIN GERÇEKLERİNE AYNA TUTAN BİR SÖYLEŞİ

"Araştırma verilerimizi, medya okuryazarlığı ve dijital çocukluk üzerine çalışan İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Esra Ercan Bilgiç ile birlikte değerlendirdik."

Günümüzde çocuklar dijital dünyada hızla büyürken ebeveynler bu sürece ayak uydurmaya çalışıyor. Sizce dijitalleşme çocukluk ve ebeveynlik deneyimlerini nasıl dönüştürdü?

Dijitalleşme, çocukluk deneyimini baştan aşağı dönüştüren bir neden değil; aslında şehirleşmenin, sosyal alanların daralmasının ve toplumsal dönüşümlerin bir sonucudur. Çocuklar artık sokakta değil, ekran başında sosyalleşiyor. Oyun, arkadaşlık, paylaşım gibi ihtiyaçlarını dijital ortamda karşılıyorlar. Bu durum ebeveynliği de etkiliyor. Çocuk "ekran önünde" olduğu için endişe duyuluyor ama çoğu zaman ne yaptığı, neden orada olduğu sorulmuyor. Oysa bu sorular sorulduğunda empati gelişiyor.

Bizlerin de ebeveynlere empatiyle yaklaşması gerekiyor. Onlar da birçok krizle başa çıkmaya çalışıyor: ekonomik sorunlar, güvenlik kaygıları, sokakların dönüşümü... Tüm bunlar içinde dijitali çoğu zaman rakip olarak görüyorlar. Oysa mesele sadece ekran süresi değil. Çocuğun neyle ilgilendiği, hangi ihtiyacını giderdiği önemli. Daha anlayışlı ve geniş perspektifli bir yaklaşım, hem çocuklar hem ebeveynler için çok daha yapıcı olacaktır.

Bizim anketimizde lise öğrencilerinin yarısından fazlası, dijital dünya konusunda ailelerinden destek beklemediklerini ifade etti. Bu özerklik eğilimini nasıl değerlendirirsiniz? Dijital çağda çocukların "hazır oluşluğu" konusunda ebeveynler nelere dikkat etmeli?

Ergenlik dönemi, bireyselleşme ve aileden bağımsızlaşma ihtiyacının en yoğun yaşandığı evredir. Gençler sosyal medyada kendilerini ifade edebildikleri, akranlarıyla buluşabildikleri bir alan buluyorlar. Hesaplarını gizlemeleri ya da ailelerini dâhil etmemeleri, bu dönemin mahremiyet ihtiyacıyla ilgilidir ve bu, oldukça doğal bir süreçtir. Ancak bu yaşta muhakeme becerileri tam gelişmediği için paylaşım yaparken nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda farkındalığa ihtiyaçları var. Sosyal medyada paylaştıkları içeriklerin istekleri dışında dolaşıma girebileceğini bilmeliler. Ebeveynin rolü burada gözetlemek değil, bilinçlendirmektir. "Seni sosyal medyada denetleyeceğim." yaklaşımı yerine, evde ve okulda dijital okuryazarlığı destekleyen bir ortam yaratmak gerekir.

Yapay zekâ çağında her içerik gerçek olmayabilir. Bilgi düzensizliği, manipülasyon ve dezenformasyon gibi kavramlara karşı farkındalık kazandırmak artık temel bir ihtiyaç. Gençleri yetişkinliğe yakın bireyler olarak kabul edip bu alanlarda bilinçlendirmek, sadece onlar için değil, biz yetişkinler için de kaçınılmaz.

Ortaokul öğrencileri ise ekran süresi, dikkat dağınıklığı gibi konularda ailelerinin yönlendirmesine açık olduklarını belirtti. Yaşa göre değişen bu beklentiler, sizce ebeveyn tutumlarında nasıl bir farklılık yaratmalı?

Velilere hep şunu hatırlatırım: Bu uygulamalar, çocuklar "Ellerinden bırakmasınlar." diye tasarlanıyor. Yalnızca çocukları değil, biz yetişkinleri de etkiliyor. Dolayısıyla önce çocuğu suçlamaktan vazgeçip kendimize de dönüp bakmalıyız.

Ebeveynin rolü burada yasak koymak değil, süreci birlikte yönetmektir. Örneğin çocukla birlikte süre sınırlamaları belirlenebilir. "Ekran Süresi Barış Anlaşması" adını verdiğim bir yöntem var: Aile üyeleri birlikte oturup ne zaman, ne kadar, hangi amaçla ekran kullanılacağını planlıyor. Sakin zamanlarda yapılan bu tür iş birlikleri, çatışmayı azaltıyor.

Ekran kullanımında esneklik sağlama ve sınır koyma birlikte planlandığında çocuklar iş birliğine daha açık oluyor. Özellikle sınav dönemleri gibi dikkat gerektiren süreçler öncesinde bu tür düzenlemeler daha da kıymetli hâle geliyor. Bunun yanı sıra çocukların dikkat gelişimini desteklemek için sadece ekran süresini kısıtlamaya değil; kitap, sanat ve spor gibi alternatifleri de artırmaya odaklanmak gerekiyor.

Denge burada anahtar kelime: Bir saat ekranla vakit geçiren bir çocuk, bir saat de kitap okuyarak ya da aktif bir uğraşla ilgilenerek sağlıklı bir denge kurabilir.

Anketlerde kız öğrencilerin bilinçli kullanım ve dijital güvenlik konularında daha fazla destek istediğini, erkek öğrencilerin ise genellikle aile desteğine ihtiyaç duymadıklarını söylediğini gördük. Bu cinsiyet farklılıklarını nasıl yorumlarsınız?

Dijital dünyadaki tutumlarımızı çevrim dışı kültürel kodlardan bağımsız düşünemeyiz. Toplumsal olarak kız çocukları daha fazla tembihlenerek büyür, onlara daha korunaklı bir alan çizilir. Bu toplumsal yaklaşım dijitalde de kendini gösteriyor.

Sosyal medya, özellikle kız çocuklarında beden algısı üzerinde büyük bir etkiye sahip. Beden temsillerinin baskısı yeme bozuklukları gibi sorunlara kadar uzanabiliyor. Ayrıca açık profillerde "temas riski" dediğimiz, tanımadıkları kişilerle karşılaşma olasılığı da daha yüksek. Siber zorbalık gibi durumlarda da kız öğrenciler kendilerini daha yalnız ve kırılgan hissedebiliyor. Bu nedenle, destek ihtiyacını dile getirmeleri oldukça anlaşılır. Erkek öğrenciler ise toplumsal normlar gereği bu ihtiyacı daha az dile getiriyor olabilirler. Ama bu, gerçekten ihtiyaç duymadıkları anlamına gelmez.

Özellikle ergenlik dönemindeki tüm çocukların içten içe aile desteğine ihtiyaç duyduğunu biliyoruz. Bu desteğin fark edilmesi ve her iki cinsiyetin de duyarlılıklarına uygun şekilde yapılandırılması çok önemli.

Velilerin büyük çoğunluğu, çocuklarının dijital güvenliği ve dijitali bilinçli kullanma konusunda rehberliğe ihtiyaç duyduğunu düşünüyor. Ancak bazıları da "Bizden daha iyi biliyorlar." diyerek bu sorumluluğu çocuklara bırakıyor. Sizce dijital ebeveynliğin sınırları nerede başlamalı, nerede esnemeli?

Dijital ebeveynlikte iki uçtan da zarar geliyor: Tamamen serbest bırakmak da tamamen yasaklamak da çocukları risklere açık hâle getiriyor. Asıl ihtiyaç olan şey yönlendirme. Biz de bu nedenle "Yasaklama, yönlendir." ilkesini temel alan bir yaklaşımı savunuyoruz.

Ebeveynin rolü; sürekli takip eden değil, bilinç kazandıran bir rehber olmaktır. Çocuğun dijital dünyada karşılaşabileceği durumlara karşı onunla önceden konuşmak ve senaryolar üzerinden onun hazırlıklı olmasını sağlamak çok etkili.Örneğin oğlum bir oyun oynamak istediğinde onunla oturup riskleri konuştuk. Daha sonra gerçekten bir yabancı ona ulaştığında, yaşadığını benimle paylaştı çünkü ne yapması gerektiğini biliyordu. Burada önemli olan, çocuğun ailesine güvenmesi ve hata yaptığında bunu açıkça söyleyebilecek bir ortamın olması. Çünkü amacımız çocuğun hiç hata yapmaması değil, hata yaptığında ayağa kalkabilecek gücü kazanmasıdır.Bu noktada dijital rezilyans kavramı öne çıkıyor: Risklerle karşılaştığında kalıcı zarar görmeden durumu yönetebilen, destek alabilen çocuklar yetiştirmek asıl hedefimiz olmalı.

Öğrenciler açık uçlu sorularda ailelerinden en çok "anlayış", "iletişim" ve "empati" beklediklerini vurguladılar. Teknolojik sınırlar kadar duygusal bağ kurmak da önemli mi? Aile içi dijital iletişim sizce nasıl güçlendirilebilir?

2021 yılında Birleşmiş Milletler, Dijital Dünyada Çocuk Hakları başlıklı bir genel çerçeveyi kabul etti. Bu çerçeve, çocukların dijital ortamda karşılaştığı hak

ihlallerine dikkat çekerken biz yetişkilere de önemli bir sorumluluk yüklüyor: Çocukların sesine kulak verin. Onlara sadece sınırlama getirmek yerine; neyle karşılaştıklarını, ne yaşadıklarını, ne bulduklarını sormak çok önemli.

"Empati ve anlayış istiyoruz." diyen çocuklar sadece bizim öğrencilerimiz değil, dünya genelinde çocuklar bunu söylüyor. O hâlde diyalog kurmak ve çatışma değil iletişim dilini merkeze almak şart. Örneğin "Niye gizli profilin var?" demek yerine, "Buna neden ihtiyaç duymuş olabilirsin?" diye sormak çok daha yapıcı.

Çocuklar dijital dünyada mutlaka risklerle karşılaşacaklar. Ama önemli olan, bu riskleri paylaşabilecekleri bir güven ortamı yaratmak. Bu bağ küçük yaşlardan itibaren kurulan sağlıklı iletişimle inşa edilir. Aile arkadaşça olmalı ama çocuğun arkadaşı değil, rehberi olmalı. Birlikte film izleyip tartışmak, dijital içerikler hakkında konuşmak, sosyal medya örneklerini birlikte değerlendirmek hatta birlikte oyun oynamak bu bağı güçlendirir.

Kuralların birlikte belirlenmesi de çocuğun kendini değerli ve sorumlu hissetmesini sağlar. "Senin için bu kuralları koydum." yerine "Birlikte nasıl bir denge kurabiliriz?" yaklaşımı çok daha etkilidir. Araştırmalar da bunu destekliyor: Aileleriyle dijital güvenlik hakkında konuşan çocuklar, teknik filtre kullananlardan çok daha iyi korunuyor.

Özellikle annelerin duygusal rehberlikte daha aktif, babaların ise daha çok sınır koyma ve teknik denetimle öne çıktığını gördük. Bu roller sizce ne kadar sağlıklı ve dengeli?

Evet, bu ayrım oldukça sık karşılaştığımız bir durum. Genellikle anneler çocuklarının dijital dünyasıyla daha yakından ilgileniyor, rehberlik etmeye daha istekli oluyor. Babalar ise daha çok sınırlayıcı ya da denetleyici pozisyonda yer alıyor. Bu ideal bir denge mi? Belki değil. Ama hiçbir ilgi olmamasındansa bir ebeveynin bu süreci sahiplenmesi bile çok kıymetli. Bu ebeveyn illa anne ya da baba olmak zorunda da değil, çocukla yakın ilişki kuran herhangi bir yetişkin bu rolü üstlenebilir.

Babaların çocuklarıyla dijital dünyada daha fazla etkileşime girmesi gerektiğini düşünüyorum. Örneğin birlikte dijital oyun oynamak sadece eğlence değil, aynı zamanda güçlü bir bağ kurma fırsatıdır. Ortak deneyimler, çocukla sağlıklı iletişimin temelidir. Dolayısıyla rolleri yeniden gözden geçirmek, özellikle babaların bu alanda daha aktif bir pozisyona geçmesini desteklemek önemli bir adım olacaktır.

Anket verilerinden şunu da çıkardık: Lise öğrencileri rehberliğe kapalı değil ama artık farklı şeyler bekliyorlar. Örneğin kişisel veri güvenliği, siber zorbalık gibi konularda daha bilinçli yönlendirme istiyorlar. Sizce ergenlikte dijital rehberliğin içeriği nasıl evrilmeli?

Ergenlikte dijital rehberlik, artık çocuklara bilgi aktarmaktan çok birlikte öğrenmeye evrilmeli. Gençlere "Sen de benim gibi bir dijital kullanıcı olarak bu becerilere ihtiyaç duyuyorsun." diyebilmeliyiz. Çünkü dijital medya okuryazarlığı, çocuklara özgü değil, herkesin edinmesi gereken bir beceri.

Medya ve enformasyon okuryazarlığı, UNESCO'dan Avrupa Konseyi'ne kadar pek çok uluslararası kuruluşun da odak noktası ve 21. yüzyılın temel becerilerinden biri hâline geldi.

Üniversite öğrencilerim bile bu konuda eksik olduklarını fark ediyor. Bu da gösteriyor ki mesele ekran süresi değil, ekranla nasıl bir ilişki kurduğumuz. Lise öğrencileriyle artık sınır koymanın ötesine geçip dijital vatandaşlık, veri güvenliği, siber zorbalık gibi konularda birlikte düşünmeye, tartışmaya ve gelişmeye odaklanmalıyız."

Biz okul olarak hem öğrenciye hem veliye rehberlik etmeye çalışıyoruz. Sizce okul-aile iş birliği bu dijital farkındalığı artırmak için nasıl bir modelle yürütülmeli?

Ailelerin sıklıkla "Bu konular okulda çözülür." gibi bir beklentisi oluyor. Oysa dijital denge, temelde bir aile meselesidir. Okul bu süreci ancak destekleyebilir. Bu yüzden önce aile, sonra çocuk, sonra okul gelmelidir.

Okulda teknik beceriler kazandırılabilir ama sınırlar evde belirlenmelidir. Özellikle okul rehberlik birimlerinin bu alanda aktif olması çok önemli. Dijital okuryazarlık, bir gündem hâline getirilmeli; sadece "telefonsuzluk" sağlamakla sınırlı kalmamalıdır.

Bazı derslerde teknolojik araçlar gerekli olabilir, bu durumda öğrenciyle sorumluluk sözleşmeleri yapılabilir. Ayrıca servis gibi okul kontrolü dışındaki alanlarda da okul-aile iş birliğiyle kurallar belirlenmeli.

Özetle okulun aileye ilk söylemesi gereken şey şu olmalı: Bu konu okulda değil, ailede başlar.

Son olarak sizce dijital çağda çocuk ve ebeveynlerin bir araya gelebileceği ortak bir zemin var mı? Birbirlerini daha iyi anlayabilmeleri için nereden başlamalılar?

Aslında tüm dijital alanlar ortak zemine dönüşebilir; burada belirleyici olan, yaklaşım ve niyettir. Ebeveyn ve çocuk aynı dijital ortamda farklı deneyimlere sahip olabilir ama bu farklar üzerinden birlikte öğrenmek mümkün. Örneğin ben bir gün çocuklarımla oturup eski sosyal medya paylaşımlarıma baktım. Açık profillerde geçmişte yaptığım paylaşımları birlikte değerlendirdik, bazılarını sildim. Bu; mahremiyet, dijital iz ve dijital ayarlar üzerine konuşmak için güçlü bir fırsata dönüştü. Belgesel izlemek, dijital platformların nasıl çalıştığını anlamak, sosyal medya alışkanlıklarını birlikte değerlendirmek de ortak bir öğrenme alanı yaratabilir. Ayrıca dijital oyunlar da bu zemine dâhil. En basit oyundan bile bir paylaşım alanı doğabilir. Sticker göndermek, birlikte rekabet etmek sadece eğlence değil; bağ kurma, anlama ve eşlik etme yollarıdır.

Çocuklarla birlikte "Bu zaman nasıl geçti?", "Bu içerik sana ne düşündürdü?" gibi sorular üzerinden sohbet etmek, dijital zamanı verimli ve anlamlı hâle getirmenin en etkili yollarından biridir.

Dr. Esra Ercan Bilgiç'in görüşleri, dijital çağda rehberliğin yalnızca bilgi değil anlayış, empati ve birlikte öğrenme süreci olduğunu bir kez daha hatırlatıyor.

SONUÇ

Dijital çağda çocukluk ve ebeveynlik, artık birbirinden uzak iki uç değil; aynı denge çizgisinde buluşmaya çalışan ancak çoğu zaman farklı yönlerde ilerleyen iki deneyim hâline gelmiştir. ALKEV Özel Ortaokulu ve Lisesinde gerçekleştirdiğimiz bu araştırma, tam da bu dengeyi anlamaya yönelik önemli ipuçları sunmaktadır.

Elde ettiğimiz bulgular gösteriyor ki çocuklar, dijital dünyada yalnızca zaman geçirmekle kalmıyor; aynı zamanda bu dünyada kimliklerini inşa ediyor, sosyalleşiyor ve öğreniyorlar. Ancak yaş grubu ve cinsiyet farkına bağlı olarak dijital deneyim biçimleri değişiyor: Ortaokul öğrencileri daha çok yönlendirmeye açıkken lise öğrencileri dijital özerkliklerini daha fazla sahipleniyor. Kız öğrenciler destek ihtiyacını daha fazla ifade ederken erkek öğrenciler bu konuda daha çekingen davranabiliyor. Ebeveynlerde de benzer farklılıklar dikkat çekiyor: Yaş ilerledikçe dijital dünyaya olan hakimiyet azalırken kaygılar artıyor. Anneler duygusal rehberlikte öne çıkarken babalar daha çok sınır

koyma ve teknik denetim rollerini üstleniyor. Bununla birlikte, hem veliler hem öğrenciler rehberliğe ihtiyaç duyduklarını açıkça ifade ediyor ancak bu rehberliğin içeriği, dili ve yaklaşımı yeni çağa uygun şekilde evrilmelidir.

Dr. Esra Ercan Bilgiç ile gerçekleştirdiğimiz röportaj, bu değişen ihtiyaçlara nasıl yanıt verilebileceğine dair derinlikli bir perspektif sundu. "Yasaklama, yönlendir." ilkesiyle şekillenen dijital ebeveynlik, yalnızca kurallar koymaktan ibaret değil; çocukla birlikte düşünmeyi, öğrenmeyi ve güven ilişkisi kurmayı gerektiriyor. Empati, açık iletişim ve birlikte sınır belirleme ise bu sürecin en güçlü yapı taşları.

Bu çalışmanın bizlere gösterdiği en önemli gerçek şudur: Dijital dünya, çocuklara ait bir alan değil ama çocuklar orada. Bu nedenle, yetişkinler olarak yalnızca onları izlemekle yetinmek değil; birlikte yürümek ve bu alanı daha güvenli, anlamlı ve paylaşılır kılmakla sorumluyuz. Eğitimciler, aileler ve uzmanlar el ele verdiğinde bu yolculuk çok daha sağlıklı bir zemine oturacaktır.

Bu makalede öne çıkan bulgular, ALKEV Ortaokulu ve Lisesinde yürütülen öğrenci ve veli anketlerinden elde edilen verilerin analizine dayanmaktadır. Cinsiyet, yaş grubu ve eğitim kademesi gibi demografik değişkenlere göre yapılan karşılaştırmalı değerlendirmelerin yanı sıra uzman görüşleriyle zenginleştirilen detaylı analizlerin tamamına ulaşmak için karekodu tarayabilirsiniz.

Öğretmenin Rolü Nasıl Değişiyor?

Gelenekten Dijitale: Öğretmenlikte Dönüşüm Yolculuğu

Kadir Asar
Lise Tarih Zümre Başkanı

Eğitim, toplumun dönüşümüne paralel olarak sürekli değişime uğrayan alanlardan biridir. Meslek hayatımda 18. yılı doldurmuş bir öğretmen olarak ben de bu değişimin tam ortasında yer aldım. Kara tahta, tebeşir ve defterle başlayan öğrencilik yolculuğum, mesleğimin ilk yıllarında da benzer şekilde devam etti. Ancak son 7-8 yılda teknolojik gelişmeler, dijitalleşen sınıflar ve değişen öğrenci profilleriyle karşılaştığımda, geleneksel bir öğretmenden 21. yüzyıl becerilerine odaklanan bir rehbere dönüşmek zorunda kaldım. Bu değişim süreci, hem bireysel hem de mesleki açıdan zorluklar barındırsa da yaşadığımız çağda iyi bir öğretmen olmanın temel gerekliliklerinden biri hâline geldi.

Geçmişte öğretmenler, bilginin ana kaynağıydı. Sınıflarda disiplin, sıkı kurallar ve tek taraflı iletişim hâkimken bugün bu anlayış büyük oranda değişti. Artık öğretmen sadece bilgiyi aktaran kişi değil; aynı zamanda rehberlik eden, eleştirel düşünmeyi teşvik eden ve öğrenme sürecini bireyselleştiren bir role sahip olmalıdır. Öğretmenin kendini merkeze koymaktan öte, bir öğrenen profili oluşturması gerekmektedir. Sadece anlatarak bilginin kalıcı hâle gelmesi mümkün değildir. Aslında hiçbir zaman da olmamış. Bu gerçeği yaşayarak daha iyi kavrayabiliyoruz. Koşullar ne olursa olsun, öğretmenin öğrenme ortamını kendi merkezinden çıkarması gerektiğini görüyoruz. Düşünmeyen, bilgiyi kullanamayan ve transfer becerisinden yoksun bir planlamanın; sadece dinleyenlerden ve anlatılandan oluşan bir sınıf ortamının öğrenme üzerindeki etkisi oldukça düşüktür.

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, öğretmenlerin bu değişime ayak uydurmasını kolaylaştırıyor. Akıllı tahtalar, dijital platformlar ve çevrim içi eğitim araçları, dersleri daha etkileşimli ve kişiselleştirilebilir hâle getirdi. Geleneksel yöntemlerle yetişmiş öğretmenler için bu değişime ayak uydurmak zorlayıcı olsa da mesleğin doğası gereği bu yolculukta gönüllük esastır. Öğretmenin kendi mesleki gelişimi için değişimden yana olması gerekir. Bu anlayışa sahip bir öğretmen, karşılaştığı zorluklara rağmen değişimi gerçekleştirebilir. Çünkü öğrenme ve yenilenme, öğretmen için bitmeyen bir yolculuktur.

Öğrencilere bilgiyi nasıl kullanabileceklerini öğretmek ve onlara rehberlik etmek, öğretmenlerin temel görevlerinden biridir. Bireysel farklılıkları gözeten, empati kuran ve farklı öğretim stratejileri geliştiren bir yaklaşım benimsemek büyük önem taşımaktadır. Değişime direnerek öğretmenlik yapmak ise günümüz şartlarında mümkün görünmemektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlik mesleği, dünya koşullarına uyum sağlayarak kendini sürekli yenileyen bir yapıya sahiptir. Geleneksel eğitim sisteminden gelen bir öğretmen olarak yaşadığım bu dönüşüm, bana öğretmenliğin sadece bilgi aktarmaktan öte bir öğrenme lideri ve yaşam boyu öğrenen bir birey olma sorumluluğu getirdiğini gösterdi. Eğitimdeki değişime adapte olmak zorlayıcı olsa da bu değişim kaçınılmaz ve gereklidir. Öğrencilerimizin geleceği, bizim kendimizi nasıl geliştirdiğimize bağlıdır. ALKEV çatısı altında, öğretmenler olarak öğrencilerin gerçek ihtiyaçlarını ve zamanı anlamaya çalışan bir anlayışla yolculuğumuza devam ediyoruz.

ÇOCUKLARIN GÖZÜNDEN ROBOTLAR...

Anaokulu Öğretmenleri

Teknoloji hızla gelişiyor, yapay zekâ ve robotlar hayatımızın birçok alanına girmeye başlıyor. Peki, bu konuya çocukların hayal güzüyle bakarsak neler ortaya çıkar dersiniz? Biz de merak ettik ve anaokulu öğrencilerimize birkaç soru yönelttik. Çocukların verdiği yanıtlar, onların teknolojiye bakış açılarını ve yaratıcılıklarını gözler önüne seriyor. Bu eğlenceli ve düşündürücü cevaplar, aslında küçük yaşlardan itibaren geleceğin bilim, sanat, teknoloji ve eğitim dünyasına yön verecek bireylerin nasıl yetiştiğine dair de ipuçları veriyor. Çocukların yaratıcı ve eğlenceli yanıtlarını, sizlerle paylaşıyoruz.

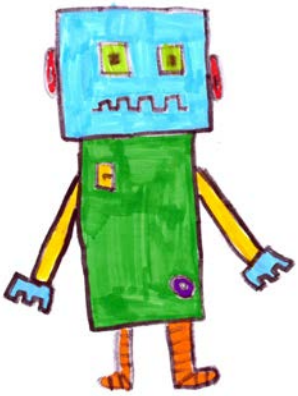
Bir robotun olsa sana hangi işlerde yardım etmesini isterdin?

5 YAŞ

Pırıl Mia Z.: Temizlik yapmasını isterdim çünkü temizlik zor ve sıkıcı.
Maya P.: Ödev yapmama yardım etmesini isterdim.
Kerem B.: Uzanamadığım yerlere uzanabilen bir robot isterdim .
Kerem B.: Taşıyamadığım şeyleri taşımasını isterdim.
Bülent Demir G.: Uzaya götürecek bir yol bulmasını isterdim.
Kartal D.: Eşyaları toplamakta yardım eden bir robot isterdim.
Doruk Ü.: Temizlik yapan, su getiren bir robot isterdim
Demir T.: Sevmediğim yemekleri yiyip tabağımı bitirmesini isterdim.
Alparslan E.: Yemek yapan bir robot isterdim.
Emre Yaman Ö.: Benim yerime diş fırçalamasını isterdim.
Melis S.: Bebeklere yemek yediren bir robot olmasını isterdim.
Beren Ş.: Oyuncaklarımı toplamasını isterdim.
Ece G.: Benim yerime okula gidip ders yapmasını isterdim.

4 YAŞ

Yaman T.: Benim resim çizmeme yardım etsin isterdim.
Ali A.: Bana istediğim şeyleri getirsin: hamburger cips ve şeker.
Yaman E.: Odamı ve oyuncaklarımı toplasın.
Süleyman Z.: Temizlik yapmama yardım etsin.
Ela Derin Ç.: Kardeşim Aslan'a baksın isterdim hem de onu hemen büyütsün.

Robotlar evcil hayvan gibi olabilir mi? Sence robot köpek mi, gerçek köpek mi daha eğlenceli olur?

5 YAŞ

Ömer Emir Ş. : Hayır, bence olmaz. Gerçek köpek daha sevimlidir.
Pars A. : Evcil hayvan gibi olabilir. Fakat gerçek köpek daha eğlenceli çünkü robotlar gibi bozulmuyor.
Zeyneb Nilhan T. : Evcil hayvan gibi köpek daha eğlenceli çünkü bizim gibi canlılar.
Arden B. : Gerçek köpek eğlenceli olur ebelemece oynayabilirsin.
Elif Feriha G. : Evcil hayvan gibi olamazlar gerçek köpek yumuşaktır ve sıcacıktır.
Kayra Bulut A. : Evcil hayvan gibi olabilir gerçek köpek daha eğlenceli çünkü onunla istediğimiz zaman oynayabiliriz. Robot köpek suya düştüğü zaman bozulabilir.
Asil A. : Evcil hayvan gibi olabilir. Ama gerçek köpek daha eğlencelidir çünkü top oynayabilir.
Defne G. : Evcil hayvan gibi belki olabilir. Robot köpek isterdim çünkü oynaması daha kolaydır.

4 YAŞ

Yaman T. : Olmaz çünkü gerçek köpeklerin tüyleri var ve robotun olmaz, sevemem.
Ece Ş. : Olmaz, gerçek köpekle oyun oynarım ama robotlar köpek gibi koşmaz, bir de o kadar tatlı değiller.

Robotlar duyguları anlayabilir mi? Ağlayan bir çocuğu teselli edebilirler mi?

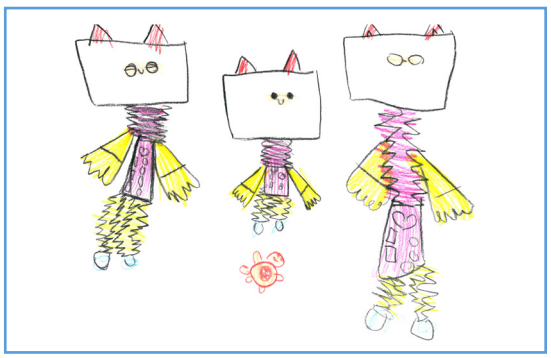
5 YAŞ

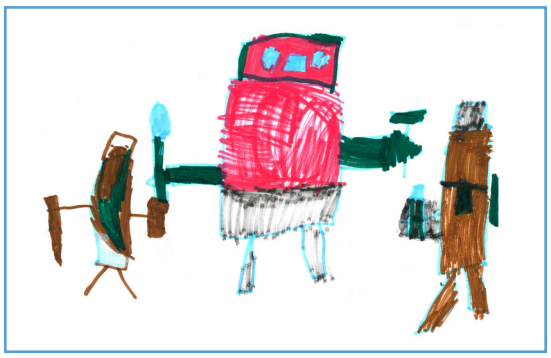
Atlas H.: Güncellenmiş robotlar duyguları anlayabilir ve ağlayan bir çocuğu teselli edebilirler.
Melis S.: Duyguları anlar ama teselli edemez çünkü kalbi yok .
Asil U.: Duyguları anlayabilir ama sarılıp ağlamayı durduramaz.
Pars A.: Duyguları anlayabilir onu eğlendirerek iyi hissettirebilecek oyunlar oynayabilir.
Ela K.: Teselli edebilir, onunla konuşur, komik danslar yapabilir, şarkılar söyleyebilir.
Kerem B.: Sanmıyorum teknoloji ile üretildiği için yapamazlar.
Ümit C.: Teselli edebilirler, sevdiği oyunları oynatabilirler.
Lara C.: Duyguları anlayabilirler; kafasından severek, eğlence yaparak teselli ederler.
Yasemin Bilge K.: Konuşabiliyorsa teselli edebilir.
Yusuf Bahadır B.: Duyguları anlayamaz, gerçek ve duyguları olmadığı için teselli edemez.
Can A.: İyi tasarlanmışsa duyguları anlayabilir, onu güldürecek hareketler yapar ve teselli eder.
Adina B.: Duyguları anlarlar, ağlayan çocuğun yanına gelip eğlenceli hareketler yaparak teselli edebilirler.
Ela C.: Duyguları anlayamaz çünkü onlar canlı değil.
Beren Ş.: Evet, duyguları anlar; çocuğun isteklerini yerine getirerek onu teselli eder.
Kaya T.: Duygu çipi varsa duyguları anlar ve teselli eder.

4 YAŞ

İrem B. : Bizi anlamaz. Ama çocuğun istediğini yaparsa susturabilir.
Kuzey K. : Hayır, anlamazlar. Hediye vererek susturur.
Efe Y. : Onlar bizi anlamaz. Çocuk hep ağlar çünkü robotun emziği yok.

Sence robotlar rüyada ne görür?

5 YAŞ

Eren B.: Rüyasında insan olduğunu görür.
Ela C.: Tüm dünyanın robotlardan oluştuğunu görür.
Melisa U.: Arkadaşlarıyla oynadığını görür.
Eylül K.: Robot arkadaşlarını görür.
Yaman T.: Elektrik prizi görür.
Pırıl Mia Z.: Robotlarla oyun oynadığını görür.
Ela K.: Dans eden robotlar görür.
Ece G.: Çok güzel bir evde çalıştığını görür.
Deniz T.: Bir insanın onunla arkadaş olduğunu görür .
Elara D.: Hep aynı rüyayı görür bence çünkü düğmesine basılınca başlayan bir şey.
Ahmet Mirza A.: Robot arkadaşlarını görür.
Elif Feriha G.: Rüyasında pili bitecek diye kabus görür.
Bülent Demir G.: Tam bilmiyorum ama uzayı görebilir.
Doruk Ü.: İnsan olduğunu ama uyanınca tekrar robot olduğunu görür .
Aras Deniz A.: Bir insanın onu satın aldığını görür.
Adina B.: Robot takımını görür.

4 YAŞ

Mert G.: Rüyasında at görürdü, ata bindiği için mutlu olurdu.
Aren A.: Robot arkadaşları ile pasta üflediğini görürdü.
Ece Y.: Yeni bir robotla arkadaş olduğunu görürdü.
Efe Y.: Almanya'ya uçakla gittiğini ve patlamış mısır yediğini görürdü.
Can K.: Bozulmuş robot arkadaşını tamir ettiğini görürdü.
Necati Demir B.: Robot dansı görürdü.

Die Gesellschaft im Wandel und ihre Herausforderungen

Cornelia Güngören
Almanca Öğretmeni

“Digitalisierung, Klima, gesellschaftlich - sozialer Wandel: Kaum je zuvor gab es so rasante Veränderungen von einer Generation zur anderen.” sagt Dr. Barbara Stekl. Jugendliche stellen Fragen, sehen die Probleme in der Welt und suchen Lösungen. So setzt sich die von Jugendlichen initiierte Bewegung “Fridays for Future” für eine lebenswerte Zukunft ein, fordert eine effektive Politik, die die Klimakrise als die wichtigste Aufgabe des 21. Jahrhunderts ernsthaft angeht.

Vor und während der Nachkriegszeit, nach 1945, in den 50iger und 60iger Jahren lebten die Menschen bescheiden, arbeiteten für den Wiederaufbau und erreichten einen gewissen Wohlstand. Handy, Laptop und Social Media gab es nicht. Statt dessen schrieb man Briefe, telefonierte über den Festnetzanschluss, falls man über einen verfügte und schrieb in dringenden Fällen Telegramme. Telefonhäuschen und Briefkästen gab es in dieser Zeit.

“Historiker machen als markante Zäsur und den Beginn des “Digitalen Zeitalters” etwa die Zeit um 1970 aus. In den Industriestaaten kann ab diesem Zeitpunkt von einer grundlegenden Durchdringung aller Lebensbereiche durch digitale Informations- und Kommunikationstechnologie gesprochen werden.”(Wikipedia) Corona gab dann noch einmal einen Anstoß - nicht nur in Firmen, sondern auch in den Schulen die Digitalisierung voranzutreiben: Die Einführung von Smartboards, Online- Unterricht, Künstliche Intelligenz…. etc. Heute können wir uns eine Welt ohne Digitalisierung nicht mehr vorstellen.

Zugang zum Internet rund um die Uhr, Zugang zu Informationen, Kommunikation in Sekundenschnelle. Wir leben in einer Welt der digitalen Vernetzung und diese treibt die Globalisierung voran. Natürlich bringt das Internet auch Nachteile mit sich: Fake-Nachrichten, die Shooter–Games oder auch Killer-Games genannt, Sucht nach Computerspielen und Vereinsamung von Jugendlichen durch lediglich virtuelle Kontakte etc..

War die Generation der Babyboomer in der Friedensbewegung, dem Ausstieg aus der Atomernergie aktiv und sah die Globalisierung als Chance für interkulterelles Miteinander, so sind die jetzigen Generationen Y und Z mit der fortschreitenden Klimakrise, der durch sie verursachten enormen Migration aus Asien und Afrika nach Europa, der wachsenden Kluft zwischen Arm und Reich in der ganzen Welt, auch in europäischen Ländern und der Bedrohung durch Kriege konfrontiert. Diese gesellschaftlichen Veränderungen stellen uns alle vor große Herausforderungen. Nicht nur die Jüngeren, sondern auch die Älteren. Die junge Generation kann durch Bildung und die Entwicklung der Wissenschaften neue Wege erforschen und die ältere Generation kann mit ihren Erfahrungen und ihrem Wissen zur Lösung von Problemen besteuern. An Schulen und Universitäten wollen wir als Lehrende junge Menschen dabei unterstützen, im Team zu arbeiten, ihre Arbeiten vor einem Publikum zu präsentieren, in verschiedene Fachbereiche zusammen nach Lösungen von Problemen zu forschen, Pro und Contra abzuwägen, an Konfliklösungen zu arbeiten. Die Klimaveränderungen, die wichtigste Herausforderung dieses Jahrhunderts, können wir bremsen, indem wir neue, technologische Wege beschreiten. Recycling, Genforschung, neue Materialien entwickeln, Bausubstanzen verbessern und vieles mehr.

Diese Ziele verfolgen wir auch an der ALKEV Schule.

Günümüzde dijitalleşme, iklim krizi ve toplumsal değişimler nesiller arasında büyük farklar yaratmaktadır. Gençler bu sorunlara çözüm aramakta, “Fridays for Future” gibi hareketlerle iklim krizine dikkat çekmektedir. Geçmişte teknolojik imkânlar sınırlıyken günümüzde dijital dünya yaşamın vazgeçilmez bir parçası olmuştur ancak bu durum bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Yeni kuşaklar iklim krizi, göç, gelir adaletsizliği ve savaş gibi zorluklarla karşı karşıyadır. Bu sorunların çözümünde hem gençlerin bilime dayalı katkıları hem de yaşlı kuşakların deneyimleri önemlidir. Eğitim kurumları öğrencileri; iş birliği, sunum yapma, problem çözme gibi becerilerle destekleyerek geleceğe hazırlamaktadır. ALKEV Özel Okulları olarak biz de bu hedefler doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

ORFF YAKLAŞIMIYLA DİJİTAL DÜNYADA MÜZİK

Didem Tekin
Müzik Öğretmeni

Günümüz çocukları teknolojinin içinde büyüyor. Peki, bu dijital dünyanın sunduğu imkânları müzik eğitimiyle nasıl buluşturabiliriz? Orff yaklaşımı, çocukların müzikle hem eğlenerek hem de hareket ederek öğrenmesini sağlayan yaratıcı bir yöntem. Dijital araçlar ise bu süreci daha da zenginleştirebilir. Gelin, bu iki dünyayı nasıl bir araya getirebileceğimize birlikte bakalım.

Müzikal Farkındalık

Ritim eşleştirme, melodi tanıma ve tekrar oyunları gibi dijital etkinlikler; çocukların ritim, tempo ve ezgi gibi temel müzik kavramlarını keşfetmelerini sağlar. Bu oyunlar, müziği eğlenceli bir keşif alanına dönüştürür.

Hareketle Müzik

Orff yaklaşımının temelinde müzikle birlikte hareket yer alır. Dijital platformlar, çocukların müziğe eşlik eden hareketlerle kendilerini ifade etmelerine olanak tanır. Bu etkileşim, hem fiziksel hem duygusal gelişimi destekler.

Yaratıcılığı Teşvik

Çocukların severek kullandığı müzik yapma uygulamaları ve ses düzenleme araçları, kendi müziklerini üretmelerine imkân verir. Bu da Orff'un doğaçlama ve özgünlük temelli felsefesiyle birebir örtüşür.

Dinleme ve Dikkat Becerileri

Ses ayırt etme ve ritim tanıma gibi oyunlar, çocukların odaklanma ve aktif dinleme becerilerini geliştirir. Bu beceriler, müzikle daha derin bir bağ kurmalarını sağlar.

Katılım ve Motivasyon

Dijital ortam çocukların müzik etkinliklerine daha istekli katılmalarını sağlar. Bu da Orff yaklaşımındaki aktif katılımı güçlendirir.

Evde Öğrenme Sürekliliği

Dijital araçlar sayesinde çocuklar okul dışında da müzikle etkileşimde kalabilir. Bu süreklilik, öğrenmenin kalıcılığını artırır ve müziği günlük yaşamın bir parçası hâline getirir.

Dijital araçlar Orff yaklaşımını destekleyebilir ancak bazı noktalara dikkat edilmelidir:

- Ekran süresi dengeli olmalı.
- Fiziksel hareketler teşvik edilmeli.
- Gerçek enstrümanlarla etkileşim sürdürülmeli.
- İçerikler pedagojik ve yaşa uygun olmalı.
- Yaratıcılık ve aktif katılım ön planda tutulmalı.

Müzik, çocukların kendilerini ifade etmeleri için güçlü bir araçtır. Orff yaklaşımıyla dijital dünyayı birleştirmek, onların hem eğlenerek öğrenmesini hem de yaratıcı yönlerini keşfetmesini sağlar. Teknoloji doğru kullanıldığında, müzikle kurulan bu bağ kalıcı bir etki bırakabilir.

BAHAR KOKUSU

Tamer Yaşar Akçaalan
Türkçe Öğretmeni

Allah'ım bu koku da ne böyle? İğrenç!.. Yataktan kalkmadan önce bu kokuyla savaştı Berk. İşin ilginç yanı hiç olmadığı kadar zindeydi ve kendini hafiflemiş hissediyordu. Ancak o savaşmaya devam etti.

-Anne!.. Burası iğrenç kokuyor, ben üşüdüm. Camı kim açık bıraktı? Ve bu koku midemi bulandırdı, diye seslendi annesine Berk. Annesi Ayşin Hanım da her zamanki gibi gülerek "Bahar kokusu canım! Hadi, kalk artık. Saat sabahın 6.00'sı. Yapılacak çok iş var." Bunları duyan Berk'in kafası çok karıştı. Bu konuşmayı yapan annesiydi ancak üzerindeki kıyafetler her zamanki giydiği kıyafetler değildi. Altında şalvar, üstünde buluz ve yelek, başında da yazma dedikleri o örtü vardı. Haaa! Bir de ayaklarında patik denen o çoraplar vardı. Peki, sabahın altısı olmasına rağmen neden bu kadar dinçti? Başka zaman olsa yataktan kalkmayı bırakın, gözünü açamazdı Berk. Bu sırada dışarıdan bir ses Berk'in dikkatini çekti: "Üü üüü rüüü!". "Aman Tanrı'm! Yoksa ben uyanmadığım hâlde uyanmış gibi olup bir rüya âleminden çıkmak istesem de çıkılmayacak bir rüyanın içinde miyim?" diye düşündü. Annesinin kokuya verdiği "Bahar kokusu o!" cevabının altında yatan gerçek ise tezek kokusuydu. Annesinin giyimini, aldığı tezek kokusunu ve duyduğu horoz sesini zihninde bir araya getiren Berk, köyde olduklarını anladı ancak buna inanmak istemedi. Hemen açık duran pencereden dışarı baktı. Tarihi bir sütun kalıntısının ardında bir göl, bir deniz… bunu tam seçemedi ancak uzaklardaki dağlarda bulunan ve ovaya doğru giderek azalan bembeyaz karı görebiliyordu. Berk, bu manzaraya

ağzı açık bakıp kendini köyde olduğuna inandırmaya çalışırken pencerenin hemen solunda duran yaşlı zeytin ağacındaki çıt kuşu sabah şarkısına başlamıştı bile. Berk'in bu kez dikkati gördüğü manzaradan duyduğu kuş sesine odaklanmıştı ve horoz tekrar sahneye çıktı: "Üü üüü rüüü!" Bu sesle Berk kendisine

geldi. Biraz da üşümüş olmanın etkisiyle üstüne polarını giyip odadan dışarı çıktı. Bu evi hayal meyal hatırlıyor olsa da yabancılık çekmesi gayet normaldi çünkü Berk ilk kez 4 yaşındayken buraya gelmişti ve üzerinden 8 sene geçmişti. Tuvaleti bulamadı bu küçük sayılacak evde. İyice sıkışmıştı Berk peki tuvalet neredeydi? "Anne!.. Altıma yapacağım ancak bu evde tuvalet yok!" diye bağırdı. Berk'in teyzesi Derya avluda belirdi. "Ne bağrıyon len, sıpasını kaybetmiş eşek gibi? Bahçeye çıkcan. Hela, kümesle ahırın arasında. Hayvan eti yemiş seni!" diye çıkıştı. Berk, kendisine garip bir şive ile seslenen bu kadını tanıyor gibiydi ama ne adını biliyordu bu kadının ne de kim olduğunu. Berk vakit kaybetmeden kadının yol tarifiyle tuvaleti buldu. O da ne? Bir kuyu ya da çukur diye adlandıracağı bir şey vardı. Geniş bir tabak büyüklüğündeki bu delikten içeri bakınca nereye ne yapması gerektiğini anlayan Berk, işini tiksinerek yaptı ve kendini dışarı attı. Hemen oradaki çeşmede elini bol sabunla yıkadı, yüzüne bolca su çarptı. Yüzünden dudaklarına akan su ister istemez ağzına gelince Berk'in gözbebekleri büyüdü. Su inanılmaz güzeldi. Hemen, soğuk ama lezzetli sudan aç karnına neredeyse bir bardak kadar içti. Tekrar eve doğru giderken Berk; tavukları, civcivleri, hindileri ve koyunları gördü. O da neydi? Koyunların arasında annesi de vardı. Berk annesine seslendi. "Anne, biz neredeyiz? Neden buradayız?" Ayşin Hanım oğlunun sorularına cevap olarak "Sen içeri geç önce, Derya teyzen sana kahvaltı hazırlayacaktı. Ona seslen, senin karnını doyursun. Babanlar tarlaya gitti dedenle. Anneannen de komşuya yardıma gitti. Ben işimi bitirince sorularına cevap vereceğim. Önce karnını doyur. Ben gecikirsem de gez, dolaş. Her şeyi anlatacağım." yanıtını verdi. Bunların hepsini annesi art arda sıraladığı için Berk annesine cevap dahi veremedi ve içeriye, teyzesi Derya'nın, yanına gitti. Mutfağa gidince ona tuvaleti, onun deyimiyle helayı, tarif eden kişinin teyzesi Derya olduğunu anlamıştı Berk. Burnuna çok güzel bir koku geliyordu ki bakışlarından Derya teyzesi yeğeni Berk'in acıktığını anladı ve "Süt taze, bu koku da sütten gelip duru. Azcık verem de tadına bakıve, azcık şeke de koyam, olu mu?" Berk hayır, diyemedi ve teyzesinin verdiği sıcak sütü içmeye başladı. Ancak çok defa süt içmesine rağmen bu sütün lezzeti ve kıvamı çok farklıydı. Birden teyzesi Berk'e "Bu süt şeher sütüne benzemeyo değil mi? Tabii nerden bilceniz siz bu lezzeti? Süt diye süt tozu içireyola size. Bak şindi! Şu peyniri, balı, zeytini, zeytinyağını ve bu köy ekmeğini ye! Sütünü de iç! Ben hindi anayın yanına gitcen. Sen karnını doyuruve, sonra biraz dışarıya çık. Gez, dolaş."

Berk, giden teyzesinin ardından bakakaldı. Damağındaki süt, lezzetiyle kendisini hatırlatınca acıktığını hissetti ve teyzesinin yemesi için bıraktığı bütün kahvaltılıklardan yedi. Teyzesinin bahsetmediği salatalık, domates, biberler harikaydı. Berk geldi geleli şaşırıyordu. Karnı doyunca Berk'in kafası daha çok çalışmaya başlamıştı. Bu köye neden gelmişlerdi, neden hiçbir şey hatırlamıyordu? Tüm sorulara cevap bulmak istiyordu ancak onunla şu an kimse ilgilenmiyordu. Bu sorularla kendisini evin dışında köy meydanına yürürken buldu. Her zaman yanında olan ve elinden hiç düşürmediği telefonu bunca saat sonra ilk defa aklına geldi. Tekrar şaşırdı çünkü telefon, Berk için her şey demekti. Sabah onunla uyanır, okula giderken onunla oyalanır, ödevi onunla yapar, bilmediklerini ona sorar, onunla keyifli vakit geçirir, onunla spor yapar, onunla müzik dinlerdi. Berk'in hiç ayırmadığı telefonu yanında yoktu ve evden de epey uzaklaşmıştı, geri de dönmek istemeyen Berk yola devam etti. "Doğası çok güzel olan bu köyün adı neydi?" sorusu Berk'in aklını meşgul ederken küçük bir okul gördü. Öğrencilerin derste olabileceğini düşündü çünkü kimse yoktu, bahçe sakindi. Ay yıldızlı bayrağımızın dalgalanışını izlerken okulun adını gördü. Berk'in

ağzından şu isim çıktı: Kapkırı Köyü İlkokulu. Telefonu olsaydı elbette bu köyü "Google"dan araştırırdı. Berk, en azından bulunduğu köyün adını öğrenmişti ve yürümeye devam etti. Evin penceresinden gördüğü ve denize benzettiği yerin göl olduğunu anladığında karşısına "Bafa Gölü" tabelası çıktı. Çok büyük bir göldü ve etrafında birçok balıkçı teknesi vardı. İleride bir köy sakini gören Berk, kendisinden en az 10 yaş büyük olan bu kişiye yaklaştı. Yanına gittiği kişi oranın yerlisiydi. Hasan, 24 yaşında ziraat fakültesini bitirmiş bir gençti. Tarım ve hayvancılıkla uğraşan Hasan, yazın köye gelen yerli ve yabancı turistleri gezdirirdi. Bu köydeki yerli rehberlerden sadece biriydi Hasan. "Merhaba yakışıklı, nereye böyle?" diye seslendi Hasan. Bu sesleniş Berk'in hoşuna gitti ve Hasan'a "Merhaba abi! Ben misafirim bu köyde, öylesine gezmeye çıktım, dolaşıyorum. Aslında buranın neresi olduğunu da merak ediyorum." dedikten sonra meraklı gözlerle etrafına bakınmaya devam etti Berk. Hasan, bu küçük ve meraklı misafire köyü ve köyün tarihini anlatmayı teklif etti. Berk, yapacak işi de olmadığı için hiç düşünmeden bu teklifi kabul etti. Köydeki Bafa Gölü aslında çok önceden denizle bağlantısı olan bir liman bölgesiymiş ancak zamanla bu bağlantı akarsuların taşıdığı alüvyonlarla kapanmış ve bir göl oluşmuş. Dönemin çok önemli bir liman kenti olan Haraklia kenti önemini yitirmiş olsa da bir süre sonra gözden uzak olduğu için Hristiyanların önemli bir tapınak kenti hâlini almış. Bafa Gölü içindeki adalarda ve çevresindeki dağlarda manastırlar mevcutmuş. Köydeki birçok evin bahçesinde ve çevresinde MÖ 7. yy'a ait kalıntılar hâlâ yer almaktaymış. Berk bunları dinlerken evdeki pencereden görünen o sütunun tarihi bir kalıntı olduğunu düşünmeden edemedi. Hasan, anlatmaya Berk ise dikkatli bir şekilde dinlemeye devam ediyordu. Bu sohbet esnasında yavaş yavaş yürüyorlardı. Hasan birden döndü ve Beşparmak Dağları'nı, hikâyedeki adıyla Latmos Dağı'nı, gösterdi. "Bak, bu dağlar ve bu göl büyük bir aşka tanıklık etmiştir. Efsaneye göre Endymion, kutsal kabul edilen Latmos Dağı'nda yaşayan genç ve yakışıklı bir çobanmış. Antik Dönem söylencesine göre Endymion, yamaçlarını yemyeşil çimenlerin ve mis kokulu çiçeklerin sardığı Latmos Dağı'nda sürülerini otlatır, kavalından dökülen ezgileriyle doğayı şenlendirir, akşam olunca da Bafa Gölü'nün kenarındaki mağarasında dinlenmeye çekilirmiş. Bu ıssız dağlarda Endymion'u Ay Tanrıçası Selene dışında kimsecikler görmezmiş. Her akşam Selene'nin Bafa Gölü'nün ışıltılı sularından gökyüzüne doğru yükselerek Latmos Dağı'nı ışıklarıyla sarmasını izleyen Çoban Endymion, bu güzelliğe âşık olmuş. Selene de bu yakışıklı gence gönlünü kaptırmış. İşte o gün bugündür Ay Tanrıçası Selene'nin, Latmos Dağı'na aşkla dokunduğu, ışıltısıyla Bafa Gölü'nü gümüş bir tepsi gibi parlattığı anlatılır. Bu nedenle Herakleia'nın yeryüzünde ay ışığının en güzel yansıdığı noktalarından biri olduğu rivayet edilir." Berk, Hasan'ı cankulağı ile dinledi. O kadar çok yürümüşlerdi ki efsanenin heyecanı ile bunu fark etmemişti. Berk, Hasan'a "Abi, çok teşekkür ederim. Anlattıkların çok güzeldi. Evden epey uzaklaştım, yavaş yavaş eve doğru gitsem iyi olacak. Yanımda telefonum da yok." deyince Hasan, "Merak etme, telefonun yanında olsa da buralarda telefon çekmez." dedi. Berk, telaşlı gözlerle Hasan abisine başıyla selam verip eve doğru yürüdü.

Berk eve geldiğinde anne ve babasının koltuk görünümlü bir şeyin üzerinde oturduklarını gördü. Aslında Berk'in gördüğü ama adını bilmediği şey divandı. Divan da arkalıksız, üstü minderli ve yastıklı olabilen, oturmaya veya yatmaya yarayan ev eşyasıydı. Berk'in geldiğini gören Ayşin Hanım her zamanki gibi oğluna o tatlı ve güzel bakışı attı ve Berk'in beklediği konuşmayı yaptı:

Oğlum, buraya gelmeden önceki gün okulda aniden hastalandın. Öğretmenlerin anlattıklarına göre derste bir anda bayılmışsın. Bize haber verdiler ve biz de babanla apar topar okula geldik. Seni hemen doktora götürdük. Çeşitli tetkikler yapıldı. Doktorlar bayılmanı aşırı ekrana maruz kalmana bağladı. Doktor, uyandığında yaşananları hatırlamayabileceğini ve bu durumun korkulacak bir şey olmadığını söyledi. Ayrıca ekrandan uzak durmanın ve temiz hava almanın sana iyi geleceğini söyleyince biz de seni gece hastaneden taburcu olur olmaz buraya getirdik. İlaçların etkisiyle yol boyu uyudun. Bizi çok korkuttun.

Ayşin Hanım bunları anlatırken gözyaşlarına hâkim olamamıştı, annesinin ağladığını gören Berk de gözlerinden dökülen yaşlara engel olamıyordu. Burada telefonsuz geçirdiği birkaç saatini düşününce Berk, annesine "Merak etmeyin anne. Bugün sabah birçok şeyin farkına vardım ve inanın burası bana çok iyi geldi. Bundan sonra sizinle daha fazla vakit geçireceğim, daha çok dışarı çıkacağım, insanlarla daha çok sohbet edeceğim. Bugün bu köy hakkında o kadar güzel şeyler öğrendim ki size mutluluğumu tarif edemem." dedikten sonra Berk, annesine ve babasına sarıldı. İçeri giren Derya teyzesi "Şunlara bakın hele, bülüç gibi anasıylan babasına sokulmuş. Hadi hindi şu soğuk ayranları için de yüreğiniz soğuyuvesin." dedi.

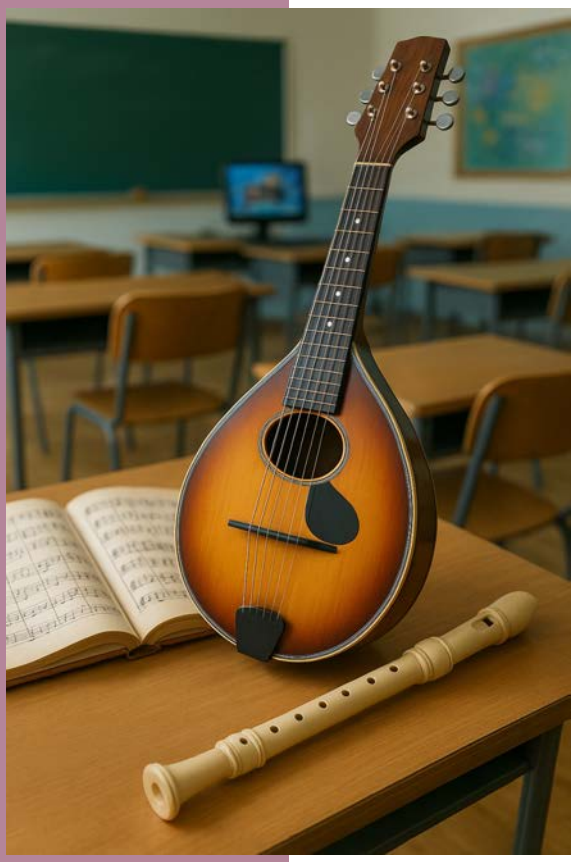

MANDOLİNİN TELİNDE BİR KUŞAK

Rozarin Akkoyun
Müzik Öğretmeni

Müzik eğitimi, bireylerin estetik gelişiminden kültürel aktarım süreçlerine kadar geniş bir etki alanına sahiptir. Türkiye'de özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında müzik eğitimi, sadece bireysel yetenekleri geliştirmeyi değil, aynı zamanda toplumun kültürel yapısını güçlendirmeyi hedeflemiştir. Bu dönemde kullanılan enstrümanlar da bu amaç doğrultusunda seçilmiş, müzik eğitiminin niteliğini ve yönünü belirlemiştir. Mandolin, bu sürecin önemli bir parçası olurken zamanla yerini blok flüte bırakmıştır. Bu değişim, sadece bir çalgı tercihi değil, aynı zamanda müzik eğitiminin felsefesinde yaşanan bir dönüşümün göstergesidir. Eğitimdeki bu dönüşümü anlamak, geçmişin birikimlerinden hareketle bugünkü müzik eğitiminin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmek açısından önemlidir.

Geçmişten günümüze müzik eğitimi süreçleri incelendiğinde, mandolinden blok flüte geçişin özellikle 1980 sonrası Almanya kaynaklı eğitim modelleriyle birlikte hız kazandığı görülmektedir. Blok flüt; mandoline kıyasla daha dayanıklı, seri üretime uygun, ucuz, kolay taşınabilir ve ses çıkarması daha kolay bir enstrüman olduğu için hızlıca sınıflara girmiştir. Ancak bu durum, müzik eğitiminin başlangıcı değil adeta sonu hâline gelmiştir. Mandolinin pahalı olması, akort sürecinin uzun sürmesi, çalım ve öğretiminin zorluğu gibi nedenlerle eğitimde yerini kaybettiği söylenebilir. Ancak blok flüt de kendi içinde bazı zorluklar barındırmaktadır. Örneğin, baş kısmının uzatılıp kısaltılması ya da nefes şiddeti gibi etkenler ile sesin tizleşip pesleşmesi mümkündür ki bu da çalgının kontrolünü zorlaştırmaktadır. Köy Enstitülerindeki müzik eğitimi süreçlerine bakıldığında, bu eğitim modelinin temel amacı yalnızca müzik öğretmek değil; öğretmeni bir kültür taşıyıcısı hâline getirmekti. Derslerde hem Türk Halk Müziği hem de Batı Müziği ögelerine yer verilmesi, öğrencilere zengin bir müzik kültürü kazandırmayı hedefliyordu. Mandolinle yapılan müzik eğitimi, Klasik Batı Müziği'ne ve çok sesliliğe bir giriş niteliği taşıyor; öğrencinin hem sesini hem de çalgısını kullanabilmesi sayesinde daha etkili bir öğrenme süreci sunuyordu. Klasik Batı

Müziği ile Türk Halk Müziği'nin birlikte yürütüldüğü bu eğitim anlayışı, öğrencilere hem geleneksel hem de evrensel müzik ögelerini kazandırıyor, temel eğitimin ardından müzik bilgilerini ileri seviyeye taşıyabilmelerine olanak sağlıyordu. Ne yazık ki Köy Enstitülerinin kapanmasıyla birlikte mandolin de eğitimden silinmiş ve bu durum, müzik eğitiminin nitelik açısından gerilemesine neden olmuştur. (Kıvrak)

Günümüzde teknoloji sayesinde bilgi ve materyallere erişim oldukça kolaylaşmış olmasına rağmen, kültürel zenginlik ve kültür taşıyıcılığı işlevi gittikçe azalmaktadır. Örneğin, hangimiz 1900'lü yılların başında Atatürk tarafından yurt dışında eğitime gönderilen ve Türk halk ezgilerini yeniden yorumlayan "Türk Beşleri"ni tanıyoruz? Ya da Harika Çocuklar Yasası kapsamında Paris Konservatuvarında eğitim alan, Bamberg Senfoni, Fransa Ulusal Radyo Senfoni, Londra Senfoni, Los Angeles Filarmoni, Moskova Senfoni gibi orkestralarda yer alan keman sanatçımız Suna Kan'ı, 22 yaşında Boston Filarmoni Orkestrası ile sahne alan Amerika ve Avrupa'da 80 plak kaydeden ve kayıtları pek çok ödül almış, Amerika, Avrupa ve Uzak Doğu'da büyük bir dinleyici kitlesine ulaşmış İdil Biret'i kaç kere ülkemizde dinleyebildik?

Sonuç olarak, müzik eğitiminin tarihsel seyri sadece kullanılan çalgılar açısından değil, taşıdığı kültürel ve pedagojik anlamlar açısından da değerlendirilmelidir. Mandolinden blok flüte geçiş, pratik gerekçelerle açıklansa da bu değişim, müzik eğitiminin derinlik ve nitelik açısından zayıflamasına yol açmıştır. Özellikle Köy Enstitüleri döneminde benimsenen çok yönlü ve kültürel değer taşıyan eğitim anlayışı, günümüzde yerini daha mekanik ve işlevsel yaklaşımlara bırakmıştır. Kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılabilmesi için müzik eğitiminin yeniden düşünülmesi, yerel ve evrensel değerleri bir arada barındıran bütüncül yaklaşımların eğitim politikalarına entegre edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

Kıvrak, Yakup. «https://www.muzikegitimcileri.net.» Cumhuriyetimizin 80. yılında Müzik 30-31 Ekim 2003: 62-64. Sempozyum.

Alkent 2000 Mah. Mehmet Yeşilgül Bulvarı No: 7 Büyükçekmece / İstanbul
0 212 886 88 40 I info@alkev.k12.tr I www.alkev.k12.tr

/ ALKEV Özel Okulları